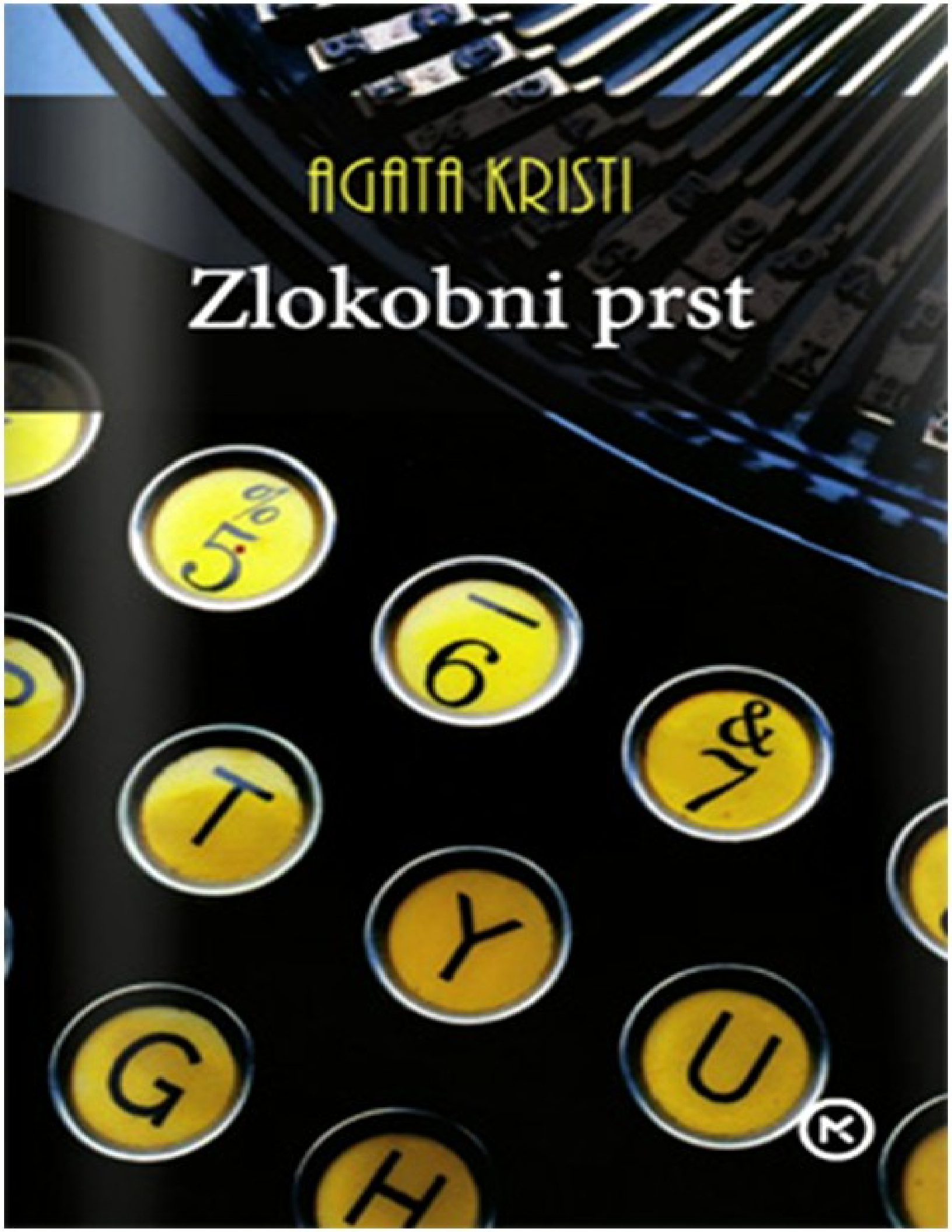

AGATA KRISTI

Zlokobni prst

Agata Kristi

Zlokobni prst

Naslov originala
Agatha Christie
The Moving Finger

S engleskog preveo
Aleksandar Milajić

*Mojim prijateljima
Sidniju i Meri Smit*

1. DEO

I

Kad su me najzad izvadili iz gipsa i kad su me se lekari siti naprevrtali a bolničarke me naučile kako da oprezno koristim sopstvene udove, dovodeći me svojim tepanjem do očajanja, Markus Kent mi reče da bi trebalo neko vreme da živim na selu.

- Čist vazduh, miran život, odmor - to vam je moja preporuka. Neka se sestra stara o vama. Jedite, spavajte i trudite se da se što više ponašate kao biljka.

Nisam ga ni pitao hoću li moći ponovo da letim. Postoje pitanja koja ne postavljate jer se plašite da čujete odgovor. Isto tako, u poslednjih pet meseci nijednom nisam pitao hoću li biti osuđen da ostatak života preležim na leđima. Pribojavao sam se bolničarkinog licemernog hrabrenja. „Hajte, molim vas, kakvo je to pitanje? Naši pacijenti ne smeju tako da govore!“

Zato nisam ni pitao - i sve je ispalo dobro. Neću biti bespomoćni bogalj. Mogao sam da pomeram noge, da stojim, pa i da konačno napravim nekoliko koraka, a to što sam se osećao kao smelo bepče koje tek uči da hoda, klecavih kolena i tabana obloženih vatom - pa, to je bilo samo zbog slabosti i zato što dugo nisam hodao.

Markus Kent je, kao pravi lekar i čovek na mestu, odgovorio na moje nepostavljeno pitanje.

- Potpuno ćete se oporaviti - rekao mi je. - Nismo bili sigurni sve do onog detaljnog pregleda prošlog utorka, ali sad to mogu odgovorno da tvrdim. Samo, biće to dug put. Dug, i ako mogu tako da kažem, naporan put. Kad je u pitanju ozdravljenje živaca i mišića, mozak mora da pomogne telu. Svako nestrpljenje i svaka ljutnja biće korak nazad. I šta god radili, nemojte da preterujete misleći da ćete tako brže da ozdravite. Tako ćete samo ponovo da završite u bolnici. Morate da živite lagano i opušteno, tempo legato. Ne treba samo telo da se oporavi; i živci su vam oslabili jer ste dugo morali da budete na lekovima.

- Zato savetujem da odete na selo. Iznajmite kuću, pratite mesnu politiku, skandale, seoska naklapanja. Ne ustežite se da pokažete

živo i duboko zanimanje za komšiluk. Savetujem da odete u neki kraj gde ama baš nikog ne poznajete.

Klimnuo sam glavom.

- Već sam i sâm razmišljao o tome - rekoh.

Ne mogu da zamislim ništa nepodnošljivije od prijatelja koji navraćaju da me sažaljevaju i prepričavaju mi sopstvene dogodovštine.

„Sjajno izgledaš, Džeri. Pogledaj ga samo! Stvarno sjajno. Dragi moj, ovo moram da ti ispričam. Zamisli šta je Bater sad uradio...“

Ne, nije to za mene. Psi su pametni. Oni se lepo odvuku u neki ćošak da ližu svoje rane i ne vraćaju se među svet dok potpuno ne ozdrave.

I tako smo Džoana i ja, temeljno proučivši blistave kataloge za iznajmljivanje nekretnina po celim Britanskim ostrvima, odabrali kuću Litl Ferz u Limstoku kao jednu od onih koju vredi uzeti u obzir, uglavnom zato što nikad nismo bili u tom kraju i nikog tamo nismo poznavali.

Čim je ugledala Litl Ferz, Džoana je zaključila da je to baš kuća kakvu tražimo.

Nalazila se otprilike pola milje od Limstoka, na putu koji vodi prema vresištima. Bila je to uredna, bela oniža kuća s blago nagnutim viktorijanskim svetlozeleno obojenim tremom, s kog se pružao lep pogled na padinu pokrivenu vresom i na toranj seoske crkve dole levo.

Pripadala je porodici usedelica, gospođicama Barton, od kojih je živa bila još jedino najmlađa, gospođica Emili.

Emili Barton je bila prijatna mala stara dama, koja se izgledom neverovatno slagala s kućom. Blagim glasom, kao da se pravda, objasnila je Džoani kako nikad ranije nije izdavala kuću i da to ne bi pomislila, „ali, vidite, draga, sve se promenilo: tu su dažbine, naravno, a moje akcije, za koje sam uvek mislila da su vrlo sigurne - neke mi je lično preporučio upravnik banke - pokazale su se kao potpuno bezvredne u današnje vreme jer su inostrane. Danas je sve zaista toliko teško. Čoveku se ne mili da u kuću prima potpune neznanice (znam da se nećete ljutiti što ovo kažem, draga, izgledate mi kao prava duša), ali nešto se mora preduzeti, a sada, kad sam vas upoznala, stvarno mi je drago što ćete biti tu. Znae, unećete

malo mladosti. Da budem iskrena, zazirala sam i od same pomisli da ću ovde imati muškarce!“

Džoana je tad morala da joj kaže za mene. Gospođica Emili je to primila vrlo dobro.

- Oh, zaboga, shvatam. To je baš tužno! Avionska nesreća? Ti mladići su tako hrabri. Dakle, vaš brat će biti takoreći nepokretan...

Izgleda da je ovo umirilo ljubaznu staričicu. Očigledno neću moći da se upuštam u onu vrstu muških zabava koje se gospođica Emili pribojavala. Stidljivo je pitala da li pušim.

- Kô lokomotiva - odgovorila je Džoana, pa dodala: - A i ja.

- Naravno, naravno. Baš sam glupa. Znate, bojim se da ne idem ukorak s vremenom. Sve moje sestre bile su starije od mene, a majka je doživela devedeset sedam godina - zamislite! - i bila je vrlo stroga u pogledu toga. Da, da, danas svi puše. Jedina je muka u tome što u kući nema nijedne pepeljare.

Džoana joj reče da ćemo doneti mnogo pepeljara i s osmehom dodala:

- Obećavam da nećemo gasiti opuške na vašem lepom nameštaju. Prosto poludim kad vidim nekog da to radi.

Tako su se sve lepo dogovorile i iznajmili smo Litl Fers na šest meseci, s mogućnošću da produžimo na devet, a Emili Barton je napomenula Džoani kako će njoj samoj biti sasvim udobno pošto će boraviti kod svoje nekadašnje služavke, „moje odane Florens“, koja se udala „nakon što je petnaest godina bila kod nas. Izuzetno dobra devojka, a muž joj se bavi građevinarstvom. Imaju lepu kuću u Haj stritu i divne sobe na spratu, tako da će mi biti veoma prijatno, a i Florens će se silno radovati što ću biti kod nje“.

Sve je proteklo u najboljem redu - potpisale su ugovor i uskoro smo Džoana i ja stigli i smestili se. Partridž, služavka gospođice Emili, pristala je da ostane i lepo se starala o nama uz pomoć jedne služavčice koja je dolazila svakog jutra i bila prijazna, mada, reklo bi se, priglupa.

Partridž, koščata i namrgođena žena srednjih godina, kuvala je odlično i mada nije odobravalala to što kasno večeravamo (gospođica Emili je imala običaj da jede laku večeru u vidu jednog kuvanog jajeta), na kraju se prilagodila našim navikama, a jednom je čak priznala kako je to sasvim u redu jer ja treba da povratim snagu.

Nakon što smo se smestili i proveli prvih nedelju dana u Litl Fersu, gospođica Emili Barton je dostojanstveno došla i ostavila nam posetnicu. Za njenim primerom povelu su se i gospođa Simington, advokatova supruga; gospođa Grifit, lekareva sestra; gospođa Dejn Kaltrop, vikareva supruga; i gospodin Paj iz Prajors enda.

To je na Džoanu ostavilo snažan utisak.

- Nisam znala - rekla je s mnogo poštovanja - da su ljudi stvarno koristili posetnice za posete.

- To je zato, drago moje dete - rekoj joj - što ne znaš ništa o životu na selu.

- Gluposti. Ko zna koliko puta sam provela s društvom vikend na selu.

- To uopšte nije isto - rekoj.

Džoana je pet godina mlađa od mene. Pamtim da smo kao deca živeli u velikoj beloj oronuloj i zapuštenoj kući s poljima koja su se spuštala do reke. Sećam se kako sam se šunjao ispod malina da me baštovan ne vidi, mirisa bele prašine u zadnjem dvorištu preko kog prelazi riđa mačka i zvuka konjskih kopita u staji.

Ali kad sam ja imao sedam godina a Džoana dve, prešli smo u London da tamo živimo s tetkom, i otad smo za božićne i uskršnje praznike odlazili na pantomime i pozorišne predstave, u bioskope, na izlete brodom do Kensington Gardensa, a kasnije i na klizanje. U avgustu su nas uvek vodili na more.

Prisećajući se toga, zamišljeno rekoj Džoani, zgrozivši se kad sam shvatio da sam postao sebičan i egocentričan invalid:

- Bojim se da će ovo za tebe biti prilično strašno. Sve će ti nedostajati.

Naime, Džoana je veoma lepa i vesela devojka, obožava ples i koktele, udvaranje i jurnjavu brzim automobilima.

Nasmejala se i izjavila kako joj to uopšte ne smeta.

- Štaviše, drago mi je što sam pobegla od svega. Stvarno mi je dodijalo celo to društvo i, mada znam da ti se ovo neće dopasti, Pol mi se zaista sviđao i trebaće mi mnogo vremena da ga prebolim.

Nisam bio preterano uveren u to. Sve Džoanine ljubavne veze odvijaju se istim tokom. Ludo se zagreje za nekog mladog beskičmenjaka koji je zapravo neshvaćeni genije, a onda sluša njegove beskrajne jadikovke i daje sve od sebe kako bi druge navela

da ga shvate i prihvate. A kad se on pokaže kao nezahvalnik, ostaje duboko povređena i tvrdi kako joj je slomio srce... sve dok se ne pojavi neki novi turobni mladić, što se obično dogodi posle otprilike tri nedelje!

Zato njene izjave o slomljenom srcu nisam shvatao preterano ozbiljno. Ali video sam da moja lepa sestra doživljava život na selu kao novu igru.

- U svakom slučaju - rekla je - izgledam kako treba, zar ne?

Kritički sam je odmerio ali nisam mogao da se složim.

Na sebi je imala komlet za le sport iz modne kuće Miroten. To znači da je nosila nečuvano i sumanuto kariranu i potpuno pripijenu suknju. Gore je imala besmisleni puloverčić kratkih rukava u tirolskom stilu, a na nogama prozirne svilene čarape i besprekorne ali potpuno nove cokule.

- Ne - rekoš - izgledaš potpuno pogrešno. Trebalo bi da nosiš vrlo staru suknju od tvida, po mogućstvu muzgavozelene ili štokavosmeđe boje. I odgovarajući kašmirski džemper, možda čak i kaputić, kao i filcani šešir, debele čarape i stare cipele. Tek onda, i samo onda, stopila bi se s pozadinom limstočkog Haj strita i ne bi štrčala kao sad. - Potom dodadoh: - A ni lice ti ne valja.

- Šta mi fali? Imam puder za selo broj dva.

- Baš tako - rekoš. - Da živiš u Limstoku, imala bi tek toliko pudera da ti ne sija nos i možda soupçon ruža, i to nevešto nanesenog, kao i cele obrve a ne samo četvrtinu, kao sad.

Džoana se zakikota. Ovo ju je silno zabavljalo.

- Misliš li da će svi smatrati da sam grozna? - upitala me.

- Ne - rekoš. - Samo da si uvrnuta.

Vratila se razgledanju posetnica koje su nam posetioći ostavili. Jedino je vikareva žena bila toliko srećna, ili možda nesrećna, da zatekne Džoanu kod kuće.

- Sve ovo liči na igru Srećne porodice - mrmijala je Džoana. - Gospođa Legal, advokatova žena; gospođica Douz,

lekareva ćerka; i tako redom. - Potom je oduševljeno dodala: - Baš mi se sviđa ovo mesto, Džeri! Toliko je slatko, smešno i starovremensko. Prosto ne možeš ni da zamisliš kako se ovde dešava nešto ružno, zar ne?

Iako sam znao da je sve što je rekla zapravo glupost, složio sam se s njom. U mestu kao što je Limstok ništa ružno ne može da se desi. Čudno mi je kad pomislim da smo samo nedelju dana kasnije dobili prvo pismo.

II

Sad vidim da sam pogrešno počeo. Nisam opisao Limstok, a bez opisa i bez svesti o tome kakvo je to seoce, nemoguće je razumeti moju priču.

Za početak, koreni Limstoka sežu daleko u prošlost. Negde u vreme normanskih osvajanja to je bilo važno mesto, ali uglavnom u crkvenom smislu. Na čelu lokalnog samostana smenjivao se čitav niz ambicioznih i moćnih opata. Lordovi i baroni iz okoline mirili su se s bogom ostavljajući deo svojih poseda samostanu, koji se vekovima bogatio i uvećavao svoj uticaj. Međutim, kasnije, u vreme Henrija Osmog, doživeo je sličnu sudbinu kao i mnogi drugi. Otad je okolinom dominirao zamak, ali Limstok je i dalje ostao važan i bogat grad s privilegijama i pravima.

A onda, hiljadu sedamsto i neke, plima napretka potisnula je Limstok u žabokrečinu. Zamak je propao. Blizu grada nisu prolazile ni pruge ni važniji putevi i on se pretvorio u provincijsko pijačno mesto, nevažno i zaboravljeno, okruženo mirnim imanjima, poljima i močvarnim zemljištem što se pružalo iza njega.

Jednom nedeljno je bio pijačni dan, i tad je čoveku lako moglo da se desi da se na nekoj stazi ili putu nađe oči u oči s govečetom. Dvaput godišnje održavale su se konjske trke na kojima su učestvovala samo najnepoznatija grla. Glavna gradska ulica bio je ljupki Haj strit, s nizom dostojanstvenih kuća, koje su izgledale pomalo neusklađeno s izlozima u prizemlju, punim peciva, voća ili povrća. Bile su tu i prastara prodavnica metraže, velika i pomalo zastrašujuća gvoždara, razmetljiva pošta, niz kojekakvih radnjica, dve suparničke kasapnice i velika prodavnica mešovite robe. Mesto je imalo i jednu lekarsku ordinaciju, advokatsku kancelariju Galbrajt, Galbrajt i Simington, lepu i neočekivano veliku crkvu, podignutu još hiljadu četiristo dvadesete na nekim saksonskim ruševinama, novu i odvratnu školu i dve krčme.

Takav je bio Limstok, a na nagovor Emili Barton svako ko je tamo bio neko i nešto došao je da nas pozove u goste, tako da je Džoana,

nakon što je kupila par rukavica i odnekud iskopala otrcanu somotsku beretku, krenula da redom uzvraća posete.

Sve nam je bilo novo i zanimljivo. Nismo došli da ostanemo. Za nas je to bila samo međuigra. Spremio sam se da poslušam doktorova uputstva i upoznam komšiluk.

Sve je bilo zabavno.

Upamtio sam i savet Markusa Kenta da se zanimam mesnim skandalima. Ni slutio nisam da će ti skandali uskoro sami doći do mene.

Najčudnije od svega bilo je to što nam je pismo, kad smo ga dobili, izgledalo zabavnije od svega ostalog.

Stiglo je, sećam se, u vreme doručka. Bez žurbe sam ga premetao po rukama, onako kako to radi neko kome vreme sporo protiče pa zato pokušava da svaki događaj otegne što više može. Video sam da je poslato iz samog mesta a adresa je bila otkucana pisaćom mašinom.

Otvorio sam ga pre druga dva pisma s poštanskim markama iz Londona, jer sam znao da je jedno račun a drugo od nekog izuzetno dosadnog rođaka.

Izvadio sam list papira na koji je neko bio izlepio isečene reči i slova. Nekoliko trenutaka sam samo buljio, uopšte ne shvatajući značenje reči, a onda mi se ote uzdah.

Džoana, koja je namršteno pregledala neke račune, diže pogled.

- Hej - reče. - Šta je to? Izgledaš prilično zaprepašćeno.

Koristeći najpogrdnije moguće reči, pošiljalac pisma izrazio je svoje uverenje da Džoana i ja uopšte nismo brat i sestra.

- To je jedno krajnje odvratno anonimno pismo - rekoh.

Još uvek nisam mogao da se povratim. Čovek prosto ne bi očekivao tako nešto u učmaloj palanci kao što je Limstok.

Džoana najednom pokaza živo zanimanje.

- Ma nije valjda? Šta piše?

Primetio sam da se u romanima prostačka i pogrdna anonimna pisma, ako je to ikako moguće, nikad ne pokazuju ženama. One se po svaku cenu moraju zaštititi od stresa koji bi mogao da ugrozi njihov osetljiv nervni sistem.

Žao mi je što moram ovo da priznam, ali ni na trenutak mi nije palo na pamet da pismo ne pokažem Džoani. Istog časa sam joj ga

dodao.

Opravdala je moje poverenje u svoju čvrstinu tako što nije pokazala nikakvo drugo osećanje osim da je sve to zabavlja.

- Kakvo odvratno đubre! Često sam slušala o anonimnim pismima, ali nikad nisam videla neko. Jesu li uvek ovakva?

- Ne znam - rekoh. - I meni je ovo prvo.

Džoana se zakikota.

- Očigledno si bio u pravu u pogledu moje šminke, Džeri. Izgleda da ovde veruju da sam sigurno neka raskalašna žena.

- A tome - rekoh - dodaj činjenicu da nam je otac bio visok, crn i s jakom bradom, a majka plavooka, plavokosa i sitna, i da sam ja na njega a ti na nju.

Ona zamišljeno klimnu glavom.

- Da, uopšte ne ličimo. Niko ne bi poverovao da smo brat i sestra.

- Ovaj sigurno nije poverovao - rekoh ljutito.

Džoana reče da joj je sve to strašno smešno.

Zamišljeno je mahala pismom držeći ga za jedan kraj, a onda upita šta ćemo da uradimo s njim.

- Mislim da bi ispravan postupak bio da ga uz oštar uzvik gađenja bacimo u vatru - rekoh.

Tako sam i uradio, a Džoana zapljeska.

- Divno si to izveo - rekla je. - Trebalo je da se baviš glumom. Sreća naša što imamo kamin, zar ne?

- Korpa za otpatke bila bi mnogo manje dramatična - složih se. - Naravno, mogao sam i da ga zapalim šibicom pa da polako gledamo kako gori... ili da gledamo kako polako gori.

- Stvari nikad ne gore onako kako ti hoćeš - primetila je Džoana. - Uvek se ugase. Verovatno bi morao da pališ šibicu za šibicom.

Ustala je i otišla do prozora. A onda se naglo osvrnu.

- Pitam se - rekla je - ko li ga je poslao.

- Verovatno nikad nećemo saznati - rekoh.

- Ne, pretpostavljam da nećemo. - Nakratko se ućutala, pa reče: - Kad malo bolje razmislim, ne znam da li je to baš toliko smešno. Znaš, mislila sam da nas ljudi ovde vole.

- Pa i vole nas - rekoh. - Ovo je samo neka budala na rubu ludila.

- Verovatno. Fuj. Grozno!

Kad je izašla malo na sunce, zapalio sam cigaretu posle doručka i pomislio kako je Džoana potpuno u pravu. Nekom nije bilo pravo što smo došli, nekom je smetala njena vesela, mladalačka lepota, neko je hteo da nas povredi. Verovatno bi bilo najbolje prihvatiti sve to sa smehom, ali negde u dubini duše uopšte mi nije bilo smešno...

Tog jutra je navratio doktor Grifit. Dogovorio sam se s njim da me obilazi jednom nedeljno. Dopadao mi se Oven Grifit. Bio je crnomanjast, trapav, nezgrapnih pokreta i spretnih, finih šaka. Govorio je odsečno i bio prilično stidljiv.

Rekao je da lepo napredujem, pa dodao:

- Dobro se osećate, zar ne? Da li se to meni čini ili ste jutros neraspoloženi?

- Donekle - rekoh. - Uz jutarnju kafu dobili smo vrlo prostačko anonimno pismo, a od toga ostaje pomalo gorak ukus u ustima.

Torba mu pade na pod. Na uskom tamnom licu videlo se da je uzbuđen.

- Niste valjda i vi dobili jedno?

To mi je probudilo radoznalost.

- Dakle, ta pisma kruže unaokolo?

- Da, od pre izvesnog vremena.

- Oh, tako znači - rekoh. - Pomislio sam da ovde nismo dobrodošli, da nas neko smatra uljezima.

- Ne, ne, to nema nikakve veze. To je samo... - Zaćutao je, pa upitao: - A šta je u njemu pisalo? Makar... - Iznenada je pocrveneo od stida. - Možda ne bi trebalo da pitam.

- Vrlo rado ću vam reći - odgovorih. - Pisalo je da nema šanse da je ta napirlitana drolja koju sam dovukao ovamo moja sestra. A to vam je, samo da znate, pročišćena verzija.

Njegovo crnpurasto lice pocrvene od besa.

- Odvratno! Vaša sestra nije... Nadam se da se nije uzбудila.

- Džoana - rekoh - samo izgleda kao anđelak s vrha božićne jelke, ali je zapravo vrlo moderna i izuzetno jaka. Njoj je sve to smešno. Nikad ranije nije doživela ništa slično.

- Nadam se da nije - iskreno reče Grifit.

- Uostalom - rekoh odlučno - to i jeste najbolji način da se prihvate ovakva pisma. Kao potpuna glupost.

- Da - reče Grifit. - Samo...

- Baš tako - rekoh. - Samo je prava reč!
- Muka je u tome - reče on - što takve stvari kad jednom počnu, onda nastave da se šire.

- Mogu misliti!

- Naravno, to je bolesno.

Klimnuh glavom. - Imate li ideju ko se krije iza njih? - upitao sam ga.

- Ne, mada bih voleo. Znae, postoje dve vrste te gadosti u vidu anonimnih pisama. Prva su lična, upućena određenoj osobi ili grupi ljudi i kod njih postoji jasan motiv. Neko ima razlog za ljutnju (ili bar on sâm tako veruje) i bira taj izuzetno gnusan i podao način da se osveti. To je zlobno i odvratno, ali ne mora da bude znak ludila. Osim toga, obično je vrlo lako pronaći pošiljaoca - otpušteni sluga, ljubomorna žena i tome slično. Ali sve je mnogo ozbiljnije ako se pisma ne šalju nekon određenom, nego nasumično. Tada se šalju bilo kome, a posledica su nekog konflikta u pošiljaočevoj glavi. Kao što rekoh, to je potpuno bolesno. A takvo ludilo raste. Naravno, na kraju se uđe u trag toj osobi, obično je u pitanju neko ko vam nikad ne bi pao na pamet, i to je to. Prošle godine se dogodio jedan takav slučaj na drugom kraju grofovije, a ispostavilo se da je to bila prodavačica na odeljenju šešira u robnoj kući. Tiha, fina ženica, radila je tamo godinama. Sećam se i jednog slučaja na severu, u poslednjem mestu gde sam službovao, ali pokazalo se da je tu posredi bila čisto lična mržnja. Svejedno, kao što rekoh, imao sam prilike da se sretnem s tim i, da budem iskren, uopšte mi nije svejedno!

- Da li to već dugo traje? - upitao sam ga.

- Ne bih rekao. Naravno, teško je reći, pošto onaj ko dobije takvo pismo neće baš da ide unaokolo i udara to na velika zvona. Ljudi ih obično odmah bace u vatru.

Zastao je.

- I ja sam dobio jedno. Kao i Simington, advokat. A i jedno ili dvoje mojih siromašnijih pacijenata ispričalo mi je isto.

- Jesu li sva manje-više ista?

- O, da. Stalno jedno te isto: seksualne teme. To im je zajedničko. - Široko se osmehnuo. - Simington je dobio optužbu da je u tajnoj vezi sa svojom sekretaricom, sirotom gospođicom Ginč, koja je već

prevalila četrdesetu, nosi cviker i ima zube kô zec. Odneo je pismo pravo u policiju. Meni se zamera da kršim profesionalnu etiku s pacijentkinjama, uključujući i pojedinosti. Sva su prilično detinjasta i besmislena, ali užasno zlobna. - Tu mu se izraz lica promenio, postao smrtno ozbiljan. - Svejedno, pribojavam se. Znete, takve stvari mogu da budu vrlo opasne.

- Verujem.

- Vidite - nastavio je - ma koliko ta pisma bila neotesana i detinjasta, jedno će pre ili kasnije pogoditi pravo u metu. A onda, sâm bog zna šta može da se desi! Osim toga, pribojavam se i njihovog dejstva na slab, sumnjičav, priprost um. Kad neko takav vidi nešto napisano, odmah poveruje da je to istina. I tad je sve moguće.

- Naše je bilo prilično nevešto sročeno - rekoh zamišljeno. - Čini mi se da ga je sastavio neko ko je takoreći nepismen.

- Jelte? - reče Oven, pa ode.

Kad sam kasnije razmišljao o svemu, učinilo mi se da to njegovo „jelte“ zvuči vrlo uznemirujuće.

2. DEO

I

Neću se pretvarati da mi to anonimno pismo nije ostavilo gorak ukus u ustima. Jeste. Ali ipak sam ga ubrzo zaboravio. Znae, u tom trenutku ga nisam ozbiljno shvatao. Ako se ne varam, pomislio sam da se takve stvari verovatno često dešavaju u zabačenim selima. I da sigurno iza svega stoji neka histerična žena koja sebe doživljava dramatično. Uostalom, ako su sva pisma detinjasta i smešna kao ono koje smo mi primili, onda ne mogu nikom da naude.

Sledeći incident, ako mogu to tako da nazovem, dogodio se otprilike nedelju dana kasnije, kad je Partridž došla i procedila kako Beatris, pomoćna služavka, tog dana neće doći.

- Ako sam dobro razumela, gospodine - dodala je - devojka je uznemirena.

Nisam bio baš sasvim siguran šta hoće da kaže, ali sam (pogrešno) zaključio da je muči stomak, a da je Partridž isuviše fina da malo jasnije to nagovesti. Rekoh joj da mi je žao i da se nadam da će uskoro da ozdravi.

- Zdrava je kô dren, gospodine - na to će Partridž. - Uznemirena je jer su joj povređena osećanja.

- Aha - rekoh odsutno.

- I to - nastavila je Partridž - zbog nekog pisma koje je dobila. Ako sam dobro razumela, reč je o neakvim Optužbama.

Zbog njenog namrgođenog pogleda i sasvim jasnog velikog O u tim optužbama, obuze me slutnja da bi to moglo imati nekakve veze sa mnom. Prirodno, osetio sam se vrlo neprijatno, tim pre što toliko nisam primećivao Beatris da je verovatno ne bih ni prepoznao da je sretnem na ulici. Invalid koji baulja oslanjajući se na dva štapa teško bi mogao da odigra ulogu zavodnika mladih seljančica. Zato razdraženo rekoh:

- Kakva glupost!

- Baš sam tako i ja rekla njenoj majci, gospodine - reče Partridž. - 'U toj kući', rekla sam joj, 'nije se desilo niti će se desiti išta slično dok sam ja tamo. A što se tiče Beatris', rekoh joj, 'devojke su danas

drugačije i stvarno ne mogu da kažem da li se negde drugde nešto dešava.' Znae, gospodine, momak iz garaže s kojim Beatris izlazi takođe je primio jedno od tih odvratnih pisama, a on uopšte nije razuman.

- Nikad u životu nisam čuo nešto toliko besmisleno - rekoh ljutito.

- Ako mene pitate, gospodine - reče Partridž - dobro je što smo se rešili te male. Hoću da kažem, ne bi ona to toliko primila k srcu ako ne postoji nešto što ne bi volela da se pročuje. Oduvek tvrdim da gde ima dima, ima i vatre.

Ni slutio nisam koliko će mi se ta izreka smučiti.

II

Tog jutra, od puste dosade reših da prošetam do sela. (Džoana i ja smo Limstok uporno zvali selom, mada to tehnički nije tačno i svi bi nam grdno zamerili da nas čuju.)

Bilo je sunčano, a vazduh čist i svež, pun slatkastog mirisa proleća. Uzeo sam svoje štapove i otisnuo se na put, odlučno odbivši Džoaninu ponudu da pođe sa mnom.

- Ne - rekao sam joj - ne treba mi anđeo čuvar da obleće oko mene i veselo me bodri. Najbrže se putuje kada putuješ sâm, upamti to. Čeka me mnogo posla. Treba da odem do Galbrajta, Galbrajta i Simingtona, da potpišem prenos akcija, a onda ću da svratim do pekare da se požalim na hleb sa suvim grožđem, i da vratim onu knjigu koju smo pozajmili. Mani me se, ženska glavo, jutro je ionako prekratko.

Dogovorili smo se da Džoana kasnije dođe autom po mene i vrati me kući na ručak.

- Dotle ćeš imati dovoljno vremena da popričaš sa svima u Limstoku.

- Ne sumnjam - odvratih - da ću videti svakog ko je neko i nešto.

Naime, jutro u Haj stritu bilo je vreme za sastanke i razmenu novosti.

Na kraju ipak nisam bez pratnje otišao u grad. Jedva da sam prešao sto metara kad iza sebe prvo začuh zvonce bicikla, pa škripu kočnica, a onda se Megan Hanter takoreći sruči sa svog prevoznog sredstva meni pred noge.

- Zdravo - reče dižući se i otresajući prašinu.

Bila mi je draga i uvek sam prema njoj osećao neku vrstu sažaljenja.

Megan je bila pastorka advokata Simingtona, ćerka njegove žene iz prvog braka. Niko nikad nije pominjao gospodina (ili kapetana) Hantera, pa sam zato zaključio da je to tema za izbegavanje. Navodno se vrlo ružno poneo prema gospođi Simington. Ostavila ga je svega godinu ili dve nakon što su se venčali. Pošto je imala sopstvene prihode, došla je s ćerčicom u Limstok „da zaboravi“, i na

kraju se udala za jedinog uvaženog neženju u mestu, Ričarda Simingtona. U drugom braku rodila je dva sina, kojima su roditelji bili vrlo posvećeni, tako da sam pretpostavljao da se Megan ponekad tu osećala kao višak. Ni najmanje nije podsećala na majku - sitnu, bledunjavu i još uvek lepuškastu ženu, koja se tankim, setnim glasom žalila na probleme s poslugom i zdravljem.

Megan je bila visoka i trapava, tako da je, iako je zapravo imala dvadeset godina, više ličila na šesnaestogodišnju učenicu. Imala je gustu, razbarušenu kestenjastu kosu, zelenkastosmeđe oči, usko koščato lice i neobično prijatan vragolast osmeh. Uvek je nosila neprivlačnu odeću sumornih tonova i končane čarape s rupama.

Tog jutra sam pomislio kako više liči na konja nego na ljudsko biće. Štaviše, uz malo timarenja bila bi zaista lep konj.

Progovorila je, kao i obično, brzo i zadihano.

- Bila sam na farmi, znate kod Lašera, da vidim imaju li pačjih jaja. Imaju celu gomilu prasića. Preslatki su! Volite li prasiće? Ja volim čak i njihov miris.

- Prasići koji se održavaju kako treba ne mirišu - rekoh.

- Stvarno? Ovde svi prasići mirišu. Jeste li pošli u grad? Primetila sam da ste sami pa sam pomislila da stanem i pođem s vama, ali prikočila sam previše naglo.

- Pocepali ste čarapu - rekoh joj.

Megan tužno pogleda svoju desnu nogu.

- Gle stvarno. Ali ionako je već imala dve rupe, tako da to nije strašno, zar ne?

- Zar nikad ne krpite svoje čarape, Megan?

- Retko. Samo kad me mama natera. Ali ona me takoreći i ne primećuje, što i nije toliko loše, zar ne?

- Izgleda da vi niste svesni da ste odrasli - rekoh.

- Hoćete da kažete kako bi trebalo više da budem kao vaša sestra?

Onako lutkasta?

Uopšte mi se nije dopalo kako je opisala Džoanu.

- Ona je čista, uredna i prijatna za oko - rekoh.

- Strašno je lepa - reče Megan. - I uopšte ne liči na vas. Kako to?

- Braća i sestre ne liče uvek.

- Ne. Naravno. Ni ja ne ličim na Brajana i Kolina. A ni njih dvojica ne liče jedan na drugog. - Zastala je, pa dodala: - Zar to nije čudno?

- Šta to?
- Porodice - kratko je odgovorila.
- Moguće - rekoh zamišljeno.

Zapitao sam se šta li joj prolazi kroz misli. Hodali smo ćutke minut-dva, a onda Megan prilično stidljivo reče:

- Vi ste pilot, zar ne?
- Da.
- I tako ste se povredili?
- Da, srušio sam se.
- Ovde niko ne leti - reče ona.
- Pretpostavljam da ne - rekoh. - Da li biste vi voleli da letite, Megan?

- Ja? - iznenađeno će ona. - Sačuvaj bože. Bilo bi mi muka. Meni se smuči čak i u vozu.

Zastala je, a zatim upitala s onom otvorenošću kakva se viđa jedino kod dece:

- Da li ćete da ozdravite i ponovo letite, ili ćete zauvek ostati pomalo bogalj?
- Moj lekar kaže da ću sasvim ozdraviti.
- Da, ali je li on lažov?
- Ne bih rekao. U stvari, siguran sam da nije. Verujem mu.
- Onda je sve u redu. Ali ima mnogo lažova.

Ćutke sam prihvatio tu nepobitnu činjenicu.

Potom Megan odlučno reče:

- Drago mi je. Uplašila sam se da ste mrzovoljni zato što ćete doveka ostati bogalj, ali ako ste i inače takvi, onda je sve u redu.
- Nisam mrzovoljan - odvratih hladno.
- Dobro, 'ajde, razdražljivi.
- Razdražljiv sam jer mi se žuri da ozdravim, a to mora da ide svojim tokom.

- Pa što onda dižete dževu?

Prasnuh u smeh.

- Draga moja devojko, zar vi nikad ne priželjkujete da se nešto desi što pre?

Razmislila je o mom pitanju, pa odgovorila:

- Ne. Zašto bih? Ni zbog čega ne treba žuriti. Ionako se nikad ništa ne dešava.

Pogodio me je čežnjiv prizvuk u njenom glasu, te je zato blago upitah:

- Kako se zabavljate ovde?

Slegla je ramenima.

- A kako bih se zabavljala?

- Zar nemate nikakav hobi? Volite li društvene igre? Imate li drugarice?

- Glupa sam za igre. A i ne volim ih posebno. Ovde nema mnogo devojaka, a to malo što ima nije mi baš drago. One misle da sam grozna.

- Gluposti. Zašto bi tako mislile?

Megan samo odmahnu glavom.

- Zar nikad niste išli u školu?

- Jesam, vratila sam se prošle godine.

- Nije vam se dopalo?

- Nije bilo loše. Doduše, tamo vas uče sve i svašta na potpuno pogrešan način.

- Kako to mislite?

- Pa, sve je nekako iseckano i površno. Stalno su prekidali i skakali s teme na temu. Znači, bila je to prilično jeftina škola i nastavnici nisu bili naročito dobri. Ni na jedno pitanje nisu umeli čestito da odgovore.

- Retki su nastavnici koji to umeju - primetih.

- Zašto? Pa to im je posao.

Složio sam se.

- Naravno, ja sam prilično glupa - reče Megan. - I gotovo sve mi je potpuno bezvezno. Na primer, istorija. U različitim knjigama pišu različite stvari!

- Zato i jeste zanimljiva - rekoh.

- A tek gramatika - nastavila je Megan. - Pa oni glupi sastavi. I Šelijeve naklapanje i cvrkutanje o ševama, i Vordsvort, koji lupeta o zelenkadama. A tek Šekspir...

- Šta fali Šekspiru? - znatiželjno je upitah.

- Toliko se upinje da sve objasni na potpuno zamršen način da vam na kraju nije jasno šta je hteo da kaže. Doduše, dopada mi se ponešto što je napisao.

- Sigurno bi mu bilo drago zbog tog - rekoh.

Megan uopšte nije primetila moj sarkazam.

- Na primer, volim Gonerilu i Reganu.

- Zašto baš njih dve?

- O, ne znam. Nekako su zadovoljavajuće. Šta mislite, zašto su bile takve?

- Kakve?

- Takve kakve su bile. Hoću da kažem, mora da postoji razlog što su bile takve.

Nikad ranije se nisam to zapitao. Oduvek sam starije Lirove ćerke smatrao dvema gadurama i nisam se dalje njima bavio. Ali Megan je postavila odlično pitanje.

- Razmisliću o tome - rekoh.

- Ma nije važno. Samo sam se pitala. Uostalom, to je samo engleska književnost, zar ne?

- Pa, jeste. Zar baš nijedan predmet niste voleli?

- Jedino matematiku.

- Matematiku? - iznenadih se.

Megan se na to ozarila.

- Obožavala sam je. Ali nisu nam je baš najbolje predavali. Volela bih da je dobro naučim. To je nešto čudesno. Mislim da u brojevima ima nečeg božanstvenog, a vi?

- Nikad to nisam osetio - iskreno sam rekao.

Dotle smo bili stigli na početak Haj strita. Megan oštro reče:

- Eno je gospođica Grifit. Odvratna žena.

- Ne volite je?

- Gnušam je se. Stalno me gnjavi da se učlanim u one njene ogavne mlade izviđačice. Mrzim ih. Zašto bi iko oblačio uniformu, kretao se u krdu i kitio se značkama koje je dobio za nešto što nije čestito savladao? Sve je to budalaština.

Uglavnom sam se slagao s Megan, ali gospođica Grifit je stigla do nas pre nego što sam stigao to da joj kažem.

Lekareva sestra, koja se dičila potpuno neprikladnim imenom Eme, posedovala je sve ono pozitivno samopouzdanje koje je nedostajalo njenom bratu. Bila je zgodna na pomalo muškobanjast način i imala dubok, srdačan glas.

- Zdravo, vas dvoje - dreknula je na nas. - Divno jutro, zar ne? Megan, baš sam se nadala da ću te videti. Treba mi pomoć oko

adresovanja koverata za Udruženje konzervativaca.

Megan promrmlja nešto neodređeno, pa prisloni bicikl uz ivičnjak i odlučno uđe u prodavnicu mešovite robe.

- Čudno dete - reče gospođica Grifit gledajući za njom. - Strašno je lenja. Provodi vreme povazan lunjajući unaokolo. Sigurna sam da gospođi Simington to teško pada. Znam da je u nekoliko navrata pokušala da je natera da se nečeg lati, znate već, da uči stenografiju i daktilografiju, da kuva ili da gaji angorske zečeve. Treba nečim da se zanima.

Pomislih kako je to verovatno tačno, mada bih ja, da sam na Meganinom mestu, odlučno odbio svaki predlog Eme Grifit samo zato što bi mi njena nametljivost neopisivo išla na živce.

- Ne odobravam lenstvovanje - nastavila je gospođica Grifit. - A kod mladih pogotovo. Drugačije bi bilo da je Megan lepa, privlačna ili tako nešto. Ponekad pomislim da je ta devojka maloumna. Veliko razočaranje za njenu majku. Znate, njen otac - tu je zaverenički spustila glas - bio je potpuno lud. Bojim se da je mala na njega. Bolno je to za majku. No, dobro, što se kaže, koliko ljudi toliko čudi.

- Sreća naša - rekoh.

Eme Grifit se usiljeno nasmeja.

- Da, ne bi bilo dobro da smo svi napravljeni na isti kalup. Ali prosto ne volim da vidim kad neko ne izvlači od života sve što može. Ja uživam u životu i volela bih da svi uživaju. Često me pitaju da li se smrtno dosađujem živeći na selu preko cele godine. Ma kakvi, kažem im. Uvek imam šta da radim, uvek sam srećna! Na selu se stalno nešto dešava. Vreme mi je potpuno ispunjeno - tu su moje izviđačice, pa Ženski institut i raznorazni odbori, a da ne pominjem i to što se staram o Ovenu.

Tad je uočila nekog poznanika s druge strane ulice, pa je radosno dreknula u znak pozdrava i odjurila ka njemu, pustivši me da nastavim svoj pohod u banku.

Gospođicu Grifit sam od početka smatrao vrlo nametljivom, mada sam se divio njenom poletu i živahnosti, a i bilo je lepo videti nekog toliko iskreno oduševljenog svojom sudbinom, što ona nije propuštala da naglasi. Bila je to prijatna promena u odnosu na toliko mnogo žena koje stalno nešto gundaju i žale se.

Posle uspešno obavljenog posla u banci, produžio sam do advokatske kancelarije Galbrajt, Galbrajt i Simington. Ne znam da li je neki od Galbrajta još živ. Nikad nijednog nisam video. Uveli su me u kancelariju Ričarda Simingtona, koja je prijatno odisala plesnivošću stare advokatske firme.

Mnoštvo velikih kutija za dokumenta s oznakama „Ledi Houp“, „Ser Everard Kar“, „Vilijam Jejtbsbi-Hors“, „Naslednici“, „Pokojnici“ i tome slično upotpunjavalo je onaj naročit dah znamenitih porodica iz tog kraja i pouzdanosti davno razrađenog posla.

Posmatrajući gospodina Simingtona zadubljenog u papire koje sam mu doneo, pomislio sam kako je gospođa Simington posle strahota u prvom braku sigurno bila rešila da u drugom igra na sigurno. Ričard Simington je bio otelotvorenje staloženog dostojanstva, jedan od onih ljudi zbog kojih njihove žene nikad ne moraju da brinu. Dug vrat s istaknutom Adamovom jabučicom, pomalo blede lice i dug, tanak nos. Očigledno blag čovek, dobar muž i otac, ali svakako ne neko zbog koga bi srce brže zakucalo.

Gospodin Simington mi se zatim obrati. Govorio je razgovetno i polako, izražavajući se vrlo jasno i oštroumno. Za tili čas smo sve završili i ustadoh da pođem, primetivši pritom:

- Sišao sam u grad s vašom pastorkom.

Na trenutak je izgledao kao da ne zna ko mu je pastorka, a onda se osmehnuo.

- A da, naravno, Megan. Ona... ovaj... pre izvesnog vremena vratila se iz škole. Razmišljali smo o tome da joj nađemo neki posao... da, da nešto radi. Ali, naravno, još je veoma mlada. A kažu i da je zaostala za svoje godine. Da, tako sam čuo.

Izađoh. U prednjoj kancelariji sedeli su jedan veoma star čovek, koji je sporo i predano nešto pisao, sitan mladić drskog pogleda i sredovečna žena kovrdžave kose i s cvikerom, koja je brzo i silovito kucala na mašini.

Ako je to bila gospođica Ginč, onda sam morao da se složim s Ovenom Grifitom da je krajnje neverovatno da su se između nje i njenog poslodavca razvila nežna osećanja.

Otišao sam u pekaru i rekao im šta mislim o njihovom hlebu s grožđicama. To su primili s uzvicima neverice, kako je već primereno u takvoj prilici, i u ruke mi tutnuli novu veknu „ovog trenutka izvađenu

iz peći“, što se potvrdilo neprijatnom vrelinom kad sam je privio na grudi.

Izašao sam i počeo da se osvrćem levo-desno u nadi da ću ugledati Džoanu u automobilu. Bio sam vrlo umoran od šetnje, a i bilo mi je nezgodno da se oslanjam na štapove noseći veknu hleba.

Međutim, od Džoane još nije bilo ni traga.

A onda mi pogled prikova prijatno i potpuno neverovatno iznenađenje.

Pločnikom je prema meni lebdela boginja. Zaista nema druge reči kojom bih mogao da je opišem.

Savršeno lice, kovrdžava zlatnožuta kosa, visoko i prefinjeno oblikovano telo! A hodala je kao boginja, bez imalo napora, kao da polako plovi prema meni. Divna, neverovatna devojka od koje zastaje dah!

Bio sam toliko zatečen da sam prosto morao nešto da ispustim, a to je bila vekna hleba. Iskliznula mi je iz ruke. Kad sam se sagnuo za njom ispustio sam štap, koji zaklopara po pločniku, a ja posrnuh i malo je nedostajalo da i sâm padnem.

To je sprečila snažna boginjina ruka, koja me je uhvatila i pridržala. Počeh da zamuckujem:

- M-mnogo v-v-vam h-h-hvala, st-strašno m-mi je žao.

Podigla je veknu i štap i pružila mi ih. Onda se ljubazno nasmejala i veselo rekla: - Nema na čemu. Nije to ništa, verujte - a čarolija se potpuno raspršila od njenog jednoličnog, zvaničnog glasa.

Bila je to lepa, jedra, dobro građena devojka i ništa više.

Zapitao sam se šta li bi se desilo da su bogovi Heleni Trojanskoj podarili toliko bezličan način govora. Kako je čudno što jedna devojka može tako da vam uzburka samu srž duše dok drži usta zatvorena, a da onog trenutka kad progovori, sav sjaj nestane kao da ga nikad nije ni bilo.

Doduše, znao sam za obrnute slučajeve. Poznao sam jednu sitnu, skrušenu ženu majmunskog lica, za kojom se niko ne bi okrenuo. Ali kad ona progovori, čarolija odjednom oživi i procveta i Kleopatra počinje da sipa svoje čini.

Nisam ni primetio kad se Džoana parkirala iza mene. Upitala me je da li je sve u redu.

- Jeste - rekoh, malo se pribavši. - Razmišljao sam o Heleni Trojanskoj i drugim ženama.

- Čudno mesto si odabrao da o tom razmišljaš - reče ona. - Izgledao si vrlo blesavo dok si stajao otvorenih usta i privijao veknu hleba na grudi.

- Pretrpeo sam šok - rekoh. - Iznenada me je neko prebacio u Troju i vratio natrag.

- Znaš li ko je ono? - dodao sam, pokazujući ka leđima koja su se graciozno udaljavala.

Pogledavši za devojkom, Džoana mi objasni da je to guvernanta dece Simingtonovih.

- Da li te je to toliko smoždilo? - pitala me. - Zgodna je, ali je sva kô kuvana noga.

- Znam - rekoh. - Obična lepa devojka. A pomislio sam od nje da je Afrodita.

Džoana otvori vrata automobila i ja se smestih.

- Baš je to čudno, zar ne? - reče ona. - Neki ljudi sjajno izgledaju, a nemaju nimalo seksepila. Baš kao ta devojka. Šteta.

Rekoh da joj je to, budući da je guvernanta, verovatno sasvim dovoljno.

3. DEO

Poslepodne smo otišli na čaj kod gospodina Paja.

Bio je to neverovatno ženskast oniči debeljko, zaljubljen u svoje stolice s vezenim presvlakama, pastirice od drezdenskog porcelana i zbirku kojekakvih figurica. Živeo je u Prajors lodžu, na zemljištu na kome su se nalazile ruševine starog samostana.

Prajors lodž je bio vrlo lepa kuća, a gospodin Paj je uspeo svojom ljubavlju i brigom da iz nje izvuče ono najbolje. Svaki komad nameštaja bio je politiran i postavljen na najbolje moguće mesto. Zavese i jastuci imali su vrlo osobenu boju i bili su od najskuplje svile.

Sve to uopšte nije ličilo na dom jednog muškarca, i palo mi je na pamet da boravak na takvom mestu verovatno izgleda kao da je neko iznajmio stan u muzeju. Gospodinu Paju je najveće zadovoljstvo u životu bilo da drugima pokazuje svoju kuću. Nisu mogli da se izvuku čak ni oni kojima je savršeno svejedno gde žive, oni toliko neosetljivi da im se suština stanovanja svodi na radio, koktel-bar, kupatilo i krevet unutar neophodnih zidova. Gospodin Paj je uvek bio spreman da čak i takvima pokaže nešto bolje.

Njegove debele šačice podrhtavale su od milja dok je opisivao svoja blaga, a glas mu se dizao do cičanja u falsetu dok je pripovedao o uzbudljivim okolnostima pod kojima je iz Verone dopremio svoj italijanski krevet.

Oduševio se kad je video da i Džoana i ja volimo antikvitete i stilski nameštaj.

- Zaista je zadovoljstvo, veliko zadovoljstvo, što imamo takve posetioce u našoj maloj zajednici. Sačuvaj me bože onih ljudi tamo dole, tako su pastoralni, da ne kažem provincijalni. Ništa ne znaju. Vandali, potpuni vandali! A kad im uđete u kuće, pa to je da plaćete, draga moja. Časnu vam reč dajem da biste zaplakali. Ili možda već jeste?

Džoana reče da ipak nije išla toliko daleko.

- Ali razumete šta hoću da kažem? Oni tako strašno mešaju stvari! Rođenim sam očima video jedan divan mali primerak šeraton - prefinjen, savršen, san svakog kolekcionara - a do njega najobičniji viktorijanski sto ili čak policu za knjige od parene hrastovine. Da, čak i to - parena hrastovina.

Stresao se i ojađeno promrmljao:

- Kako ljudi mogu da budu toliko slepi? Slažete se - siguran sam da se slažete - da je lepota jedino za šta vredi živeti.

Potpuno hipnotisana njegovim oduševljenjem, Džoana je ponavljala da, da, tako je.

- Pa zašto se onda - ljutito će gospodin Paj - ljudi okružuju takvim grozotama?

Džoana se složi da je to vrlo čudno.

- Čudno? To je kriminal! Tako ja to zovem - kriminal! A tek izgovori! Kažu da je to udobno. Ili da je zanimljivo. Zanimljivo! Ogavne li reči!

- Kuća koju ste iznajmili - nastavio je gospodin Paj - pripada gospođici Emili Barton. Vrlo je ljupka, a ima i finih komada nameštaja. Baš finih. Jedan ili dva su zaista prvorazredni. I ona ima ukusa, mada sad više nisam u to siguran kao pre. Ponekad pomislim da je u pitanju samo sentimentalnost. Ona voli da održava nameštaj u stanju u kakvom je bio, ali ne zbog le bon motif, ne zbog sveukupnog sklada, nego zato što joj je ostao od majke.

Potom prebaci pažnju na mene, a glas mu se promeni. Od strastvenog umetnika pretvorio se u rođenu alapaču.

- Niste poznavali tu porodicu odranije? Ne, naravno da niste, kuću ste našli preko agencije. Ali, dragi moj, stvarno je trebalo da ih poznajete! Kad sam se doselio ovamo, stara gospođa je još bila živa. Neverovatna osoba, potpuno neverovatna! Čudovište, ako razumete šta hoću da kažem. Pravo-pravcato čudovište. Staromodno viktorijansko čudovište koje proždire svoje mlade. Da, stvarno je tako bilo. Bila je ogromna, znate, sigurno je imala preko sto kila, a svih pet kćeri neprestano je obigravalo oko nje. 'Devojke!' Uvek je tako govorila o njima. Devojke! A najstarija je tad imala preko šezdeset godina. 'Te glupe devojke!', imala je običaj da kaže. Crno roblje, eto to su one bile. Prinosile su, odnosile i povlađivale joj. U deset su morale u krevet i nisu smele da založe vatru u sobi, a da pozovu prijatelje u goste - o tom nije bilo ni govora. Prezerala ih je,

znate, jer se nikad nisu udale, a zapravo im je tako bila udesila život da nikad nikog nisu ni mogle da upoznaju. Mislim da je Emili, ili je to možda bila Agnes, bila u vezi s nekim župnikom. Međutim, njegova porodica nije bila dovoljno dobra, i mama je ubrzo stavila tačku na to!

- Zvuči kao roman - reče Džoana.

- O, draga moja, tako je i bilo. A onda je ta užasna starica umrla, ali za njih je već bilo prekasno. Prosto su nastavile da žive tamo i da u pola glasa pričaju o tome šta bi jadna mama volela. Čak i sama pomisao da promene tapete u njenoj sobi bila im je bogohulna. Ali ipak im je ovde bilo lepo... Međutim, bile su prilično beživotne i prosto su poumirale jedna za drugom. Idit je umrla od gripa, Mini je imala operaciju od koje se nikad nije oporavila, a jednu Mejbel je udarila kap. Emili se krajnje predano brinula o njoj. Ta jadna žena poslednjih deset godina nije radila ništa drugo osim što je negovala bolesnike. Divno stvorenje, zar ne? Kao figurica od drezdenskog porcelana. Tužno je što je zapala u nemaštinu, ali sav uloženi novac je izgubio vrednost.

- Strašno se osećamo što smo joj se uselili u kuću - reče Džoana.

- Ne, ne, draga moja mlada damo. Ne smete tako da se osećate. Njena dobra draga Florens veoma joj je odana, a ona sama mi je rekla koliko se raduje što je dobila toliko fine stanare. - Tu nam se gospodin Paj naklonio. - Rekla mi je da je imala mnogo sreće.

- U toj kući - rekoh - prosto ima nečeg umirujućeg.

Gospodin Paj me pogleda.

- Stvarno? Zaista tako mislite? Pa, to je veoma zanimljivo. Baš sam se pitao, znate. Da, baš sam se pitao.

- Šta hoćete da kažete, gospodine Paj? - upita Džoana.

On raširi svoje dežmekaste šačice.

- Ništa, ništa. Čovek se tako ponekad zapita nešto, to je sve. Znate, ja verujem u atmosferu, u ljudske misli i osećanja. Sve to ostavlja trag na zidovima i nameštaju.

Ućutao sam se. Gledao sam oko sebe i pitao se kako bih opisao atmosferu Prajors lodža. Bilo mi je čudno što tu zapravo nije bilo nikakve atmosfere! Zaista vrlo neobično.

Toliko sam se bio zaneo razmišljanjem da sam se potpuno isključio iz razgovora između Džoane i našeg domaćina. Došao sam sebi tek

kad sam čuo uvodne reči Džoaninog objašnjenja kako treba da krenemo. Prenuo sam se iz sna i doprineo uspešnom opraštanju.

Sve troje izađosmo u predvorje. Dok smo išli ka vratima, jedno pismo propade kroz prorez za poštu i završi na prostirci.

- Popodnevna pošta - promrmlja gospodin Paj i podiže pismo. - Pa, draga moja omladino, nadam se da ćete mi ponovo doći. Zaista je zadovoljstvo upoznati ljude širokih pogleda, ako me razumete. Nekoga ko ume da ceni umetnost. Znate, kad ovom svetu ovde pomenete balet, svi odmah pomisle na igranje na vrhovima prstiju, sukne od tila i staru gospodu s pozorišnim dvogledima iz raskalašnih devedesetih. Ozbiljno. Smatram da su ovi ovde pedeset godina iza svog vremena. Engleska je divna zemlja, ali ima u njoj raznih rupa. Limstok je jedna od njih. Zanimljiv je s tačke gledišta nekog kolekcionara. Kad god dođem ovamo, osećam se kao da sam se dobrovoljno stavio pod stakleno zvono. Ovo je mirna žabokrečina u kojoj se nikad ništa ne događa.

Još jednom se rukovavši s nama, s preteranom pažnjom mi je pomogao da uđem u auto. Džoana sede za volan i pažljivo zaobiđe jedan besprekoran travnjak, a onda jurnu pravo napred, podigavši ruku da mahne našem domaćinu, koji je stajao na stepenicama. I ja sam se nagnuo da uradim isto.

Ali naši pozdravi ostali su neprimećeni. Gospodin Paj beše otvorio ono pismo.

Stajao je i buljio u list papira u svojoj ruci.

Džoana ga je jednom prilikom opisala kao debeljuškastog ružičastog heruvima. I sad je bio debeljuškast, ali ni najmanje nije ličio na heruvima. Lice mu je bilo tamnoljubičasto, iskrivljeno od besa i iznenađenja.

U tom trenutku shvatih da mi je ona koverta izgledala nekako poznato. Nisam to primetio odmah - bila je to jedna od onih stvari koje čovek nesvesno uoči, i ne znajući da ih je uočio.

- Gospode bože - reče Džoana. - Šta li se to desilo onom jadničku?

- Sve mi se čini - rekoh - da je to opet Zlokobni prst.

Ona se zaprepašćeno okrete ka meni, na šta auto poče da ševrda.

- Pazi, curo - rekoh.

Džoana vrati pogled na drum. Mrštala se.

- Misliš da je to pismo kao ono koje si ti dobio?

- Samo nagađam.

- Šta je to s ovim mestom? - upita Džoana. - Izgleda kao nejneviniji, najučmaliji, najbezopasniji delić Engleske koji možeš da zamisliš...

- U kom se, što reče gospodin Paj, nikad ništa ne događa - uleteh joj u reč. - Odabrao je loš trenutak da to kaže. Nešto se dogodilo.

- Ali ko piše ta pisma, Džeri?

Slegnuh ramenima.

- Draga moja devojko, kako ja to mogu da znam? Verovatno neka lokalna budala kojoj fali daska u glavi.

- Ali zašto? To je potpuno idiotski.

- Da bi to otkrila, moraš da čitaš Frojda, Junga i ostale. Ili pitaj našeg doktora Ovena.

Džoana zatrese glavom.

- On me ne voli.

- Pa nije te takoreći ni video.

- Izgleda da je video dovoljno da pređe na drugu stranu ulice čim me ugleda u Haj stritu.

- Vrlo neobična reakcija - rekoh saosećajno. - Ipak ti nisi na to navikla.

Džoana se ponovo namršti.

- Ne, ozbiljno, Džeri, zašto ljudi pišu anonimna pisma?

- Kao što rekoh, zato što im fali daska u glavi. Verovatno time zadovoljavaju neku svoju potrebu. Kad neko doživi prezir, zapostavljanje ili poniženje, ili kad mu je život jednoličan i prazan, pretpostavljam da se oseća moćno kad u mraku izbode nožem nekog ko je zadovoljan i srećan.

Džoana se stresla.

- To je ružno.

- Da, ružno je. Moguće je i da su ljudi u ovakvim zabitima zadojeni kojekakvim glupostima, tako da nije ni čudo ako ima dosta ludaka.

- Verovatno je u pitanju neko vrlo neobrazovan i primitivan. Da je obrazovaniji...

Džoana nije dovršila rečenicu, a ja ništa nisam rekao. Nikad nisam mogao da prihvatim to naivno verovanje da je obrazovanje lek za svako zlo.

Dok smo prolazili kroz grad pre nego što ćemo početi da se penjemo uz brežuljak, radoznalo sam posmatrao retke prolaznike u

Haj stritu. Da li neka od tih stamenih seljanki iza spokojnog lica nosi nagomilanu zlobu i mržnju i možda upravo sad smišlja novi način da izlije svoj pakosni otrov?

Ali još uvek sve to nisam shvatao ozbiljno.

II

Dva dana kasnije, otišli smo kod Simingtonovih na partiju bridža.

Bila je subota po podne, dan kad su Simingtonovi uvek priređivali partije bridža pošto kancelarija tad nije radila.

Igralo se na dva stola, a ostali igrači bili su Simingtonovi, gospođica Grifit, gospodin Paj, gospođica Barton i pukovnik Eplton, kog smo tek tad upoznali. Živeo je u Kombekru, selu udaljenom otprilike sedam milja, a sa svojih šezdesetak godina bio je savršen primer vojničine „starog kova“. Voleo je, kako je sâm rekao, „odvažnu igru“ (što se obično završavalo ogromnim sumama u korist protivnika), a toliko se bio zainteresovao za Džoanu da čitavog poslepodneva takoreći nije skidao pogled s nje.

Bio sam prinuđen da priznam da je moja sestra verovatno nešto najlepše što se moglo videti u Limstoku u poslednje vreme.

Kad smo stigli, Elsi Holand, guvernanta, tražila je u kitnjastom pisaćem stolu blokove za pisanje rezultata. Donela ih je klizeći preko prostorije na isti onaj božanski način kao kad sam je prvi put video, ali čarolija nije mogla da se ponovi. Prava šteta što su tako savršeno telo i lice bili uludo straćeni. Tek tad sam uočio vrlo velike bele zube, slične nadgobrnim pločama, kao i to da joj se vide desni kad se smeje. Osim toga, bila je, nažalost, od onih devojaka koje vole da brbljaju.

- Jesu li to ovi blokovi, gospođo Simington? Baš glupo od mene što nisam mogla da se setim gde smo ih poslednji put ostavili. Bojim se da sam ja za to kriva. Držala sam ih u rukama, a onda je Brajan pozvao da mu nešto pomognem, i morala sam da istrčim napolje pa sam se sva uzmuvala i sigurno sam ih ćušnula na neko bezvezno mesto. Sad vidim da ovo nisu ti, požuteli su po ivicama. Da kažem Agnes da je čaj u pet? Odvešću decu u Long Barou da ne bi bilo galame.

Prijatna, vedra devojka. Uhvatio sam Džoanin pogled. Nasmejala se. Hladno sam je prostrelio pogledom. Đavo da je nosi, uvek tačno zna o čemu razmišljam.

Seli smo za stolove.

Uskoro sam znao kako ko igra u Limstoku. Gospođa Simington je bila izuzetan bridžista i očigledno je obožavala tu igru. Kao i mnoge neintelektualke, nije bila glupa i posedovala je urođen dar. Njen muž je bio dobar i pouzdan igrač, mada pomalo previše oprezan. Gospodin Paj bi najtačnije mogao da se opiše kao briljantan. Imao je neverovatan dar za licitiranje. Pošto je partija bila organizovana u našu čast, Džoana i ja smo sedeli za stolom s gospođom Simington i gospodinom Pajem. Simingtonov zadatak je bio da za drugim stolom stišava strasti i oprezno miri preostala tri igrača. Pukovnik Eplton je, kao što sam pomenuo, voleo da igra „odvažnu igru“. Mala gospođica Barton bila je doslovno najgori igrač bridža kog sam ikad video, mada je neizmerno uživala. Uspevala je da prati igru, ali je imala sumanute ideje o jačini svojih karata, neprestano je polazila iz pogrešne boje, nikako nije uspevala da prebroji adute, a često je čak i zaboravljala šta je adut. Igra Eme Grifit može se opisati njenim sopstvenim rečima.

- Volim dobru partiju bridža, bez glupiranja. Ne zanimaju me nikakve glupe konvencije u licitaciji. Kažem ono što mislim. I bez svađanja! Ovo je ipak samo igra.

Iz ovog je jasno da domaćin uopšte nije imao lak zadatak.

Igra se ipak odvijala dosta glatko, ako se izuzme povremena rasejanost pukovnika Epltona kad se zagleda u Džoanu.

Čaj s užinom poslužili su nam za velikim okruglim stolom u trpezariji. Pred kraj jela utrčaše dva zajapurena dečaka i gospođa Simington nam ih predstavi sijajući od roditeljskog ponosa, baš kao i njen suprug.

A onda, samo što sam završio s jelom, nečija senka pade mi preko tanjira i ja se osvrnuh i ugledah Megan kako stoji na staklenim vratima.

- O - reče njena majka - evo je Megan.

U glasu joj se čuo prizvuk iznenađenja, kao da je bila zaboravila da Megan uopšte postoji.

Devojka uđe i rukova se sa svima, nespretno i bez imalo ljupkosti.

- Bojim se da sam zaboravila na tvoju užinu, draga - reče gospođa Simington. - Gospođica Holand i dečaci su svoju poneli, tako da u dečjoj sobi nema ničeg za jelo. Smetnula sam s uma da nisi pošla s njima.

Megan klimnu glavom.

- U redu. Otići ću u kuhinju.

Odvukla se iz sobe. Bila je neuredno obučena, s bušnim petama na obema čarapama.

Gospođa Simington se tiho nasmeja kao da joj je neprijatno i reče:

- Jadna moja Megan. Znate, sad je u najgorim godinama. Devojke su uvek stidljive i trapave kad tek završe školu, a pre nego što odrastu.

Video sam kako Džoana zabacuje glavu pokretom za koji sam znao da predstavlja objavu rata.

- Ali Megan ima dvadeset godina, zar ne? - rekla je.

- O, da, da. Tako je. Ali nezrela je za svoje godine. Još uvek je pravo dete. Mislim da je baš lepo kad devojke ne odrastu prebrzo. - Ponovo se nasmejala. - Verujem da svaka majka čezne da joj deca ostanu bebe.

- To ne mogu da shvatim - reče Džoana. - Na kraju krajeva, zar ne bi bilo strašno da neko ima dete koje u glavi ostaje šestogodišnjak, dok mu telo raste?

- Oh, gospođice Berton, ne smete da prihvatate stvari tako doslovno - reče gospođa Simington.

Tad sam shvatio da mi se gospođa Simington zapravo ne dopada. Učinilo mi se da se iza te beživotne, skrajnute, izbledele lepote krije sebična i gramziva priroda. Postala mi je još mrskija kad je rekla:

- Jadna Megan. Bojim se da je vrlo svojeglavo dete. Pokušavala sam da joj pronađem nešto čime bi se zanimala. Mislim da se štošta može naučiti dopisnim putem. Recimo, kreiranje i šivenje odeće, ili možda stenografija i daktilografija.

Džoana je još uvek u očima imala onaj besan sjaj. Kad smo ponovo seli za sto, ona reče:

- Megan će sigurno ići na zabave i tome slično. Hoćete li da priredite igranku u njenu čast?

- Igranku? - Gospođu Simington je to očigledno iznenadilo i zabavljalo. - A ne, ovde se to ne radi.

- Shvatam. Samo tenis i slične zabave.

- Na našem teniskom terenu već godinama niko nije igrao. Ni Ričard ni ja ne igramo tenis. Možda kasnije, kad dečaci poodrastu...

O, Megan će već naći nešto. Znae, ona je srećna što može da lunja po okolini. Čekajte, jesam li ja delila? Dva bez aduta.

Dok smo se vozili ka kući, Džoana nemilosrdno pritisnu papučicu za gas, od čega auto jurnu napred, pa reče:

- Strašno mi je žao te devojke.

- Megan?

- Da. Majka je ne voli.

- Ma hajde, Džoana, nije baš toliko strašno.

- Jeste. Mnoge majke ne vole svoju decu. Verujem da je Megan stvorenje koje nije lako imati u kući. Ona kvari sliku - sliku Simingtonovih. Bez nje bi bili savršena porodica, a to je najstrašnija spoznaja za jedno osetljivo čeljade. A ona jeste osetljiva.

- Da - rekoh. - Čini mi se da jeste.

Začutao sam.

Džoana se najednom pakosno zakikota.

- Baš mi je krivo zbog tebe i guvernante.

- Ne znam na šta misliš - odvratih dostojanstveno.

- Gluposti. Muški bol ti je bio ispisan na licu kad god je pogledaš. Slažem se s tobom. Prava šteta.

- Ne znam o čemu govoriš.

- Ali ujedno sam i oduševljena. To je prvi znak da se vraćaš u život. Strašno sam brinula dok si bio u bolnici. Uopšte nisi primećivao onu lepu bolničarku koja se starala o tebi. A uz to je bila i namiguša, pravi božji dar za bolesnog muškarca.

- Smatram, Džoana, da je ovaj razgovor izuzetno prizeman.

Nastavila je da govori ne obraćajući nimalo pažnje na moju primedbu.

- I zato sam odahnula kad sam videla da još uvek imaš oko za dobru suknju. A ona jeste lepa za oko. Prosto ne mogu da verujem da je potpuno lišena seksepila. Znaš, Džeri, to je čudno. Šta je to nešto što neke žene imaju, a neke ne? Šta je to što jednu ženu, čak i kad kaže samo: 'Ružno je vreme' čini toliko privlačnom da svaki muškarac u vidokrugu poželi da joj priđe i porazgovara o vremenu? Mislim da Proviđenje s vremena na vreme pogreši pri deljenju. Uz Afroditino lice i telo treba da ide i Afroditna narav. A onda dođe do greške, i Afroditinu narav dobije neko neugledno stvorenje, pa

druge žene čupaju kosu i kažu: 'Prosto mi nije jasno šta to muškarci vide u njoj. Ona nije čak ni lepa!'

- Jesi li završila, Džoana?

- Pa slažeš se sa mnom, zar ne?

Široko joj se osmehnuh.

- Priznajem, na tvoje veliko razočaranje.

- Ne vidim ko bi još ovde mogao da ti bude zanimljiv. Preostaje ti jedino Eme Grifit.

- Daleko bilo! - rekoh.

- Ali ona sasvim pristojno izgleda.

- Previše je amazonski tip za moj ukus.

- Dobro, reklo bi se da zaista uživa u životu - reče Džoana. - Odvratno je jedra, zar ne? Ne bi me čudilo da se svakog jutra kupa u hladnoj vodi.

- A šta ćeš ti? - upitah je.

- Ja?

- Da. Koliko te poznajem, trebaće ti nekakva razbibriga.

- A ko je sad prizeman? Osim toga, zaboravljaš Pola. - Tu je isпустиh ne baš uverljiv uzdah.

- Ja ga neću zaboraviti ni izbliza toliko brzo kao ti. Za deset dana ćeš govoriti: 'Pol? Koji Pol? Ne poznajem nijednog Pola'.

- Ti misliš da sam potpuno površna - reče ona.

- Kad su u pitanju ljudi kao što je Pol, najiskrenije se nadam da jesi.

- Nikad ti se nije sviđao. Ali stvarno je bio pomalo genije.

- Moguće, mada sumnjam. Uostalom, na osnovu onog što sam čuo, geniji su ljudi koje je lako mrzeti. Osim toga, ovde nećeš naći nijednog.

Neko vreme je razmišljala, glave nagnute u stranu.

- Bojim se da je tako - reče tužno.

- Izbor ti se svodi na Ovena Grifita - rekoh. - On je jedini slobodan muškarac u kraju. Ako ne računaš i starog pukovnika Epltona. Celog poslepodneva te je gledao kao gladan lovački pas.

Džoana prasnu u smeh.

- Gledao me je, zar ne? Bilo mi je strašno neprijatno.

- Ne prenemaži se. Tebi nikad nije neprijatno.

Ćutke je provezla auto kroz kapiju i skrenula ka garaži.

A onda reče:

- Možda ima nečeg u onoj tvojoj ideji.
  - U kojoj?
  - Ne vidim zašto bi neko svesno prešao na drugu stranu ulice kad me ugleda. Ako ništa drugo, to je nepristojno.
  - Shvatam - rekoh. - Sad polaziš u hladnokrvni lov na tog čoveka.
  - Pa, ne volim da me neko izbegava.
- Polako i pažljivo izašao sam iz automobila i oslonio se na štapove. Onda dadoh sestri mali savet.
- Da ti kažem nešto, devojko. Oven Grifit nije jedan od onih tvojih krotkih umetničkih cmizdravaca. Ako ne pripaziš, udarićeš pravo u osinje gnezdo. Taj čovek bi mogao da bude opasan.
  - O, stvarno tako misliš? - upitala je Džoana, očigledno se naslađujući tom mogućnošću.
  - Ostavi sirotog čoveka na miru - rekoh joj ozbiljno.
  - Kako se samo usuđuje da pređe na drugu stranu ulice kad me vidi?
  - Sve ste vi žene iste. Ko o čemu, baba o uštipcima. A ako se ne varam, mogla bi sebi da natovariš i sestricu Eme na vrat.
  - Ona me ionako već ne voli - reče Džoana. Govorila je zamišljeno, s izvesnim zadovoljstvom.
  - Došli smo ovamo da bismo imali mir i tišinu - rekoh ozbiljno - i ja nameravam da tako i bude.
- Ali mir i tišina bili su poslednje što ćemo imati.

4. DEO

I

Otprilike nedelju dana kasnije, ako se ne varam, Partridž me je obavestila da bi gospođa Bejker želela da kratko porazgovara sa mnom, ako bih bio ljubazan da je primim.

To ime mi nije značilo ama baš ništa.

- Ko je ta gospođa Bejker? - upitao sam je zbunjeno. - Zar ne može da se obrati Džoani?

Međutim, ispostavilo se da hoće da razgovara upravo sa mnom i da je to zapravo majka one devojke Beatris.

Bio sam je potpuno zaboravio. Već dve nedelje sam bio svestan činjenice da, kad god se pojavim, neka sredovečna žena sa sedim pramenovima, obično klečeći i krećući se natraške kao rak, izlazi iz kupatila, sa stepeništa i iz hodnika, tako da sam znao da je u pitanju dnevna služavka. Celu onu gužvu oko Beatris bio sam potpuno smetnuo s uma.

Nikako nisam mogao da odbijem posetu Beatrisine majke, tim pre što Džoana nije bila kod kuće. Moram priznati da sam bio pomalo nervozan zbog toga. Iskreno sam se nadao da me neće optužiti da sam se igrao devojčinim osećanjima. Rekao sam da uđe, a u sebi sam proklinjao pošiljaoca anonimnih pisama što me je upleo u sve to.

Gospođa Bejker je bila krupna i jedra žena, a govorila je kao navijena. Laknulo mi je kad nisam primetio nikakav nagoveštaj ljutnje ili optužbe.

- Nadam se, gospodine - počela je da govori čim je Partridž zatvorila vrata za sobom - da ćete mi oprostiti što sam bila toliko slobodna da dođem kod vas, ali prosto sam mislila, gospodine, da ste vi prava osoba kojoj treba da se obratim i bila bih vam silno zahvalna ako biste me posavetovali šta da radim u vezi s ovim, pošto zaista smatram, gospodine, da nešto treba preduzeti, a ja vam nikad nisam bila od onih što čekaju da im nešto padne u krilo i uvek sam govorila da nema vajde od vajkanja, nego 'Diži se i radi', što reče vikar na misi pre dve nedelje.

Bio sam pomalo zbunjen, kao da mi je promakao ključni deo razgovora.

- Svakako - rekoh. - Hoćete li... hm... da sednete, gospođo Bejker? Zaista će mi biti drago ako mogu... hm... da vam ikako pomognem...

Začutao sam i upitno je pogledao.

- Hvala, gospodine - reče gospođa Bejker i sede na ivicu fotelje. - To je zaista vrlo lepo od vas. Baš mi je drago što sam došla, lepo ja kažem mojoj Beatris, baš sam joj ovako rekla dok je kô kišna godina plakala na krevetu, kažem ja njoj: 'Gospodin Berton je džentlmen iz Londona i on će znati šta treba da se uradi.' A nešto stvarno mora da se uradi jer su mladi momci bandoglavi i usijane glave pa uopšte neće da slušaju šta im devojka kaže, a ja lepo rekoh Beatris, da sam ja na njenom mestu, naučila bih ja njega pameti, pitala bih ja njega šta je to bilo s onom malom što živi kod mlina.

Tek mi tad ništa nije bilo jasno.

- Izvinite - rekoh - ali ne razumem vas baš najbolje. Šta se dogodilo?

- Ona pisma, gospodine, ona zlobna, a i nepristojna takođe, sa svim onim rečima, mnogo gorim nego što sam videla čak i u Bibliji.

Svesno prečuvši ovu zanimljivu napomenu, ojađeno je upitah:

- Da li je vaša ćerka dobila još neko pismo?

- Ona ne, gospodine. Samo ono jedno. Ono zbog kog je prestala da radi ovde.

- Zaista nije bilo nikakvog razloga... - zaustih, ali mi gospođa Bejker odlučno i s mnogo poštovanja upade u reč:

- Ništa ne treba da mi objašnjavate, gospodine, sve su to bile najobičnije laži. I gospođica Partridž mi je tako rekla, a i sama sam ionako znala. Niste vi taj tip džentlmena, gospodine, znam ja to, ipak ste vi invalid. To su sve bile zlobne i neistinite laži, al' ja ipak rekoh Beatris da napusti posao ovde jer znate već kako je kad krenu ogovaranja. Svako će reći da gde ima dima, ima i vatre. Devojka mora da otvori četvore oči. A i toliko se bila postidela kad je videla šta sve tamo piše i rekla je da više neće ovamo da dolazi, a ja ću na to: 'Pravo kažeš', ali obema nam je bilo žao zbog neprijatnosti oko...

Kako više nije umela da pronađe izlaz iz ove rečenice, gospođa Bejker duboko udahnu vazduh i poče ponovo.

- Nadala sam se da će to biti kraj kojekakvim naklapanjima, ali sad je i Džordž, onaj iz garaže, što Beatris izlazi s njim, i on je dobio jedno. Sve same grozote o Beatris, o tome kako se ona zabavlja i s Tomom Freda Ledbetera, a verujte mi, gospodine, ona je samo bila učtiva prema njemu i samo je malo prekraćivala vreme, ako mogu tako da kažem.

Kad se u priču uključio i Tom Freda Ledbetera, meni je već počelo da se vrti u glavi.

- Da razjasnimo - rekoh. - Beatrisin... hm... mladić dobio je anonimno pismo u kom neko optužuje Beatris da je bila s drugim?

- Tako je, gospodine, i nije bilo nimalo pristojno, sve same psovke, i mladi Džordž je poludeo od besa, nego šta, pa je došao i rekao Beatris kako više neće to da trpi i da ne dozvoljava da mu se ona iza leđa viđa s drugim momcima, a ona mu reče da su sve to laži, a on će na to gde ima dima ima i vatre, i onda ode, znate on je malo preke naravi, a moja Beatris se silno potresla, sirotica, i ja vam onda lepo metnem šešir na glavu, pa pravo kod vas, gospodine.

Zastala je i netremice se zagledala u mene, kao pseto koje očekuje nagradu nakon što je izvelo neki vrlo težak trik.

- Ali zašto ste došli kod mene?

- Čula sam, gospodine, da ste i sami primili jedno takvo odvratno pismo, pa sam, eto, pomislila, ipak ste vi džentlmen iz Londona, pa valjda znate šta se s tim radi.

- Da sam na vašem mestu - rekoh joj - otišao bih u policiju. Treba staviti tačku na to.

Gospođa Bejker je bila van sebe od zaprepašćenja.

- A, ne, gospodine, ne mogu da idem u policiju.

- Zašto?

- Nikad nisam imala posla s policijom, gospodine, niti iko od nas.

- Svakako. Ali policija je jedina koja ovo može da razreši. To im je posao.

- A da pitam Berta Rendla?

Znao sam da je Bert Rendl seoski pozornik.

- Siguran sam da u policijskoj stanici postoji neki narednik ili inspektor.

- Ja da uđem u policijsku stanicu?

Glas gospođe Bejker izražavao je prekor i nevericu. Sad mi je već bilo svega dosta.

- To je jedini savet koji mogu da vam dam.

Ćutala je, očigledno nimalo ubeđena. A onda ozbiljno i izražajno reče:

- To mora da se zaustavi, gospodine, neko to mora da zaustavi. Pre ili kasnije biće neki belaj.

- Čini mi se da se to već desilo - rekoh.

- Mislim na neko nasilje, gospodine. Te mlade ljude ponekad umeju da ponesu osećanja... a i starije isto.

Upitao sam je:

- Ima li mnogo takvih pisama?

Gospođa Bejker klimnu glavom.

- Sve je gore i gore, gospodine. Gospodin i gospođa Bidl iz Plavog vepra uvek su bili srećni... a sad su se pojavila ta pisma i on je počeo da razmišlja o kojekakvim stvarima... o stvarima koje nisu tačne, gospodine.

Nagnuo sam se ka njoj.

- Gospođo Bejker - rekoh - imate li predstavu, bilo kakvu predstavu o tome ko bi mogao da piše ta odvratna pisma?

Silno se iznenadih kad ona klimnu glavom.

- Mi imamo svoje mišljenje, gospodine. Da, svi mi imamo vrlo jasno mišljenje.

- Ko je to?

Očekivao sam da će se ustezati da otvoreno kaže ime, ali ona spremno reče:

- Gospođa Klit. Svi to mislimo, gospodine. Sigurno je gospođa Klit.

Tog jutra sam već čuo toliko imena da sam bio potpuno izgubljen.

- Ko je gospođa Klit? - upitao sam.

Saznao sam da je to žena nekog postarijeg baštovana. Živela je u kućici na drumu koji vodi ka mlinu. Na sva ostala pitanja dobio sam nezadovoljavajuće odgovore. Kad sam upitao zašto bi gospođa Klit slala takva pisma, gospođa Bejker samo neodređeno reče:

- To bi ličilo na nju.

Na kraju sam se pozdravio s njom i još jednom ponovio savet da ode u policiju, mada mi je bilo jasno da se to neće dogoditi. Stekao sam utisak da sam je razočarao.

Razmišljao sam o onom što mi je rekla. Ma koliko dokazi bili neodređeni, zaključio sam da ako se već celo selo slaže u uverenju da je krivac ta gospođa Klit, onda je to verovatno i tačno. Odlučio sam da odem do Grifita i s njim se posavetujem o svemu. On verovatno poznaje tu ženu. Ako on smatra da je to preporučljivo, jedan od nas dvojice prijaviće policiji da je ona uzrok ove sve veće neprijatnosti.

Potrudio sam se da stignem kod njega otprilike u vreme kad sam pretpostavljao da završava s pregledima. Kad je i poslednji pacijent izašao, uđoh u ordinaciju.

- O, to ste vi, Bertone.

Ukratko sam mu prepričao svoj razgovor s gospođom Bejker i rekao mu da vlada uverenje kako je za sve odgovorna ta gospođa Klit. Na moje veliko razočaranje, Grifit samo odmahnu glavom.

- Nije to toliko jednostavno - reče.

- Mislite da ta Klitova ne stoji iza svega?

- Možda, mada čisto sumnjam.

- Zašto onda svi misle da je to ona?

Nasmešio se.

- O, vi to ne razumete - reče. - Gospođa Klit je seoska veštica.

- Gospode bože! - uzviknuh.

- Da, to u današnje vreme prilično čudno zvuči, ali tako je. Znao, zadržalo se verovanje da postoje određeni ljudi, ili čak određene porodice, kojima se ne treba zamerati. Gospođa Klit potiče iz porodice mudrih žena. A bojim se da je i sama pothranjivala tu legendu. Čudna je to žena, s jetkim i podrugljivim smislom za humor. Kad god bi neko dete poseklo prst, palo ili dobilo zauške, ona bi samo klimnula glavom i rekla: 'Da, on mi je prošle nedelje krao jabuke', ili 'Vukao je moju mačku za rep'. Uskoro su sve majke sklanjale decu kad ona prolazi, a druge žene su joj nosile med i kolače da joj se umile i da ih ne urekne. To je sujeverno i glupo, ali se dešava. Zato su, naravno, sad svi uvereni da ona stoji iza svega.

- A to nije tačno?

- O, ne. Nije ona taj tip osobe. To... to uopšte nije toliko jednostavno.

- A imate li vi neku ideju? - upitah ga znatiželjno.

Zamišljeno je odmahnuo glavom.

- Nemam - rekao je. - Nemam ni najblažu predstavu. Ali sve to mi se ni najmanje ne dopada, Bertone. Ovo će da izađe na neko zlo.

II

Kad sam se vratio kući, zatekao sam Megan kako sedi na stepenicama trema, brade naslonjene na kolena.

Pozdravila me je dosledno sebi, bez imalo odmerenosti.

- Zdravo - rekla je. - Mogu li kod vas na ručak?

- Naravno - reko.

- Ako imate kotlete, ili nešto slično što se sprema na komad, slobodno kažite - doviknula mi je kad sam ušao da obavestim Partridž da će nas biti troje na ručku.

Učinilo mi se da se Partridž ljutnula. Ne izgovorivši ni jednu jedinu reč, više nego jasno mi je stavila do znanja da nema baš neko naročito mišljenje o gospođici Megan.

Vratio sam se na trem.

- Da li je sve u redu? - bojažljivo upita Megan.

- Sve je u redu - reko. - Imamo paprikaš.

- A, onda dobro, to mu ionako dođe kô splačine, zar ne? Znate, uglavnom krompir i zaprška.

- Baš tako - reko.

Izvadio sam tabakeru i ponudio Megan cigaretu, na šta se ona zacrvene.

- Veoma ste ljubazni.

- Zar nećete da uzmete jednu?

- Ne, ne bih, ali zaista je lepo od vas što ste me ponudili - baš kao da sam prava osoba.

- Pa zar niste prava osoba? - reko pomalo začuđen.

Megan samo odmahnu glavom, a zatim, da bi promenila temu, pruži svoju dugu prašnjavu nogu da mi je podnese na uvid.

- Zakrpila sam čarape - reče ponosno.

Nisam neki stručnjak za krpljenje, ali učinilo mi se da ta čudno nabrana kvrga od vunice potpuno pogrešne boje ne predstavlja veliki uspeh.

- Ovo mi mnogo više smeta nego rupa - reče Megan.

- Tako i izgleda - složio sam se.

- Ume li vaša sestra dobro da krpi?

Napregao sam se da se setim jesam li ikad video Džoanu da se bavi nekim ručnim radom te vrste.

- Ne znam - morao sam da priznam.

- Dobro, a šta ona radi kad joj se pocepaju čarape?

- Prilično sam uveren - rekoh nesigurno - da ih baci i kupi nove.

- Vrlo pametno - reče Megan. - Ali ja ne mogu tako. Sad dobijam četrdeset funti godišnje, a s tim ne može bogzna šta da se uradi.

Složio sam se.

- Kad bih nosila samo crne čarape, mogla bih da namažem noge mastilom - tužno će Megan. - To sam stalno radila u školi. Gospođica Betvorti, nastavnica koja nam je pregledala ručne radove, bila je, kao što joj i ime kaže, slepa kô slepi miš. Što je bilo vrlo zgodno.

- Ne sumnjam - rekoh.

Ćutali smo dok sam ja pućkao lulu, mada to uopšte nije bila neprijatna tišina.

Megan ju je prekinula kad iznenada besno reče:

- Da li i vi mislite da sam grozna, kao i svi ostali?

Toliko sam se bio zaprepastio da mi je lula ispala iz usta. Kako je zapravo bila od lepo obojene morske pene, razbila se u paramparčad.

- Eto, vidite šta ste uradili - ljutito rekoh.

A to neodgovorno derište, umesto da se prepadne, samo se široko osmehnu.

- Vi ste meni mnogo dragi - reče.

Bila je to vrlo dirljiva izjava, nešto što bi čovek, možda naivno, očekivao da bi mu kaže njegov pas, kad bi mogao da govori. Tad mi pade na pamet da Megan, ma koliko ličila na konja, zapravo ima pseću narav. Svakako nije u potpunosti bila ljudsko biće.

- Šta ono rekoste pre ove katastrofe? - upitao sam dok sam pažljivo skupljao komadiće svoje drage lule.

- Pitala sam vas da li mislite da sam grozna - reče ona, mada potpuno drugačijim tonom nego maločas.

- Zašto bih to mislio?

- Zato što ja jesam grozna - ozbiljno će ona.

- Ne glupirajte se - odvratih oštro.

Megan odmahnu glavom.

- To je činjenica. Ja u stvari nisam glupa, iako svi tako misle. Nisu svesni da ja znam kakvi su i da ih mrzim.

- Mrzite?

- Da - reče Megan.

Netremice se zagledala u mene onim svojim setnim, nimalo detinjim očima. Bio je to dug, žalostan pogled.

- I vi biste ih mrzeli da ste na mom mestu - rekla je. - Da ste nepoželjni.

- Zar vam se ne čini da ste prilično mračni? - upitah je.

- Da - reče ona. - Ljudi vam to uvek kažu kad govorite istinu. A ovo je istina. Znam da sam nepoželjna, i potpuno mi je jasno zašto je tako. Mama me uopšte ne voli. Mislim da je podsećam na mog oca, koji je, kako sam čula, bio okrutan i zaista grozan prema njoj. Ali majke ne mogu prosto da kažu kako ne žele svoju decu i da odu. Ili da ih pojedu. Mačka pojede mačiće koji joj se ne sviđaju. Mislim da je to vrlo razumno. Bez mnogo petljivine. Ali ljudske majke moraju da zadrže svoju decu i da se staraju o njima. Nije bilo toliko loše dok su mogli da me liferuju u školu, ali znate, mama bi zapravo volela da porodicu čine samo ona, moj očuh i dečaci.

Oprezno rekoh:

- Mislim da ste i dalje mračni, Megan, ali ako pretpostavimo da je nešto od toga istina, zašto ne odete i ne osamostalite se?

Uputila mi je vrlo zreo osmeh.

- Mislite, da se zaposlim? Da sama zarađujem za život?

- Da.

- Kako?

- Sigurno možete nešto da naučite, na primer stenografiju i daktilografiju, ili knjigovodstvo...

- Ne verujem da bih mogla. Strašno sam glupa za te stvari. Osim toga...

- Da?

Lice joj je dotle bilo okrenuto na drugu stranu, a sad se polako osvrnula ka meni. Bila je sva crvena, očiju punih suza. Kad je progovorila, ponovo je zvučala kao pravo dete.

- Zašto da odem? Zašto da nekog pustim da me otera? Ne žele me, ali ja ću da ostanem. Ostaću, i svi će da budu nesrećni. I treba da

budu. Odvratne svinje! Mrzim sve živo u Limstoku. Svi misle da sam glupa i ružna. Pokazaću ja njima. Svima ću da pokažem. Ima da...

Bila je to detinjasta, neobično jedna provala besa.

Začuh korake na šljunku iza kuće.

- Ustanite - rekoh grubo. - Uđite u kuću kroz dnevnu sobu. Idite u kupatilo na spratu. Na kraju hodnika. Umijte se. Brzo.

Nespretno je ustala i žurno prošla kroz staklena vrata baš u trenutku kad se Džoana pojavila iza ugla kuće.

- Bože, što mi je vruće - reče ona. Sela je do mene i počela da hladi lice tirolskom maramom kojom se beše zabradila. - Mislim da sam najzad naučila pameti ove proklete cokule. Hodala sam miljama. A i naučila sam nešto. Treba kupovati cokule bez ovih ukrasnih rupica. Kroz njih ti samo ulazi trnje. Znaš, Džeri, mislim da bi trebalo da nabavimo psa.

- Slažem se - rekoh. - Uzgred budi rečeno, Megan će ručati s nama.

- Stvarno? Dobro.

- Sviđa li ti se ona? - upitao sam je.

- Mislim da je ona podmeče - reče Džoana. - Znaš ono kad vile nekom ukradu dete a ostave mu drugo na pragu. Vrlo je zanimljivo upoznati nekog takvog. Uf, moram da odem gore da se umijem.

- Ne možeš sad - rekoh. - Megan se umiva.

- O, i ona je pešačila?

Džoana izvadi ogledalce i stade da pomno proučava svoje lice.

- Ne sviđa mi se ovaj ruž - objavila je uskoro.

Uto Megan izađe na trem. Bila je sabrana, prilično čista, i nije pokazivala nikakve znake malopredašnje oluje. Nesigurno je gledala Džoanu.

- Zdravo - reče Džoana, još uvek zaokupljena svojim licem. - Baš mi je drago što ćete ručati s nama. Gospode bože, imam pegu na nosu. Moraću nešto da preduzmem. Pege izgledaju tako usrdno i škotski.

Partridž izađe i ledenim glasom objavi da je ručak na stolu.

- Hajdemo - reče Džoana i ustade. - Umirem od gladi.

Uhvatila je Megan podruku i njih dve zajedno udoše u kuću.

5. DEO

I

Tek sad vidim da sam nešto izostavio u svojoj priči. Jedva da sam pomenuo (ako uopšte jesam) gospođu Dejn Kaltrop i velečasnog Kejleba Dejna Kaltropa.

A oboje, i vikar i njegova supruga, bili su vrlo upečatljive ličnosti. Mislim da nikad nisam upoznao nekog toliko nesvesnog sveta oko sebe kao što je bio on. Život mu se odvijao u radnoj sobi, među knjigama, i u proučavanju početaka hrišćanstva. S druge strane, gospođa Dejn Kaltrop mogla je na prvi pogled čoveku da utera strah u kosti. Možda sam namerno izbegavao da je pomenem pošto sam je se isprva pomalo pribojavao. Bila je to žena izuzetno jake ličnosti i neverovatno širokog opšteg obrazovanja. Ni najmanje nije izgledala kao vikareva žena, ali sad, kad sam to napisao, moram da se zapitam šta ja zapravo pa i znam o ženama sveštenika?

Jedina koju sam poznavao bila je tiho bezlično stvorenje, odano svom velikom i snažnom mužu koji je umeo čudesno da propoveda. I toliko neuka da je prosto bilo zagonetka kako otpočeti razgovor s njom.

Ako izuzmem nju, preostaje mi jedino knjiška predstava tipične sveštenikove žene, odnosno karikatura alapače koja svuda zabada nos i priča koješta. Takve verovatno i ne postoje.

Gospođa Dejn Kaltrop nikad nigde nije zabadala nos, mada je imala neverovatnu moć da uvek sve zna. Ubrzo sam otkrio da je se gotovo svi u selu pribojavaju. Nikad nije delila savete niti se mešala u bilo šta, ali za svakog s nečistom savešću predstavljala je otelotvorenje sveznajućeg božanstva.

Nikad nisam video ženu toliko ravnodušnu prema okruženju. Dešavalo joj se da po vrućini izađe napolje u debelom tvidu, a viđao sam je i kako po kiši, ili čak susnežici, odsutno grabi ulicom u pamučnoj haljini išaranoj bulkama. Imala je izduženo, usko i otmeno, gotovo hrtovsko lice i prosto je razoružavala sagovornika svojom otvorenošću.

Zaustavila me je na ulici dan nakon što je Megan bila kod nas na ručku. Kao i uvek, iznenadio sam se kad sam je ugledao, pošto je njen hod više ličio na trčanje, a oči su joj stalno bile uperene u daljinu, tako da bi se čovek mogao zakleti da je njen pravi cilj udaljen bar milju i po.

- O, gospodine Bertone! - rekla je.

Uzviknula je to slavodobitno, kao kad neko reši izuzetno tešku zagonetku.

Priznao sam da sam ja gospodin Berton, a ona prestade da pilji u daljinu kako bi mogla da pilji u mene.

- E, sad - reče - zašto sam htela da razgovaram s vama?

Tu već nisam mogao da joj pomognem. Stajala je i mrštila se, duboko se zamislivši.

- Zbog nečeg vrlo gadnog - rekla je.

- Žao mi je što to čujem - odgovorih zbunjeno.

- Aha! - uzviknula je. - A kao avion. Setila sam se. Anonimna pisma! Kakve ste to priče počeli da širite o anonimnim pismima?

- Nisam ja ništa počeo da širim - odvratio sam. - To se dešavalo i pre mog dolaska.

- Kako to da niko nije dobio nijedno dok se vi niste pojavili? - reče ona optužujućim tonom.

- Ali dobijali su ih, gospođo Dejn Kaltrop. Nevolje su počele još ranije.

- O, bože - reče ona. - To mi se uopšte ne sviđa.

Stajala je preda mnom, ponovo se rasejano zagledavši u daljinu. A onda reče:

- Ne mogu se oteti osećanju da je sve to nekako pogrešno. Mi ovde uopšte nismo takvi. Naravno, ima zavisti, zlobe i svih ostalih sitnih grehova, ali prosto ne mogu da poverujem da bi iko odavde to uradio. Ne, zaista ne mogu. A to me muči, znate, jer ja bi trebalo da znam.

Njene pametne oči vratiše se iz daljine i zagledaše se u moje. Bile su zabrinute i pune takoreći dečje neverice.

- Kako ste mogli da znate? - upitao sam je.

- Obično znam. Oduvek sam smatrala da mi je to dužnost. Kejleb propoveda čestitost i pričešćuje ljude. To je sveštenikova dužnost, ali ako već dozvoljavaju svešteniku da se oženi, onda je, rekla bih,

dužnost njegove žene da zna šta ljudi osećaju i misle, čak i kad ona sama nikako ne može da im pomogne. A ja nemam ni najblažu predstavu ko bi mogao da...

Začutila je i rasejano dodala:

- Uostalom, ta pisma su tako besmislena.

- Jeste li... ovaj... i vi dobili neko?

Upitao sam to pomalo bojažljivo, ali gospođa Dejn Kaltrop mi je odgovorila potpuno staloženo.

- O, da, dva... ne, tri. Zaboravila sam šta je tačno pisalo. Nekakve gluposti o Kejlebu i učiteljici, ako se ne varam. Potpuna besmislica, pošto Kejleb uopšte nema sklonost ka preljubi. Nikad nije ni imao. Sreća njegova, budući da je sveštenik.

- Da - složih se. - Baš tako.

- Da nije toliko pametan bio bi svetac.

Nisam se osećao pozvanim da odgovorim na ovu opasku, ali gospođa Dejn Kaltrop nastavi da govori, vrativši se s muža na ona pisma, i to na vrlo zbunjujući način.

- Takvim pismima bi štošta moglo da se kaže, ali to se ne dešava. To je ono najčudnije.

- Nisam primetio da se pošiljalac nešto posebno ustezao - primetih jetko.

- Ali izgleda kao da on ništa ne zna. Ništa što je stvarno.

- Kako to mislite?

Zagonetno me je pogledala.

- Pa ovde, naravno, ima mnogo preljube... i svega ostalog. I besramnih tajni koliko vam duša ište. Zašto onda to ne pominje? - Začutila je, a onda me iznenada upita. - Šta je pisalo u onom koje ste vi dobili?

- Da moja sestra meni uopšte nije sestra.

- A da li je?

Izgovorila je ovo pitanje potpuno prijateljski, bez imalo stida.

- Naravno da je Džoana moja sestra.

Gospođa Dejn Kaltrop klimnu glavom.

- To vam upravo pokazuje ono što sam rekla. Rekla bih da postoji još nešto...

Njene bistre, ravnodušne oči posmatrale su me zamišljeno i ja najednom shvatih zašto se ceo Limstok pribojava gospođe Dejn

Kaltrop.

Svako u svom životu ima neka skrivena poglavlja, za koja se nada da nikad neće izaći na videlo. Činilo mi se da gospođa Dejn Kaltrop zna sve o njima.

Zvuči neverovatno, ali obradovao sam se kad je odnekud zagrmio srdačni glas Eme Grifit.

- Zdravo, Mod. Dobro je da sam vas ugledala. Htela sam da predložim da promenimo datum dobrotvorne rasprodaje. Dobro jutro, gospodine Bertone.

Nastavila je:

- Samo da skoknem do bakalnice da im ostavim porudžbinu, a onda ću doći u Institut, ako nemate ništa protiv.

- Da, da, to je sasvim u redu - reče gospođa Dejn Kaltrop.

Eme Grifit uđe u bakalnicu.

- Sirotica - reče gospođa Dejn Kaltrop.

Bio sam zatečen. Pa nije valjda da sažaljeva Eme?

Međutim, ona nastavi:

- Znaete, gospodine Bertone, zaista se brinem...

- Zbog pisama?

- Da. Znaete, to znači... to mora da znači... - Zaćutala je i utonula u misli zureći u prazno. A onda poče da govori polako, kao da rešava neki zadatak. - Slepa mržnja... Da, slepa mržnja. Ali čak i slepac će pre ili kasnije slučajno da pogodi pravo u srce... A šta će onda da se dogodi, gospodine Bertone?

To smo saznali već sutradan.

II

Partridžova nam je prva donela vest o tragediji. To je žena koja prosto uživa u nesreći. Nos joj se uvek trza od ushićenja kad treba da saopšti neku lošu vest.

Kad je ušla u Džoaninu sobu, nos joj je radio punom parom, oči su joj sijale, a usta su joj se bila oteгла od preglumljene tuge.

- Gospođice, jutros smo dobili jednu strašnu vest - napomenula je dok je razmicala zavese.

Shodno londonskim navikama, Džoani ujutru treba bar nekoliko minuta da se potpuno osvesti. Zato je sad bez posebnog zanimanja samo rekla: „Aha“ i prevrnula se na drugu stranu.

Partridžova spusti pred nju jutarnji čaj i ponovo reče:

- Stvarno strašno. Grozno! Prosto nisam mogla da poverujem kad sam čula.

- Šta je strašno? - reče Džoana boreći se sa snom.

- Jadna gospođa Simington. - Tu je dramatično zastala. - Mrtva.

- Mrtva? - Džoana sede, sad već potpuno budna.

- Da, gospođice, juče posle podne. A što je najgore, sama je sebi oduzela život.

- Ma nije valjda!

Džoana je bila iskreno zgranuta. Gospođa Simington nije bila od onih osoba koje bi čovek povezao s tragedijama.

- Da, gospođice, istina je. Svesno je to učinila. Eto na šta ju je, siroticu, nateralo...

- Nateralo? - Džoana poče da naslućuje istinu. - Nije valjda...?

Upitno je pogledala Partridžovu, na šta ova klimnu glavom.

- Tako je, gospođice. Jedno od onih odvratnih pisama!

- Šta je u njemu pisalo?

Na svoju veliku žalost, Partridžova još nije bila uspela to da sazna.

- To su grozne stvari - reče Džoana - ali ne vidim zašto bi se neko zbog njih ubio.

Partridžova šmrknu, pa vrlo značajno reče:

- Osim ako nisu istinita, gospođice.

- Oh! - izusti Džoana.

Kad je Partridžova izašla iz sobe, ona popi čaj, pa obuče kućnu haljinu i dođe da mi saopšti novost.

Setio sam se onog što mi je rekao Oven Grifit. Pre ili kasnije će udarac u mraku pogoditi cilj. I pogodio je gospođu Simington. Bila je poslednja žena na svetu za koju bi čovek pomislio da krije neku tajnu... Iako oštroumna, pomislih, bila je vro beživotna, od onih slabašnih i bespomoćnih osoba koje lako pokleknu.

Džoana me ćušnu laktom i upita me o čemu razmišljam.

Ponovio sam joj šta je Oven rekao.

- Pa da - zlobno će Džoana. - Veliki stručnjak. Misli da sve zna.

- Pametan je - rekoh.

- Uobražen je - reče Džoana, pa dodade: - Odvratno je uobražen.

Posle trenutak-dva reče:

- Kako je sve to strašno za njenog muža... i za Megan. Šta misliš, kako joj je?

Nisam imao ni najblažu predstavu, i to joj i rekoh. Kod Megan je najčudnije to što niko ne može ni da nasluti šta ona misli ili oseća.

Džoana klimnu glavom, pa reče:

- Ne, s podmetnutom decom nikad nisi načisto.

A onda, posle nekoliko trenutaka dodade:

- Šta misliš... hoćeš li... To jest, da li bi ona htela da dođe kod nas na dan-dva? Ipak je ovo veliki udarac za devojkicu njenih godina.

- Možemo da odemo i predložimo joj - složio sam se.

- Dečaci će biti dobro - dodala je Džoana. - Imaju onu guvernantu. Ali čini mi se da je ona osoba koja bi nekog kao što je Megan oterala u ludilo.

Pomislio sam da je to sasvim moguće. Tačno sam mogao da zamislim Elsi Holand kako niže gluposti i nudi bezbrojne šolje čaja. Ona je ljubazno ćeljade, pomislih, ali svakako nije prava osoba za jednu osetljivu devojkicu.

I sâm sam pomišljao da odvedem Megan odande, tako da mi je bilo drago što je Džoana to prva predložila, bez ikakvog navaljivanja s moje strane.

Posle doručka smo otišli do kuće Simingtonovih.

Oboje smo bili pomalo nervozni. Naš dolazak bi mogao da izgleda kao zlurada radoznalost. Srećom, na kapiji naletesmo na Ovena

Grifita, koji je upravo izašao odande. Izgledao je zabrinuto i užurbano.

Ipak me je vrlo srdačno pozdravio.

- O, zdravo, Bertone. Drago mi je što vas vidim. Dogodilo se upravo ono čega sam se pribojavao da će se pre ili kasnije desiti. Gadno!

- Dobro jutro, doktore Grifite - reče Džoana glasom kojim obično pozdravlja jednu našu gluvu tetku.

Grifit se trže i pocrvene.

- Oh... Dobro jutro, gospođice Berton.

- Pomislila sam da me možda niste videli.

Oven Grifit pocrvene još više. Stidljivost ga obavi poput ogrtača.

- Ja... izvinite... u gužvi sam... nisam.

Džoana nastavi nemilosrdno:

- Na kraju krajeva, nisam ja baš toliko sitna.

- Ne lupetaj - šapnuh joj strogo, pa nastavih: - Grifite, moja sestra i ja smo mislili da ne bi bilo loše da devojka dođe kod nas na dan-dva. Šta vi mislite? Ne bismo da se namećemo, ali sve ovo je sigurno strašno za to jedno dete. Šta mislite, hoće li Simington imati nešto protiv?

Grifit je nekoliko trenutaka premetao ovaj predlog po glavi.

- Mislim da bi to bilo odlično - reče na kraju. - Ona je čudna, plahovita devojka, i za nju bi bilo dobro da se skloni odande. Gospođica Holand je zaista čudesna i sposobna, ali ima već dosta posla oko dečaka i oko sâmog Simingtona. Potpuno je slomljen... izbezumljen.

- Da li je to bilo... - oklevao sam - samoubistvo?

Grifit klimnu glavom.

- O, da. Nema ni govora o nesrećnom slučaju. Na papiriću je napisala 'Ne mogu više'. Pismo je sigurno stiglo juče, popodnevnom poštom. Koverat je ležao na podu, pored njene stolice, a pismo je bilo zgužvano i bačeno u kamin.

- A šta je...

Začutao sam, potpuno zgrožen sâmim sobom.

- Izvinite - rekoh.

Grifit mi uputi kratak i tužan osmeh.

- Ne mari što ste pitali. Pismo će ionako morati da pročitaju na pretresu. Nažalost, to se ne može sprečiti. Slično je ostalima, s

mного prostačkih izraza. Konkretna optužba je da mlađi dečak, Kolin, nije Simingtonovo dete.

- Mislite li da je to tačno? - upitah s nevericom.

Grifit slegnu ramenima.

- Nemam na osnovu čega da formiram mišljenje. Ovde sam tek pet godina. Koliko sam mogao da vidim, Simingtonovi su bili miran i srećan par, posvećeni jedno drugom i deci. Činjenica je da taj dečak ne liči mnogo na roditelje - ima svetloriđu kosu - ali često se dešava da se dete umetne na babu ili dedu.

- Možda je upravo taj nedostatak sličnosti doveo do takve optužbe. Podao i nepotreban udarac u prazno.

- Moguće. U stvari, vrlo verovatno. Dosad u tim otrovnim pismima nije bilo ničeg tačnog, već samo neobuzdana mržnja i zloba.

- Ali ovo je pogodilo pravo u metu - reče Džoana. - Inače se ne bi ubila, zar ne?

Grifit sumnjičavo reče:

- Nisam baš siguran. Već duže vreme se nije dobro osećala, bila je živčana i histerična. Lečio sam je od nervoze. Mislim da je moguće da je udarac kad je primila onakvo pismo, pisano istim onim rečnikom, izazvao kod nje takvo stanje panike i očajja da je odlučila da sebi oduzme život. Možda je uvtela u glavu da joj muž neće poverovati ako sve bude poricala, a stid i gnušanje toliko su je obuzeli da je došlo do privremenog poremećaja u rasuđivanju.

- Samoubistvo u stanju smanjene uračunljivosti - reče Džoana.

- Tako je. Mislim da s punim pravom mogu da iznesem takav stav na sudskom pretresu.

- Aha - reče Džoana.

Nešto u njenom glasu navelo ga je da ljutito ponovi: - S punim pravom! - a zatim dodade: - Ne slažete se, gospođice Berton?

- O, da, slažem se - reče Džoana. - I ja bih isto učinila da sam na vašem mestu.

Sumnjičavo ju je pogledao, pa otišao niz ulicu, a nas dvoje uđosmo u kuću.

Ulazna vrata bila su otvorena i bilo nam je lakše da prosto uđemo nego da zvonimo, utoliko pre što se iznutra čuo glas Elsi Holand.

Razgovarala je s gospodinom Simingtonom, koji se beše skupio u fotelji i izgledao potpuno ošamućeno.

- Ali stvarno, gospodine Simingtone, morate makar nešto da uzmete. Niste doručkovali, ili bar ne čestito, a ni sinoć ništa niste jeli. Ipak je ovo težak udarac i morate malo da se okrepite inače ćete se razboleti. Tako je i doktor rekao pre nego što je otišao.

Simington reče bezbojnim glasom:

- Veoma ste ljubazni, gospođice Holand, ali...

- Jednu šolju finog čaja - reče Elsi Holand, odlučno mu gurajući vruć napitak pod nos.

Ja bih jadničku pre dao dobar viski sa sodom. Izgledao je kao da mu baš to treba. Međutim, prihvatio je čaj i podigao pogled ka Holandovoj.

- Ne znam kako da vam zahvalim za sve što ste učinili i što činite, gospođice Holand. Bili ste veličanstveni.

Devojka porumene od zadovoljstva.

- Lepo od vas što to kažete, gospodine Simingtone. Morate da me pustite da vam pomognem koliko mogu. Ne brinite za decu, ja ću ih paziti. Smirila sam poslugu, a ako ima još nešto što bih mogla da pomognem, da napišem pisma ili obavim telefonske razgovore, ne ustručavajte se da mi kažete.

- Veoma ste ljubazni - ponovio je Simington.

Elsi Holand se osvrnu i ugleda nas, pa odmah istrča u predvorje.

- Zar to nije strašno? - upitala je muklim šapatom.

Dok sam je gledao, pomislio sam da je ona stvarno dobra devojka. Ljubazna, sposobna, pribrana kad zatreba. Njene prelepe plave oči bile su oivičene jedva vidljivim crvenilom, što je značilo da je i dovoljno mekog srca da pusti suzu zbog smrti svoje poslodavke.

- Možemo li da porazgovaramo s vama? - reče Džoana. - Ne bismo da uznemiravamo gospodina Simingtona.

Elsi Holand ozbiljno klimnu glavom i povede nas u trpezariju, koja se nalazila na drugom kraju predvorja.

- Sve to je strašno za njega - reče nam. - Takav udarac. Ko bi mogao da pomisli da će ovako nešto da se desi? Naravno, tek sad shvatam da je u poslednje vreme bila čudna. Strašno nervozna, plakala je za svaku sitnicu. Mislila sam da je to zbog njenog zdravlja, mada je doktor Grifit uvek tvrdio da joj zapravo ništa ne fali. Ali već danima je bila zajedljiva i razdražljiva, i prosto nisam znala kako da se ponašam prema njoj.

- Mi smo u stvari došli - reče Džoana - da pitamo može li Megan da dođe kod nas na nekoliko dana. Naravno, ukoliko to želi.

Elsi Holand je izgledala prilično iznenađeno.

- Megan? - reče zbunjeno. - Pravo da vam kažem, ne znam. Veoma ste ljubazni, ali ona je tako ćudljiva devojka. Čovek nikad ne može da zna šta će ona da kaže ili šta misli o nečemu.

- Pomislili smo da bi to možda bilo korisno - neodređeno reče Džoana.

- O, što se toga tiče, naravno da će biti korisno. Znae, moram da pazim na dečake (sad su s kuvaricom), a i jednom gospodinu Simingtonu treba neko ko će voditi računa o njemu, a još toliko posla imam da obavim i završim. Zaista nisam imala mnogo vremena za Megan. Mislim da je gore, u staroj dečjoj sobi u potkrovlju. Verovatno je htela da se skloni od svih. Ne znam da li...

Džoana me samo okrznu pogledom, na šta ja brzo izađoh iz trpezarije i pođoh gore.

Stara dečja soba nalazila se u potkrovlju. Otvorio sam vrata i ušao. U sobama u prizemlju, koje su gledale na vrt, zavese su bile razmaknute. Ali u ovoj, okrenutoj ka drumu, bile su potpuno navučene.

U pomrčini sam ugledao Megan. Onako sklupčana na sofi pored zida, odjednom me je podsetila na unezverenu životinju koja pokušava da se sakrije. Izgledala je kao da je skamenjena od straha.

- Megan - rekoh.

Pođoh ka njoj, nesvesno počevši da govorim glasom kojim čovek govori kad hoće da umiri preplašenu životinju. Čudi me da joj nisam ponudio šargarepu ili kocku šećera. Zaista sam se tako osećao.

Zurila je u mene, ali nije se ni pomerila, niti joj se izraz lica promenio.

- Megan - rekoh ponovo. - Džoana i ja smo došli da vas pitamo hoćete li da dođete kod nas i ostanete nekoliko dana.

Njen glas muklo odjeknu u polumraku.

- Da ostanem kod vas? U vašoj kući?

- Da.

- Hoćete da kažete da ćete me odvesti odavde?

- Da, draga moja.

Odjednom je počela cela da se trese. Bilo je zastrašujuće i veoma dirljivo.

- O, vodite me odavde! Molim vas. Strašno je biti ovde, osećati se toliko grešnom.

Priđoh joj i ona me grčevito zgrabi za rukav sakoa.

- Strašna sam kukavica. Uopšte nisam znala kolika sam kukavica.

- Sve je u redu, bleso jedna - rekoh. - Ovakve stvari su potresne. Hajdemo.

- Možemo odmah da krenemo? Iz ovih stopa?

- Pa, pretpostavljam da ćete morati da ponesete neke stvari.

- Kakve stvari? Zašto?

- Draga moja devojko - rekoh - možemo da vam obezbedimo krevet, kupatilo i sve ostalo, ali nek sam proklet ako vam pozajmim svoju četkicu za zube.

Slabašno se nasmejala.

- Pa da. Izgleda da sam danas glupa. Nemojte da mi zamerite. Idem da spakujem neke stvari. A vi... nećete da odete? Sačekaćete me?

- Bez brige.

- Hvala vam. Mnogo vam hvala. Izvinite što sam toliko smušena. Ali, znate, strašno je kad vam umre majka.

- Znam - rekoh.

Prijateljski je potapšah po leđima, a ona mi dobaci zahvalan pogled i ode u kupatilo. Ja siđoh u trpezariju.

- Našao sam Megan - rekoh. - Poći će s nama.

- O, pa to je stvarno sjajno - uzviknu Elsi Holand. - Malo će joj skrenuti misli. Zna, ona je veoma nervozna. Teška je. Biće mi veliko olakšanje što ne moram pored svega ostalog da brinem i o njoj. Zaista ste ljubazni, gospođice Berton. Nadam se da vam ona neće dosadivati. O, zvoni telefon! Moram da se javim. Gospodin Simington nije u stanju.

Žurno je izašla. Džoana reče:

- Pravi anđeo čuvar!

- To si rekla vrlo zlobno - primetih. - Ona je dobra devojka, a očigledno i veoma sposobna.

- Veoma. A i svesna je toga.

- Ovo ti ne dolikuje, Džoana - rekoh.

- Hoćeš da kažeš, zašto devojka ne bi vršila svoju dužnost?
- Baš to.
- Prosto ne podnosim ljude koji su zadovoljni sobom - reče Džoana.
- Oni u meni bude najniže porive. Gde si pronašao Megan?
- Sklupčanu u zamračenoj sobi. Ličila je na uplašenu gazelu.
- Siroto dete. Da li je bila voljna da pođe?
- Oduševila se kad je čula.

Po trescima u predvorju znali smo da Megan silazi s koferom. Izašao sam i uzeo joj ga iz ruke. Iza mene, Džoana usplahireno reče:

- Požurimo. Već dvaput sam odbila šolju finog čaja.

Otišli smo do automobila. Nerviralo me je to što Džoana mora da ubaci kofer u prtljažnik. Sad sam već mogao da hodam služeći se samo jednim štapom, ali još nisam bio spreman za snagatorske podvige.

- Uđite - rekoh Megan.

Ona uđe u auto, a ja za njom. Džoana upali motor i krenusmo.

Po dolasku u Litl Fers odosmo pravo u dnevnu sobu.

Megan se baci na fotelju i briznu u plač. Ridala je iz sve snage, kao dete. U stvari, mislim da je prava reč urlala. Izašao sam iz sobe da potražim nešto za smirenje. Džoana je stajala kraj nje osećajući se, rekao bih, potpuno bespomoćno.

Uskoro začuh kako Megan prigušenim, grcavim glasom kaže:

- Izvinite što se ovako ponašam. Kao neki idiot.
- Sve je u redu - blago reče Džoana. - Uzmite još jednu maramicu.

Pretpostavio sam da je ova to i uradila. Vratio sam se u sobu i pružio Megan punu čašu.

- Šta je to?

- Koktel - rekoh.

- Stvarno? Pravi koktel? - Suze su joj istog časa presušile. - Nikad nisam pila koktel.

- Za sve postoji prvi put - rekoh.

Oprezno je srknula piće, a onda joj se licem razli osmeh i ona zabaci glavu i iskapi celu čašu.

- Divno je - reče. - Mogu li da dobijem još jedan?
- Ne - rekoh.
- Zašto?

- Verovatno ćete shvatiti za desetak minuta.

- Oh!

Potom je prebacila pažnju na Džoanu.

- Stvarno mi je strašno žao što sam se onako dernjala kao budala. Ne znam šta mi je bilo. Potpuno je glupo, tim pre što mi je mnogo drago što sam ovde.

- Sve je u redu - reče Džoana. - I nama je drago što ste tu.

- Znam da nije. Samo ste ljubazni. Ali svejedno sam vam zahvalna.

- Molim vas da ne budete zahvalni - reče Džoana. - Biće mi neprijatno. Bila sam iskrena kad sam rekla da nam je drago što ste kod nas. Džeri i ja smo već potrošili sve teme za razgovor. Ne možemo više da se setimo o čemu bismo pričali.

- A sada ćemo - rekoh - moći da vodimo raznorazne zanimljive razgovore, o Gonerili i Regani i tome slično.

Megan se ozarila.

- Razmišljala sam o tome i mislim da znam odgovor. Bile su takve jer je onaj njihov užasni stari otac uvek zahtevao da mu se ulizuju. Kad čovek stalno mora da govori 'hvala', 'veoma ste ljubazni' i tome slično, na kraju od toga postane pokvaren i pomalo skrene, prosto žudi da za promenu bude odvratan. A kad mu se ukaže prilika, onda mu to obično udari u glavu i ne može da se zaustavi. Stari Lir je bio prilično odvratan, zar ne? Hoću da kažem, zaslužio je ono što mu je Kordelija rekla.

- Već vidim - rekoh - da će ovde biti mnogo zanimljivih rasprava o Šekspiru.

- A ja vidim da ćete vas dvoje da budete strašno visokoparni - reče Džoana. - Nažalost, meni je Šekspir oduvek bio dosadan. One duge scene kad su svi pijani i to je kobajagi smešno.

- Kad smo već kod pića - rekoh osvrnuvši se ka Megan - kako se osećate?

- Sasvim dobro, hvala.

- Nimalo vam se ne vrti u glavi? Ne vidite dve Džoane ili nešto slično?

- Ne. Samo mi se mnogo priča.

- Sjajno - rekoh. - Očigledno ste rođena pijanica. Naravno, pod uslovom da je ovo zaista bio vaš prvi koktel.

- O, jeste.

- Zdrava i bistra glava pravi je blagoslov za svako ljudsko biće -
rekoh.

Džoana povede Megan na sprat da se raspakuje.

Uto uđe Partridžova, sva kisela u licu, i reče da je za ručak spremila
dve šolje pudinga pa je sad zanima šta da radi s njima.

6. DEO

Sudski pretres su održali tri dana kasnije. Sve je bilo obavljeno što se dostojanstvenije moglo, ali sala je bila prepuna i, kao što je Džoana uočila, šeširići su neprestano klimali i odmahivali.

Utvdili su da je gospođa Simington umrla između tri i četiri sata posle podne. Bila je sama kod kuće, pošto je Simington radio, posluga imala slobodan dan, Elsi Holand bila u šetnji s dečacima, a Megan vozila bicikl.

Pismo je sigurno stiglo poslepodnevnom poštom. Gospođa Simington ga je izvadila iz sandučeta i pročitala, a zatim, uzbudivši se, otišla u vrtlarevu šupu i uzela malo cijanida, koji su tamo držali za zatiranje osinjaka. Rastvorila ga je u vodi i popila, prethodno napisavši one potresne poslednje reči „Ne mogu više“.

Oven Grifit je dao stručno mišljenje i izneo isti stav kao i pred nama - da je gospođa Simington bila nervozna i malodušna. Islednik je bio uljudan i pažljiv. Oštro je osudio one koji se služe toliko niskim sredstvima kao što su anonimna pisma. Po njegovim rečima, ko god da je napisao to pokvareno i neistinito pismo, moralno je odgovoran za ubistvo. Izrazio je nadu da će policija uskoro otkriti vinovnika i da će protiv njega ili nje povesti krivični postupak. Toliko podao i zloban čin mora biti najstrože kažnjen. Pod njegovim uticajem, porota je donela neminovnu presudu: samoubistvo u stanju smanjene uračunljivosti.

Islednik je dao sve od sebe, baš kao i Oven Vilson, ali dok sam se na izlasku tiskao u gomili uzbuđenih žena iz sela, do ušiju mi je dopirao isti onaj odvratni, piskavi šapat, koji sam već počinjao i predobro da poznajem: „Pazi šta ti kažem, gde ima dima, ima i vatre“, „Sigurno je tu bilo nečeg, jer inače ne bi to uradila...“

U tom trenutku mrzeo sam Limstok, njegovu ograničenost i sve te alapače koje se sašaptavaju.

II

Teško je prisjetiti se kojim se tačno redosledom šta dešavalo. U svakom slučaju, sledeći bitan događaj bila je poseta inspektora Neša, ali pre toga su nas, ako se ne varam, posetili raznorazni članovi zajednice, od kojih je svako bio zanimljiv na svoj način i bacio malo svetla na karakter i ličnost učesnika drame.

Eme Grifit je došla prvog jutra posle pretresa. Kao i uvek, izgledala je kao da puca od zdravlja i snage i uspela je, takođe kao i uvek, da me takoreći odmah izbacila iz takta. Džoana i Megan nisu bile kod kuće, tako da je meni pripala čast da je primim.

- Dobro jutro - reče mi gospođica Grifit. - Čujem da je Megan Hanter kod vas.

- Jeste.

- To je svakako vrlo lepo od vas. Sigurna sam da vam dosađuje. Došla sam da kažem da, ako želi, može da pređe kod nas. Ja bih već našla načina da je zaposlim u kući.

Pogledao sam Eme Grifit s gotovo otvorenim gađenjem.

- Baš je to lepo od vas - rekoh - ali nama je drago što je ovde. A i ona silno uživa u dokolici.

- Ne sumnjam. To dete previše voli da dangubi. Ali verujem da nije ona kriva za to, budući da je takoreći maloumna.

- Mislim da je ona vrlo pametna devojka - rekoh.

Eme Grifit me oštro pogleda.

- Prvi put čujem da neko to kaže za nju - primetila je. - Kad joj pričate nešto, gleda kroz vas kao da ne razume ni reč!

- Verovatno samo zato što je to ne zanima - rekoh.

- Ako je tako, onda je izuzetno nevaspitana - reče Eme Grifit.

- Možda. Ali nije maloumna.

- Onda je, u najboljem slučaju, rasejana - odsečno izjavi gospođica Grifit. - Njoj treba zdrav, prilježan rad, nešto što će joj probuditi zanimanje za život. Nemate pojma koliko je to važno za devojke. A bar ih ja dobro poznajem. Iznenadili biste se koliko bi se promenila kad bi makar pristupila izviđačicama. Megan je suviše stara da provodi vreme u izležavanju i dangubi.

- Dosad joj je bilo veoma teško da radi bilo šta - rekoh. - Izgleda da ju je gospođa Simington uvek posmatrala kao dvanaestogodišnje dete.

Gospođica Grifit šmrknu.

- Znam. Nisam mogla da podnesem takav njen stav. Naravno, sirota žena je sad mrtva i ne treba previše pričati o tome, ali bila je savršen primer onog što ja zovem neinteligentan kućevni tip. Bridž, ogovaranje i deca, mada se čak i tom decom bavila jedino ona Holandova. Bojim se da nikad nisam imala neko naročito mišljenje o gospođi Simington, iako, naravno, nisam ni naslućivala istinu.

- Istinu?

Gospođica Grifit pocrvene.

- Strašno mi je žao Dika Simingtona, jer je na pretresu sve moralo da izbjije na videlo - rekla je. - Sigurno se užasno osećao.

- Pa zar niste čuli kad je rekao da u tom pismu nema ni jedne jedine istinite reči, i da je u to potpuno siguran?

- Naravno da je to rekao. I neka je. Muškarac mora da podrži svoju ženu. Dik je takav. - Zastala je, pa objasnila: - Znao, odavno se znamo.

Bio sam pomalo iznenađen.

- Stvarno? - rekoh. - Koliko sam razumeo vašeg brata, on je kupio ovdašnju advokatsku kancelariju tek pre nekoliko godina.

- O, da, ali često je dolazio u ovaj kraj i odsedao gore na severu. Poznajemo se već godinama.

Žene često izvlače zaključke koje muškarci nikad ne bi. Međutim, neočekivana razneženost u glasu Eme Grifit ubacila mi je, kako je to govorila naša stara dadilja, bubu u uho.

Znatiželjno sam je pogledao. Nastavila je, istim blagim tonom:

- Odlično poznajem Dika... On je ponosan i vrlo uzdržan čovek, ali je od onih koji i te kako mogu da budu ljubomorni.

- To bi objasnilo - zaključih - zašto se gospođa Simington toliko plašila da mu pokaže pismo ili da išta pomene. Bojala sa da on, budući da je ljubomoran, ne bi poverovao u njeno poricanje.

Gospođica Grifit me pogleda ljutito i prezrivo.

- Gospode bože! - rekla je. - Zar mislite da bi se ijedna žena nagutala cijanida zbog lažne optužbe?

- Izgleda da islednik misli da je to moguće. A i vaš brat...

Prekinula me je.

- Svi su muškarci isti. Svi samo misle na pristojnost. Ali mene nećete navesti da poverujem u to. Ako nedužna žena dobije podlo anonimno pismo, ona se nasmeje i baci ga. To je ono što... - najednom je zastala, a zatim završila - što bih ja uradila.

Nije mi promakla ta pauza. Bio sam gotovo siguran da je zapravo htela da kaže: „To je ono što sam ja uradila.“

Odlučio sam da borbu prebacim na neprijateljevu teritoriju.

- Tako - rekoh blago. - Dakle, i vi ste dobili anonimno pismo?

Eme Grifit je bila žena koja prezire laž. Kratko je oklevala, pocrvenevši, a onda rekla:

- Pa, da. Ali nisam dozvolila da me to uznemiri!

- Da li je bilo mnogo gadno? - upitah saosećajno kao sapatnik.

- Naravno. Takve stvari su uvek gadne. Trabunjanje nekog ludaka. Čim sam pročitala nekoliko reči, shvatila sam šta je u pitanju i bacila ga u korpu za otpatke.

- Nije vam palo na pamet da ga odnesete u policiju?

- Tada nije. Što manje galame, to bolje - tako sam smatrala.

Spopala me je želja da joj svečano kažem: „Gde ima dima, ima i vatre!“, ali uzdržao sam se. Da bih odoleo iskušenju, vratih se na Megan.

- Znete li možda u kakvom je Megan finansijskom položaju? - upitao sam. - Nije to samo moja puka radoznalost. Zanima me da li će zaista morati da zarađuje za život.

- Ne bih rekla da će baš morati. Ako se ne varam, njena baba po ocu ostavila joj je malo nasledstvo. A i Dik Simington bi joj u svakom slučaju pružio dom i izdržavao je, čak i ako joj majka ništa nije ostavila. Ne, to je stvar principa.

- Kakvog principa?

- Rad, gospodine Bertone. Ni za muškarca ni za ženu nema ničeg boljeg od rada. Lenstvovanje je neoprostiv greh.

- Ser Edvarda Greja - rekoh - koji je kasnije bio naš ministar inostranih poslova, izbacili su iz Oksforda jer je bio nepopravljiva lenština. Čuo sam da je i vojvoda od Velingtona bio duduk i nepažljiv na časovima. A da li vam je ikad palo na pamet, gospođice Grifit, da ne biste mogli da putujete ekspresnim vozom do Londona da je mali Džordži Stivenson bio aktivan u omladinskoj organizaciji, jer onda ne

bi ubijao dosadu vrzmajući se po majčinoj kuhinji i ne bi primetio neobično ponašanje poklopca na loncu?

Eme samo šmrknu.

- Imam teoriju - nastavio sam, zagrejavši se za tu temu - da za većinu velikih pronalazaka i genijalnih dostignuća treba da zahvalimo upravo dokolici, bilo prinudnoj ili dobrovoljnoj. Ljudski um više voli da se hrani tuđim mislima, ali ako ga lišite takve hrane, on će početi sâm da razmišlja, a takvo razmišljanje je, upamtite, pravo razmišljanje i može dovesti do značajnih rezultata.

- Osim toga - dodao sam pre nego što je Eme stigla da još jednom šmrkne - nemojte zaboraviti ni umetničku stranu.

Ustao sam i s pisaćeg stola uzeo fotografiju svog omiljenog kineskog crteža, koju sam svuda nosio sa sobom. Na njemu je bio prikazan starac kako sedi pod drvetom i igra kolariću-paniću zatežući komad kanapa između prstiju na rukama i nogama.

- Ovaj crtež je bio na izložbi kineske umetnosti - rekoh. - Potpuno me je opčinio. Dozvolite mi da vam ga predstavim. Zove se Starac uživa u lepotama dokolice.

Eme Grifit uopšte nije bila zadivljena mojom prelepom slikom. Rekla je:

- O, pa svi znamo kakvi su Kinezi!

- Ne sviđa vam se? - upitah je.

- Da budem iskrena - ne. Bojim se da me umetnost ne zanima previše. Vaš stav, gospodine Bertone, tipičan je za većinu muškaraca. Ne dopada vam se pomisao da žene mogu da rade, da se takmiče...

Bio sam zatečen. Naleteo sam na feministkinju. Eme je nastavila, sva se zajapurivši:

- Vama je neshvatljivo da jedna žena može da poželi da stvori karijeru. Isti su bili i moji roditelji. Žudela sam da studiram medicinu, ali nisu hteli ni da čuju da mi plate školarinu. A za Ovena su je platili bez razmišljanja. Sigurno bih bila bolji lekar od mog brata.

- Žao mi je što to čujem - rekoh. - Verovatno vam je bilo teško. Kad neko nešto toliko želi...

Žustro me je prekinula:

- Ma, prebolela sam to. Imam izuzetno jaku volju. Život mi je ispunjen koječime. Ja sam vam jedna od najsrećnijih osoba u

Limstoku. Imam pune ruke posla, ali uvek sam spremna da se borim protiv glupe, starovremenske predrasude da je ženi mesto u kući.

- Izvinite ako sam vas uvredio - rekoh. - Nije mi to bila namera. Ne mogu ni da zamislim Megan u ulozi domaćice.

- Nikako. Sirotica, nigde neće moći da se uklopi. - Sad se već beše umirila i govorila je normalnim tonom. - Znate, njen otac...

Zastala je, na šta ja jetko odvratih:

- Ne znam. Svi kažu 'njen otac', a onda začute i to je sve. Šta je uopšte taj čovek uradio? I da li je još živ?

- Zaista ne znam. Nažalost, načula sam tek ponešto. Ali svakako je bio pravi nitkov. Mislim da je u zatvoru. A pominje se i vrlo jaka ludačka žica. Zato se ne bih iznenadila kad bi i Megan bila pomalo na svoju ruku.

- Megan je - rekoh - sasvim normalna i, kao što sam već kazao, smatram da je vrlo pametna devojka. I moja sestra isto misli. Megan joj se veoma dopala.

Eme na to reče:

- Bojim se da je vašoj sestri ovde veoma dosadno.

Dok je to izgovarala, otkrio sam još nešto: Eme Grifit ne podnosi moju sestru. To se jasno osećalo iz njenog blagog, učtivog tona.

- Svi se čudom čudimo kako vas dvoje izdržavate to što ste se zakopali u ovoj zabiti.

Ovo je zapravo bilo pitanje, te zato odgovorih.

- Lekarsko naređenje. Morao sam da odem negde gde je mirno i nikad se ništa ne dešava. - Zastao sam, pa dodao: - To više ne važi za Limstok.

- Ne, zaista ne važi - rekla je zabrinuto.

Kad je ustala da pođe, iznenada reče:

- Znate, tom... tom zverstvu treba stati na put! Ne smemo to da dozvolimo.

- Zar policija ništa ne preduzima?

- Verovatno preduzima. Ali ja mislim da treba sami da uzmemo stvar u svoje ruke.

- Nismo toliko opremljeni kao oni.

- Gluposti! Verovatno imamo više razuma i pameti! Samo nam treba malo više odlučnosti.

Otresito se pozdravila i otišla.

Kad su se Džoana i Megan vratile iz šetnje, pokazao sam našoj gošći svoj kineski crtež. Ozarila se i rekla: - Božanstveno, zar ne?

- I ja tako mislim.

Čelo joj se nabra na način koji sam tako dobro poznao.

- Ali bilo bi teško, zar ne?

- Biti dokon?

- Ne, ne biti dokon... nego uživati u tome. Čovek bi morao da bude veoma star...

Zastala je, a ja primetih:

- Pa on i jeste star.

- Nisam mislila na tu starost. Ne u smislu godina. Mislila sam star u smislu... u smislu...

- Jeste li hteli da kažete - rekoh - da čovek mora da dostigne vrlo visok civilizacijski nivo da bi mogao ovako to da predstavi... ovako prefinjeno? Čini mi se, Megan, da ću vaše obrazovanje da upotpunim tako što ću vam pročitati sto pesama prevedenih s kineskog.

III

Nešto kasnije tog dana, u gradu sam naleteo na Simingtona.

- Imate li nešto protiv da Megan još malo ostane kod nas? - upitao sam ga. - Džoani prija što ima društvo. Ponekad je veoma usamljena jer ovde nema nikog od prijatelja.

- Oh... hm... Megan? O, da, to je vrlo lepo od vas.

U tom trenutku sam prema Simingtonu osetio odbojnost koju ni kasnije nisam uspeo potpuno da prevaziđem. Očigledno je bio potpuno zaboravio na Megan. Ne bi mi smetalo da je otvoreno pokazivao netrpeljivost prema njoj - ponekad se dešava da je muškarac ljubomorani na ženino dete iz prvog braka - ali on nju nije mrzeo, nego je takoreći nije ni primećivao. Osećao je prema njoj nešto slično onom što čovek koji nema nikakav odnos prema psima oseća prema psetu u kući. Primeti ga jedino kad se saplete o njega i opsuje, i ponekad ga rasejano pomiluje kad mu se namesti pod ruku. Neopisivo mi je išla na živce Simingtonova ravnodušnost prema pastorci.

Pitao sam ga:

- Šta nameravate s njom?

- S Megan? - Zbunjeno me je pogledao. - Pa, ostaće da živi s nama, naravno. Ipak je to i njen dom.

Moja baka, koju sam veoma voleo, često je uz gitaru pevala pesme iz starine. Sećam se da se jedna ovako završavala:

*„O, devojko najmilija,
kakva to je čarolija?
Nemam mira, nemam dom,
Ni na moru, ni na kopnu,
Sem u srcu tvom.“*

Kući sam se vratio pevušeći upravo to.

IV

Emili Barton je stigla baš kad smo završili s čajem.

Želela je da porazgovaramo o vrtu. Razgovarali smo otprilike pola sata, a onda pođosmo natrag u kuću.

Tad ona spusti glas i promrmlja:

- Iskreno se nadam da ono dete... da se nije previše potresla zbog čitave ove strahote.

- Mislite, zbog majčine smrti?

- Zbog toga u svakom slučaju. Ali mislila sam na... na... neprijatnosti koje se kriju u pozadini.

Bio sam radoznao. Zanimalo me je kakav je njen stav.

- Šta vi mislite o tome? Da li je istina?

- O, ne, sigurna sam da nije. Potpuno sam uverena da gospođa Simington nikad ne bi... da nikad nije... - Sićušna Emili Barton se zbuni i porumene. - Mislim da to uopšte nije istina, mada bi, naravno, u pitanju mogla da bude i kazna.

- Kazna? - zbunjeno ponovih.

Emili Barton porumene još više i sad je stvarno ličila na pastiricu od drezdenskog porecelana.

- Ne mogu se oteti utisku da su sva ta užasna pisma, koja su prouzrokovala toliko tuge i bola, možda bila poslata s nekom namerom.

- To niko ne dovodi u pitanje - rekoh namrgođeno.

- Ne, ne, gospodine Bertone, pogrešno ste me razumeli. Ne govorim o tom grešnom stvorenju koje ih je pisalo, za njega sigurno više nema nade. Mislila sam na to što je Proviđenje dopustilo da se ona pošalju! Da nas podseti na naše grehe!

- Siguran sam - rekoh - da je Svevišnji mogao da odabere i neko manje neukusno oruđe.

Gospođica Emili promrmlja da su čudni putevi gospodnji.

- Ne - rekoh. - Prečesto se Bogu pripisuju zlodela koja čovek čini svojom voljom. Ja bih to pripisao Đavolu. Bog zapravo uopšte ne mora da nas kažnjava, gospođice Barton. Mi i se i sâmi dovoljno kažnjavamo.

- Nikako ne mogu da shvatim zašto bi iko pozeleo to da radi?
Slegnuh ramenima.

- Izopačen um.

- To je tužno.

- Ne mislim da je tužno. Meni je to jedino ogavno. I neću da se izvinjavam zbog tog izraza. Mislim upravo tako kako sam rekao.

Rumenila beše potpuno nestalo iz obraza gospođice Barton. Sada su bili vrlo bleđi.

- Ali zašto, gospodine Berton, zašto? Kakvo zadovoljstvo neko može da nađe u tome?

- Vi i ja to ne možemo da razumemo, hvala nebesima.

Emili Barton spusti glas.

- Priča se da je sve delo one gospođe Klit, ali ja zaista ne verujem da je tako.

Odmahnuh glavom, a onda uzbuđeno nastavi:

- Tako nešto se ovde nikad nije dogodilo... ili bar ja ne pamtim da jeste. Ovo je bila srećna mala zajednica. Šta li bi sad rekla moja draga majka? Pa, bogu hvala što je pošteđena ovog.

Po svemu onom što sam čuo o gospođi Barton, pomislih da bi ona sigurno bila dovoljno jaka da podnese bilo šta, a da bi u ovom verovatno i uživala.

Emili dodade:

- Veoma sam uznemirena zbog svega ovoga.

- Da niste i vi... hm... dobili neko pismo?

Lice joj postade grimizno.

- O, ne... O, ne, nikako. Oh! To bi bilo strašno.

Odmah sam se izvinio, ali ona ode vidno uzbuđena.

Ušavši u kuću, zatekao sam Džoanu kako stoji kraj kamina u dnevnoj sobi. Upravo je bila zapalila vatru jer su večeri još bile hladne.

U ruci je držala otvoreno pismo.

Trgla se kad sam ušao.

- Džeri! Našla sam ovo u poštanskom sandučetu... Neko ga je lično ubacio. Slušaj kako počinje: 'Nafrakana droljo...'

- Šta još piše?

Džoana napravi grimasu.

- Isto staro đubre.

Bacila je pismo u kamin. Brzim pokretom, od kog me zboleše leđa, izvadih ga pre nego što ga je zahvatio plamen.

- Nemoj - rekoh. - Možda će zatrebati.
- Da zatreba?
- Policiji.

V

Sutradan ujutru u posetu mi je došao inspektor Neš. Dopao mi se na prvi pogled. Bio je savršen primerak šefa okružne policijske stanice: visok, vojničkog držanja, mirnog i zamišljenog pogleda, neposredan i neusiljen.

Rekao je: - Dobro jutro, gospodine Bertone. Verovatno naslućujete zašto sam došao.

- Da, mislim da znam. Zbog pisama.

Klimnuo je glavom.

- Čuo sam da ste i vi primili jedno.

- Da, odmah po dolasku ovamo.

- Šta je tačno u njemu pisalo?

Razmislio sam malo, a onda mu ponovih pismo od reči do reči, najtačnije što sam mogao.

Slušao me je savršeno mirnog lica, bez ijednog znaka bilo kakvih osećanja. Kad sam završio, reče:

- Dobro. Niste ga sačuvali, gospodine Bertone?

- Žao mi je. Nisam. Znate, mislio sam da je to samo usamljen slučaj mržnje prema pridošlicama.

Inspektor klimnu glavom s razumevanjem i samo reče:

- Šteta.

- Ali - dodao sam - moja sestra je juče primila još jedno. U poslednjem trenutku sam je sprečio da ga baci u vatru.

- Hvala vam, gospodine Bertone, to je vrlo pametno s vaše strane.

Otišao sam do radnog stola i otključao fioku u koju sam stavio pismo. Smatrao sam da ne bi bilo zgodno da ga Partridžova vidi. Predao sam ga Nešu.

Pročitao ga je, a zatim me pogledao i upitao:

- Da li je po izgledu isto kao i prethodno?

- Rekao bih da jeste, koliko se sećam.

- Ista razlika između adrese i teksta?

- Da - rekoh. - Adresa je otkucana na pisaćoj mašini, a samo pismo sastavljeno tako što je neko štampane reči lepio na list papira.

Neš klimnu glavom i spusti pismo u džep, pa reče:

- Gospodine Berton, da li biste bili ljubazni da pođete sa mnom u stanicu? Tamo bismo mogli da održimo sastanak i uštedeli bismo mnogo vremena.

- Svakako - rekoh. - Želite li da odmah pođem?

- Ako nemate ništa protiv.

Pred vratima nas je čekao policijski auto i mi pođosmo.

- Mislite li da ćete uspjeti da rešite ovaj slučaj? - upitao sam ga.

Odgovorio je vrlo samouvereno.

- O, da, i te kako ćemo ga rešiti. To je samo pitanje vremena i rutine. Ovakvi slučajevi se rešavaju sporo, ali na kraju se reše. Samo treba sužavati krug osumnjičenih.

- Eliminacija? - upitah.

- Da. I uobičajen postupak.

- Nadgledanje poštanskih sandučića, ispitivanje pisacih mašina, otisci prstiju i tome slično?

Nasmešio se. - Baš tako.

U policijskoj stanici sam zatekao Simingtona i Grifita. Predstavili su me visokom, jednostavno odevenom muškarcu jake brade, inspektoru Grejvsu.

- Inspektor je - objasnio mi je Neš - došao iz Londona da nam pomogne. On je stručnjak za anonimna pisma.

Grejvs se neveselo osmehnu. Pretpostavio sam da je život koji prolazi u proganjanju pošiljalaca anonimnih pisama sasvim sigurno vrlo turoban. Međutim, inspektor Grejvs je pokazivao neku vrstu setnog žara.

- Svi ti slučajevi su zapravo isti - rekao je dubokim, žalobnim glasom poput potištenog policijskog psa. - Iznenadili biste se. Iste reči, isti sadržaj.

- Imali smo ovde jedan slučaj pre dve godine - reče Neš. - Inspektor Grejvs nam je i tad pomogao.

Video sam da pred Grejvsom na stolu leži nekoliko pisama. Očigledno ih je proučavao.

- Najteže je - nastavio je Neš - doći do pisama. Ljudi ih ili bace u vatru, ili ne žele da priznaju da su ih dobili. Glupi su i plaše se da imaju bilo šta s policijom. Ovo ovde vam je vrlo nazadan svet.

- Ipak smo uspeli da ih prikupimo dovoljno - reče Grejvs. Neš izvadi iz džepa ono pismo koje sam mu dao i pruži ga inspektoru.

Ovaj ga letimično pročita, a zatim ga stavi sa ostalima i zadovoljno reče:

- Vrlo lepo. Zaista vrlo lepo.

Stvarno ne bih tim rečima opisao dotično pismo, ali pretpostavljam da stručnjaci imaju neko svoje gledište. Bilo mi je drago što ta prostačka i bestidna pisanija bar nekom pričinjavaju zadovoljstvo.

- Mislim da imamo dovoljno za početak - reče inspektor Grejvs. - Gospodo, ako dobijete još neko, zamolio bih vas da ga odmah donesete. Isto tako, ako čujete da ih je još neko dobio (pogotovo vi, doktore, pošto se viđate s pacijentima), pokušajte da ih ubedite da nam ih donesu. Ovde imam - veštim prstima je počeo da prebira dokazni materijal - ono koje je gospodin Simington primio pre dva meseca, zatim jedno za doktora Grifita, pa za gospođicu Ginč, za gospođu Madž, mesarevu ženu, jedno za Dženifer Klark, konobaricu u Tri krune, ono koje je dobila gospođa Simington, i sad ovo za gospođicu Berton... a da, i jedno upućeno upravniku banke.

- Sasvim pristojna zbirka - rekoh.

- I nema nijednog koje ne liči na neki stari slučaj! Ovo ovde je takoreći isto kao pisma koja je pisala ona prodavačica. A ovo kao da je iz one poplave pisama u Nortamberlandu, za koja se ispostavilo da ih je pisala jedna učenica. Verujte mi, gospodo, voleo bih da ponekad naiđem na nešto novo, a ne uvek na jednu te istu pesmu.

- Nema ničeg novog pod suncem - promrmljao sam.

- Baš tako, gospodine. To biste i te kako dobro znali da se bavite ovim poslom.

Neš uzdahnu i reče: - Vala baš.

Simington upita:

- Jeste li došli do nekog konačnog zaključka o piscu?

Grejvs se nakašlja i održa nam kratko predavanje:

- U svim ovim pismima postoje određene sličnosti. Nabrojaću vam ih, gospodo, za slučaj da vas nešto podseti na nekog. Tekst se uvek sastoji od reči dobijenih lepljenjem pojedinačnih slova, koja su isečena iz neke knjige. U pitanju je stara knjiga, rekao bih da je otprilike iz hiljadu osamsto tridesete. Ovom se očigledno pribeglo da se izbegne opasnost od prepoznavanja rukopisa, a to je danas, kao što svi znate, vrlo jednostavno. Takozvani izmenjeni rukopis ne znači mnogo kad stručnjaci uzmu stvar u svoje ruke. Na pismima i

kovertama nema bitnih otisaka prstiju. To jest, postoje otisci poštanskih službenika, primalaca i ostali slučajni otisci, ali nijedni se ne ponavljaju na svim pismima, što znači da je onaj ko ih je sastavljao vodio računa da to radi u rukavicama. Adrese su otkucane na pisačkoj mašini Vindzor 7, i to prilično upotrebljavanoj, pošto slova t i a malo štrče iz reda. Najviše ih je poslato preko ovdašnje pošte, a neka su lično ubačena u sanduče. Odatle je jasno da je u pitanju neko od meštana. Napisala ih je žena, i to, po mom mišljenju, srednjih godina ili malo starija, verovatno neudata, mada ne mora da znači.

Nekoliko trenutaka je vladala tišina puna poštovanja. Onda ja rekoh:

- Najveću nadu polažete u pisaću mašinu, zar ne? To ne bi trebalo da bude teško u ovako malom mestu.

Inspektor Grejvs tužno odmahnu glavom i reče:

- Grešite, gospodine.

- Pisaća mašina je, nažalost, bila najmanji problem - reče Neš. - U pitanju je stara mašina iz kancelarije gospodina Simingotna, koju je on poklonio Ženskom institutu, a u njihovim prostorijama je bilo ko mogao da je koristi. Sve ovdašnje žene često tamo odlaze.

- Zar ne možete ništa da odredite na osnovu... hm... jačine udara, ili kako već to zovete?

Grejvs ponovo klimnu glavom.

- Da, to je moguće, ali sve adrese su otkucane samo jednim prstom.

- Dakle, kucao ih je neko ko nije vičan pisanju na mašini?

- Ne, ne bih to rekao. Pre će biti da je neko ko ume da kuca ali ne želi da mi to znamo.

- Ko god da je u pitanju, veoma je lukav - rekoh.

- Ona, gospodine, ona - reče Grejvs. - Zna sve trikove.

- Nikad ne bih pomislio da neka od ovih prostodušnih seljanki može da bude toliko domišljata - rekoh.

Grejvs se nakašlja.

- Bojim se da nisam bio jasan. Ova pisma je pisala obrazovana žena.

- Šta, neka dama?

To mi je prosto izletelo. Već godinama nisam upotrebio reč „dama“, ali sad mi je sama od sebe kliznula sa usana, kao odjek davnih vremena i tihog, nehodično nadmenog glasa moje bake kad kaže: „Naravno, ona nije dama, dragi moj.“

Nešu je odmah bilo jasno. Za njega je reč „dama“ ipak imala određenu težinu.

- Ne mora da znači da je dama - reče - ali svakako nije seljanka. One su takoreći nepismene, greše u pravopisu i ne umeju da se izražavaju tečno.

Začutao sam jer nisam mogao da dođem sebi od zaprepašćenja. Selo je tako malo. Dotle sam nesvesno zamišljao pisca onih pisama kao gospođu Klit ili neku sličnu zlobnu, lukavu maloumnicu.

Simington kao da mi je pročitao misli, jer oštro reče:

- Ali to sužava krug na svega pet do deset ovdašnjih žena!

- Tako je.

- Ne mogu da verujem.

A zatim, pomalo preko volje, pogleda uprtog preda se kao da se gadi čak i samog zvuka svojih reči, kaza:

- Čuli ste moju izjavu na istrazi. Za slučaj da je neko pomislio kako sam to rekao iz želje da zaštitim uspomenu na svoju ženu, ovom prilikom želim da ponovim da sam čvrsto uveren da je sadržaj pisma koje je ona primila potpuno lažan. Znam da je lažan. Moja žena je bila veoma osetljiva i... pa, moglo bi se reći da je u neku ruku bila puritanka. Takvo pismo je predstavljalo ogroman udarac za nju, a bila je slabog zdravlja.

Grejvs mu je odmah odgovorio.

- Najverovatnije je tako kako kažete, gospodine. Nijedno od ovih pisama ne pokazuje dublje poznavanje žrtve. Sve su samo nasumične optužbe. Nema pokušaja ucene, a reklo bi se i da nisu u pitanju verska ubeđenja, što se ponekad dešava. Sve se svodi na seks i zlobu! A to će nam predstavljati dobar putokaz ka pošiljaocu.

Simington ustade. Ma koliko inače bio ukočen i neosetljiv, sad su mu usne podrhtavale.

- Nadam se da ćete uskoro da pronađete tu beštiju. Kriva je za smrt moje žene isto kao da joj je zarila nož u srce. - Zastao je. - Baš me zanima kako se ona sad oseća.

Izašao je ostavivši to pitanje bez odgovora.

- Kako se ona sad oseća, Grifite? - upitao sam. Činilo mi se da odgovor spada u njegov delokrug.

- Bog bi ga znao. Možda se kaje. S druge strane, možda uživa u osećanju moći. Možda je smrt gospođe Simington zadovoljila njenu maniju.

- Nadam se da nije - rekoh i stresoh se. - Jer u tom slučaju će možda...

Oklevao sam, pa Neš dovrši rečenicu umesto mene.

- Ponovo da pokuša? To bi, gospodine Bertone, bilo nešto najbolje što može da nam se desi. Zapamtite: krčag ide na vodu dok se ne razbije.

- Ali bila bi luda da nastavi! - uzviknuo sam.

- Nastaviće - reče Grejvs. - Uvek nastave. Znae, to je porok, i prosto ne mogu da mu se odupru.

Odmahnuh glavom, stresavši se. Pitao sam ih jesam li im još potreban, pošto sam hteo da izađem napolje. Činilo mi se da vazduh u prostoriji zlokobno pucketala.

- Završili smo, gospodine Bertone - reče Neš. - Samo otvorite četvore oči i širite propagandu, to jest nagovarajte svakog ko je primio pismo da nam to prijavi.

Klimnuo sam glavom.

- Mislim da su dosad svi primili bar po jedno - rekoh.

- Pitam se... - reče Grejvs, a onda malo nagnu glavu u stranu i upita: - Znae li slučajno nekog ko nije primio pismo?

- Kakvo pitanje! Kao da će meštani baš meni da se poveravaju.

- Ne, ne, gospodine, nisam tako mislio. Samo me je zanimalo da li možda poznajete nekog ko sigurno, ali sasvim sigurno nije primio anonimno pismo.

- Pa, istini za volju - oklevao sam trenutak-dva - znam, u neku ruku.

Zatim sam im prepričao svoj razgovor s Emili Barton i ono što mi je rekla.

Grejvs je to saslušao ne promenivši izraz lica, a zatim reče: - Pa, to bi moglo da bude korisno. Zapisaću.

Oven Grifit i ja izađosmo na poslepodnevno sunce. Čim sam se našao na ulici, glasno opsovah.

- Baš je ovo odlično mesto da se čovek izležava na suncu i liže rane! Izgleda mirno i nedužno kô rajski vrt, a puno je otrovnog gnoja.

- Čak i tamo je bila jedna zmija - jetko će Oven.
- Slušajte, Grifite, znaju li oni nešto? Imaju li ikakvu ideju?
- Ne znam. Ti policajci su zaista vešti. Naizgled su otvoreni, a zapravo vam ne kažu ništa.
- Da. Neš je prijatan čovek.
- I vrlo sposoban.
- Ako je iko u ovom mestu podlac, onda vi to morate da znate - rekoh prekorno.

Grifit odmahnu glavom. Izgledao je obeshrabreno. Čak i više od toga - bio je zabrinut. Pitao sam se da li možda ima neke svoje sumnje.

Išli smo Haj stritom. Zaustavio sam se pred ulazom agencije za nekretnine.

- Mislim da bi trebalo da uplatim drugi deo zakupa, i to unapred. Posle toga ćemo Džoana i ja smesta da se čistimo odavde, pa makar nam pare propale.

- Nemojte da idete - reče Oven.

- Zašto?

Nije mi odgovorio. Tek posle nekoliko trenutaka reče:

- U stvari, mislim da ste potpuno u pravu. Limstok je trenutno nezdrav. To bi moglo da naškodi vama ili... ili vašoj sestri.

- Džoani ništa ne može da naškodi - rekoh. - Čvrsta je ona. A ja sam slab. Smučilo mi se sve ovo.

- Smučilo se i meni - reče Oven.

Odškrinuh vrata agencije.

- Ali ipak neću da odem - rekoh. - Prostačka radoznalost jača je od kukavičluka. Hoću da sačekam razrešenje.

Ušao sam.

Službenica prestade da kuca na mašini i pođe mi u susret. Imala je kovrdžavu kosu i neprestano se smejujila, ali brzo sam uvideo da je visprenija od mladića s naočarima koji je ranije sedeo u prijemnoj kancelariji.

Ubrzo shvatih da mi je poznata. Bila je to gospođica Ginč, donedavno Simingtonova sekretarica. Pomenuo sam to.

- Vi ste ranije radili kod Galbrajta i Simingtona, zar ne?

- Da. Tako je. Ali zaključila sam da je najbolje da odem. Ovo je sasvim pristojno mesto, iako je plata manja. Ali neke stvari su

dragocenije od novca, zar ne?

- Svakako - rekoh.

- Ta strašna pisma - izustila je šapatom gospođica Ginč. - I ja sam dobila jedno. O meni i gospodinu Simingtonu. Bilo je strašno, kakve su to bile grozote! Znala sam svoju dužnost i odnela sam ga u policiju, iako to baš i nije prijatno, zar ne?

- Tako je, izuzetno je neprijatno.

- Ali oni su mi zahvalili i rekli da sam ispravno postupila. A onda sam pomislila, ako se već priča o tome - a izgleda da se priča, jer kako bi se drugačije neko toga setio? - onda je najbolje da ne dajem nikakvog povoda, iako između gospodina Simingtona i mene nikad ničeg ružnog nije bilo.

Bilo mi je neprijatno.

- Ne, ne, naravno da nije.

- Ali ljudi imaju tako pokvarenu maštu. Da, baš pokvarenu maštu! Iako sam se nervozno trudio to da izbegnem, pogledi nam se ipak sretoše i doživeh neprijatnu spoznaju.

Gospođica Ginč je iskreno uživala u svemu tome.

Tog dana sam već bio sreo jednu osobu koja je sa zadovoljstvom govorila o anonimnim pismima. Oduševljenje inspektora Grejvsa bilo je profesionalno. Ali uživanje gospođice Ginč bilo je potpuno odvratno.

Jedna ideja sinu mi u glavi.

A šta ako je upravo gospođica Ginč pisala ta pisma?

7. DEO

Kad sam stigao kući, zatekao sam gospođu Dejn Kaltrop kako sedi i razgovara s Džoanom. Učinilo mi se da je bleđa, kao da je bolesna.

- Bio je to strašan udarac za mene, gospodine Bertone - rekla je. - Sirotica. Sirotica.

- Da - rekoh. - Strašno je i pomisliti da je neko doveden u takvo stanje da sebi oduzme život.

- O, vi mislite na gospođu Simington?

- Zar niste o njoj govorili?

Gospođa Dejn Kaltrop odmahnu glavom.

- Naravno da nam je svima žao, ali to je ionako moralo da se dogodi, zar ne?

- Stvarno? - jetko će Džoana.

Gospođa Dejn Kaltrop se okreće ka njoj.

- O, zaista tako mislim, draga moja. Ako neko vidi samoubistvo kao izlaz iz nevolje, onda mu nije mnogo važno kakva je nevolja. Da je morala da se nosi s nekom drugom neprijatnošću, ona bi isto postupila. Zapravo se sve svodi na to da je prosto bila takav tip žene. Mada niko to ne bi ni pomislio. Oduvek sam je smatrala sebičnom i prilično glupom osobom, ali koja zna šta hoće u životu. Nikad ne bih pomislila da je paničarka, ali sad počinjem da shvatam da zapravo nikog ne poznajete toliko dobro kao što mislite.

- Još uvek mi nije jasno na koga ste mislili kad ste rekli 'sirotica' - napomenuh.

Zagledala se u mene.

- Pa na ženu koja šalje ona pisma, naravno.

- Mislim da neću trošiti sažaljenje na nju - rekoh kiselo.

Gospođa Dejn Kaltrop se nagnu napred i spusti ruku na moje koleno.

- Ali zar ne shvatate? Zar ne osećate? Upotrebite maštu. Zamislite koliko očajan, koliko strahovito nesrećan neko mora da bude da bi seo i pisao onakve stvari. I koliko usamljen, koliko odsečen od ostatka čovečanstva. Do srži pun otrova, koji kao crna bujica kola po njemu i nalazi sebi oduška na ovaj način. Eto, zato sebi ne mogu da

oprostim. U ovom gradu postoji neko ko je strašno nesrećan, a ja to nisam znala. A trebalo je da znam. Ne možete da se mešate u tuđa posla - nikad to ne radim. Ali taj težak unutrašnji jad - to je kao ruka zaražena sepsom, crna i nabrekla. Kad biste mogli negde da zasečete i pustite otrov da iscuri, sve bi bilo u redu. Da, sirota, napaćena duša.

Ustala je da pođe.

Nisam se slagao s njom. Nisam imao nimalo sažaljenja za pisca tih anonimnih pisama. Ali ipak sam radoznalo upitao:

- Gospođo Dejn Kaltrop, imate li ikakvu ideju ko je ta žena?

Zagledala se u mene svojim lepim, pomalo zbunjenim očima.

- Pa, nagađam - rekla je. - Ali moguće je i da nisam u pravu, zar ne?

Žustro je izašla iz sobe, a zatim ponovo progvirila unutra.

- Kažite mi, gospodine Bertone: zašto se nikad niste oženili?

Da me je bilo ko drugi to pitao, smatrao bih ga neuljudnim, ali kad je u pitanju gospođa Dejn Kaltrop, čovek prosto oseća da joj je to odjednom palo na pamet i da je zaista poželela to da zna.

- Recimo - odgovorih šaljivo - da još nisam sreo onu pravu.

- Mogli bismo to da kažemo - odvrati gospođa Dejn Kaltrop - ali to ne bi bio baš dobar odgovor, pošto je očigledno da se mnogo muškaraca ženi pogrešnim ženama.

Potom je zaista otišla.

Džoana reče:

- Znaš, ja stvarno mislim da je ona luda. Ali sviđa mi se. Ljudi iz sela je se pribojavaju.

- A i ja, pomalo.

- Zato što s njom nikad ne znaš šta te čeka?

- Da. A osim toga, ona s briljantnom lakoćom izvodi tačne zaključke.

- Misliš li da je tačno to da je osoba koja piše ona pisma duboko nesrećna?

- Ne znam šta ta prokleta veštica misli ili oseća! A i ne zanima me. Meni je žao njenih žrtava.

Sada mi izgleda čudno to što smo u pokušajima da zamislimo šta se dešava u duši Zlokobnog prsta svi izostavili ono najočiglednije. Grifit ju je zamišljao kako likuje. Ja sam je zamišljao kako se kaje,

zaprepašćena onim što je uradila. Gospođa Dejn Kaltrop zamišljala ju je kako pati.

A nismo uzeli u obzir - ili bar ja nisam - onu najočigledniju, neizbežnu reakciju, a to je strah.

Naime, sa smrću gospođe Simington pisma su prešla iz jedne kategorije u drugu. Ne znam kakva je ranije situacija bila s pravne tačke gledišta - verovatno bi Simington to znao - ali bilo je jasno da je posle smrtnog slučaja pisac anonimnih pisama u mnogo ozbiljnijem položaju. Ukoliko ga pronađu, ne bi mogao da kaže kako je sve bila samo šala. Policija je pokrenula istragu, a pozvali su i stručnjaka iz Skotland jarda. Za nepoznatog autora sad je od ključne važnosti bilo da ostane nepoznat.

A kad je osnovna reakcija strah, onda iz toga proizlaze i neke druge stvari. Za sve to sam bio slep. Iako je bilo očigledno.

II

Sutradan smo Džoana i ja kasno sišli na doručak. To jest, kasno po limstočkim merilima. Bilo je pola deset, vreme u koje bi u Londonu Džoana tek otvorila oči, a ja bih verovatno još uvek spavao kô top. Međutim, kad nas je Partridžova pitala: „Doručak u pola devet ili u devet?“, nijedno od nas dvoje nije imalo smelosti da predloži neki kasniji sat.

Nisam bio nimalo srećan kad sam video da Eme Grifit stoji na ulaznim vratima i razgovara s Megan.

Čim nas je spazila, pozdravila nas je s uobičajenom srdačnošću.

- Zdravo, lenštine! Ja sam već satima na nogama.

To je, naravno, bila njena lična stvar. Siguran sam da jedan lekar mora da doručkuje rano, a pažljiva sestra je tu da mu sipa čaj ili kafu. Ali to nije opravdanje da se upada kod pospanih komšija i galami. Pola deset nije vreme za jutarnju posetu.

Megan se vrati unutra i ode u trpezariju. Tek tad sam shvatio da ju je ova prekinula u pola doručka.

- Rekla sam da neću da uđem - reče Eme Grifit (mada ne shvatam zašto je bolje terati ljude da izađu i razgovaraju s nekim na vratima nego da se uđe i to isto obavi u kući). - Samo sam htela da pitam gospođicu Berton da li bi mogla da odvoji malo povrća za našu tezgu Crvenog krsta na glavnoj ulici. Ako može, reći ću Ovenu da dođe autom i pokupi ga.

- Od sabajle ste se dali na posao - rekoh.

- Ko rano rani, dve sreće grabi - na to će Eme. - U ovo doba ćete ljude najverovatnije naći kod kuće. Sad idem do gospodina Paja. Po podne moram u Brenton. Izviđačice.

- Umorim se kad vas samo slušam - rekoh, a baš tad je zazvonio telefon i ja uđoh da se javim i ostavih Džoanu da zbunjeno mrmlja nešto o rabarbari i mladoj boraniji, pokazujući pritom da ne zna ništa o povrću.

- Da? - rekoh u telefonsku slušalicu.

S druge strane se prvo čuo glasan šum nečijeg disanja, a zatim zbunjeni ženski glas reče: - Oh!

- Da? - ponovih ohrabrujuće.
- Oh - ponovo reče onaj glas, a potom unjkavo upita: - Da li je to... ovaj... Da li je to Litl Fers?
- Da, ovo je Litl Fers.
- Oh! - Ovo je očigledno bio obavezan početak svake rečenice. Zatim onaj glas oprezno upita: - Mogu li na trenutak da porazgovaram s gospođicom Partridž?
- Svakako - rekoh. - A ko je traži?
- Oh. Recite joj da je traži Agnes. Agnes Vodel.
- Agnes Vodel?
- Tako je.

Odolevši iskušenju da je pošaljem dođavola, spustio sam slušalicu i otišao do stepeništa, pa povikao u pravcu sprata, odakle su dopirali zvuci kretanja.

- Partridžova! Partridžova!

Pojavila se na vrhu stepeništa s dugačkom pajalicom u ruci i držanjem u stilu „Šta sad hoćeš?“, koje se više nego jasno videlo iza njenog poslovično besprekornog ponašanja.

- Da, gospodine?
- Agnes Vodel želi da razgovara s vama telefonom.
- Molim, gospodine?

Povisih glas. - Agnes Vodel.

- Agnes Vodel... Šta li ona hoće?

Potpuno zbunjena, Partridžova ostavi pajalicu i strča niza stepenice dok joj je šarena haljina šuštalala pri svakom pokretu.

Tiho sam se povukao u trepzariju, gde je Megan proždimala pržene bubrege i slaninu. Za razliku od Eme Grifit, ona nije pokazivala znake jutarnjeg oduševljenja. Štaviše, vrlo nabusito je odgovorila na moje „dobro jutro“ i nastavila ćutke da jede.

Otvorih jutarnje novine, a uskoro uđe i Džoana, izgledajući pomalo pometeno.

- Uh! - rekla je. - Umorila sam se. Mislim da sam pokazala da savršeno nemam pojma o tome kada koje povrće raste. Zar u ovo doba godine nema boranije?
- U avgustu - reče Megan.
- Ali u Londonu je ima uvek - branila se Džoana.

- To su konzerve, budalice - rekoh. - I smrznuto povrće koje se brodovima doprema iz najzabačenijih krajeva Britanskog carstva.

- Isto kao slonovača, majmuni i paunovi? - upita Džoana.

- Tačno.

- Volela bih da imam paunove - zamišljeno reče Džoana.

- A ja bih volela da imam majmunče kao ljubimca - reče Megan.

Zamišljeno ljušteći pomorandžu, Džoana reče:

- Živo me zanima kako izgleda biti Eme Grifit, tako pucati od zdravlja, snage i životne radosti. Šta mislite, da li je ona ikad umorna, ili potištena, ili... ili setna?

Rekoh joj da sam sasvim siguran da Eme Grifit nikad nije setna, pa izađoh za Megan kroz staklena vrata na trem.

Dok sam stajao i punio lulu, čuo sam kad je Partridžova ušla u trpezariju i namrgođeno rekla:

- Imate li minut-dva, gospođice?

- Zaboga - pomislio sam. - Nadam se da Partridžova neće da dà otkaz. Emili Barton bi se silno naljutila na nas.

Partridžova je nastavila:

- Gospođice, moram da vam se izvinim što su me zvali telefonom. To jest, trebalo je da mlada osoba koja je to uradila zna za red. Nikad nisam imala običaj da koristim telefon, niti sam dopuštala prijateljima da me zovu, i zaista mi je veoma žao što se to dogodilo, a da ne pominjem to što se gospodin javio na telefon.

- Ma sve je u redu, Partridžova - pokušala je Džoana da je umiri. - Zašto da vas prijatelji ne zovu telefonom ako žele da razgovaraju s vama?

Iako nisam mogao da je vidim, osećao sam da je Partridžova izgledala turobnije nego ikad kad je hladno odvratila:

- To se u ovoj kući nikad nije radilo. Gospođica Emili nikad to ne bi dozvolila. Kao što rekoh, žao mi je što se to desilo, ali Agnes Vodel, ta devojka koja je zvala, bila je uznemirena, a veoma je mlada i ne zna šta dolikuje gospodskoj kući.

„Takva tebi treba, Džoana“, pomislih veselo.

- Ta Agnes što je zvala, gospođice - nastavila je Partridžova - nekada je radila ovde kao moja pomoćnica. Tad je imala šesnaest godina, došla je ovamo pravo iz sirotišta. Znate, kako nije imala

nigde nikog ko bi je posavetovao, ni majke ni rođaka, uvek se meni obraćala za savet. Ja sam, znate, umela da joj objasnim šta je šta.

- Da? - reče Džoana, očekujući nastavak, pošto je bilo jasno da priča nije gotova.

- Zato sam sebi dala slobodu da vas pitam, gospođice, dozvoljavate li da Agnes posle podne dođe i sa mnom u kuhinji popije čaj. Znade, danas ima slobodan dan, a nešto je muči i htela bi da me pita za mišljenje. Ja inače ni u snu ne bih tako nešto predložila.

Džoana zbunjeno reče:

- Ali zašto da vam neko ne dođe na čaj?

Posle mi je rekla da se Partridžova na ovo trgla i da je izgledala krajnje uvređeno kad je rekla:

- To u ovoj kući nikad nije bio običaj, gospođice. Stara gospođa Barton nije dozvoljavala da primamo goste u kuhinji, osim kad imamo slobodan dan, i tad smo smeli da ugostimo prijatelje umesto da izađemo, ali ostalim danima nikako. A gospođica Emili se drži starih pravila.

Džoana je izuzetno blaga prema posluzi i gotovo svi je vole, ali nikako nije uspevala da odobrovolji Partridžovu.

- Džaba se trudiš, devojko - rekao sam joj kad je Partridžova otišla a ona mi se pridružila na tremu. - Tvoja pažnja i dobrota ovde ne prolaze. Partridžova je naučena na staro dobro tlačenje i pravila ponašanja primerena jednoj pravoj gospodskoj kući.

- Nikad nisam čula za takvu tiraniju, da ne dozvoljavaju posluzi da im prijatelji dođu u posetu - reče Džoana. - Neka radi ko šta hoće, Džeri, ali kako mogu da traže da s njima neko postupa kao da su roblje?

- Očigledno mogu - rekoh. - Ili bar to važi za one poput Partridžove.

- Uopšte mi nije jasno zašto me ne podnosi. Ljudi me uglavnom vole.

- Verovatno te prezire kao nesposobnu domaćicu. Nikad ne povučeš prstom po polici da proveriš ima li prašine. Ne zadižeš tepihe. Ne pitaš šta je bilo s ostatkom čokoladnog suflea i nikad ne tražiš da ti se spremi jedan lep puding od hleba.

- Fuj! - reče Džoana, pa tužno nastavi: - Danas mi sve ide naopako. Naša draga Eme prezire me jer ne znam ništa o carstvu povrća.

Partridžova me se gnuša jer sam ljudsko biće. Sad ću da odem u vrt da očajavam.

- Megan je već tamo - rekoh.

Naime, Megan je nekoliko minuta pre toga izašla i sad je besciljno stajala nasred travnjaka, izgledajući pomalo kao zamišljena ptica koja čeka da je neko nahrani. A onda se odjednom vrati do nas i reče:

- Slušajte, ja danas moram da se vratim kući.

- Šta? - zaprepašćeno ću ja.

Ona nastavi, pocrvenevši, ali s nervoznom odlučnošću:

- Strašno je lepo od vas što ste me pozvali i sigurna sam da sam bila neopevano dosadna, ali stvarno mi je bilo mnogo lepo, a sad moram da se vratim jer je ono ipak moja kuća i ne mogu doveka da budem u gostima, pa ću zato sad da idem.

Oboje smo pokušali da je nateramo da se predomisli, ali bila je nepopustljiva i na kraju Džoana ode po auto, a Megan uđe u kuću da se spakuje. Ubrzo je izašla, spremna za polazak.

Jedina osoba koja je izgledala kao da joj je drago bila je Partridžova. Malo je nedostajalo da joj se na namrgođenom licu ukaže osmeh. Megan joj nikad nije bila draga.

Kad se Džoana vratila, zatekla me je kako stojim nasred travnjaka.

Pitala me je zamišljam li da sam sunčani sat.

- Zašto?

- Zato što stojiš tu kao baštenski ukras. S tim što se na tebe ne može staviti natpis da pokazuješ samo lepo vreme. Izgledaš kao olujni oblak.

- Nisam raspoložen. Prvo Eme Grifit - („Gospode bože“, promrmljala je Džoana za sebe, „moram da se postaram za ono povrće!“), a sad je Megan otišla kući. Hteo sam da je povedem u šetnju do Ledž Tora.

- Na povocu, verovatno - na to će Džoana.

- Molim?

Odlazeći ka povrtnjaku iza kuće, ona jasno i glasno ponovi:

- Rekoh: 'Na povocu, verovatno'. Gospodar je izgubio psa. Eto šta tebe muči!

III

Moram priznati da sam bio ozlojeđen zbog Meganinog iznenadnog odlaska. Možda smo joj odjednom dosadili.

Na kraju krajeva, to baš i nije bio zabavan život za mladu devojk. Kod kuće ima dečake i Elsi Holand.

Čuo sam da se Džoana vraća pa se brže-bolje sklonih kako ne bi napravila još neku grubu opasku o sunčanim satovima.

Oven Grifit se dovezao autom malo pre ručka, a baštovan ga je već čekao s pripremljenim povrćem. Dok je stari Adams sve to utovarivao, uveo sam Ovena u kuću da popijemo po piće. Odbio je da ostane na ručku.

Kad sam doneo šeri, video sam da je Džoana već počela da igra svoju igru.

Nigde ni traga onoj netrpeljivosti. Sedela je sklopčana u uglu sofe i prela od zadovoljstva, zapitkivala Ovena o njegovom poslu i da li mu se sviđa opšta praksa ili bi radije išao na specijalizaciju. Ona je ubeđena da je to najlepší posao na svetu.

Ma šta ko mislio o njoj, Džoana je divan, rođeni slušalac. Nakon što je istrpela ispovesti svih onih neostvarenih genija o tome kako ih niko ne razume, Oven Grifit je za nju bio mačji kašalj. Kad je stigao do treće čaše šerija, već joj je pričao o neobičnim reakcijama ili nekakvim ranama služeći se toliko stručnim pojmovima da ga niko živ ne bi ni reč razumeo osim nekog kolege lekara.

Džoana ga je gledala pametno i s mnogo zanimanja.

Na trenutak sam osetio grižu savesti. To ipak nije bilo lepo od nje. Grifit je dobar momak i ne zaslužuje da joj bude igračka. Žene su đavolja rabota.

Ali kad sam sa strane bacio pogled na Grifita, na njegovo dugo, odlučno lice i ozbiljna usta, više nisam bio toliko siguran da će biti po Džoaninom. Muškarac ipak ne sme da dozvoli da ga žena vuče za nos. A ako je i pusti, to je njegov problem.

- Doktore Grifit, molim vas da se predomislite i ostanete da ručate s nama - reče Džoana, na šta on blago pocrvene i reče kako bi rado ostao, ali sestra ga čeka...

- Pozvaćemo je telefonom i sve ćemo joj objasniti - prekide ga Džoana, pa ode u predvorje da to i uradi.

Učinilo mi se da se Grifit malo uzvrpoljio, i pomislih da se on pribojava svoje sestre.

Džoana se vratila i s osmehom rekla da je sve u redu.

I tako je Oven Grifit ostao na ručku. Rekao bih da mu je bilo lepo. Razgovarali smo o knjigama, predstavama i svetskoj politici, o muzici, slikarstvu i savremenoj arhitekturi. Niko nije pomenuo ni Limstok, ni anonimna pisma, ni samoubistvo gospođe Simington. Pobegli smo od svega i mislim da je Grifitu bilo drago zbog toga. Njegovo tužno lice beše se ozarilo, a on se pokazao kao vrlo zanimljiv sagovornik.

Kad je otišao, rekoh Džoani:

- Ovaj momak je suviše dobar za tvoje trikove.

- To ti kažeš! - odvrati Džoana. - Vi muškarci se uvek držite zajedno!

- Zašto si se dala u poteru za njim, Džoana? Zbog povređene sujete?

- Možda - reče moja sestra.

IV

Trebalo je da tog poslepodneva idemo na čaj kod gospođice Emili Barton, u njen stan u selu.

Osećao sam se dovoljno snažnim da u povratku savladam uspon, te zato krenusmo pešice.

Izgleda da smo loše procenili vreme i stigli mnogo ranije, pošto nam je vrata otvorila neka visoka koščata žena ljutitog pogleda, koja nam reče da se gospođica Barton još nije vratila kući.

- Ali znam da vas očekuje. Ako želite, uđite da je sačekate.

To je očigledno bila verna Florens.

Pošli smo za njom na sprat i ona nas uvede u prilično udobnu, mada možda malo pretrpanu dnevnu sobu. Pretpostavio sam da neke stvari potiču iz Litl Fersa.

Bilo je očigledno da je Florens vrlo ponosna na tu sobu.

- Lepo je, zar ne? - otvoreno nas je upitala.

- Veoma je lepo - toplo reče Džoana.

- Činim sve što mogu da joj bude udobno, ali ne mogu da joj pomognem onoliko koliko bih volela i koliko ona zaslužuje. Trebalo bi da živi u svojoj kući, kako i dolikuje, a ne da je pretvori u pansion.

Florens, koja je očigledno bila prava aždaja, prekorno nas pogleda, prvo jedno pa drugo. Pomislio sam kako tog dana zaista nemamo sreće. Prvo su Eme Grifit i Partridžova održale lekciju Džoani, a sad nam je oboma pridikovala aždaja Florens.

- Petnaest godina sam tamo provela kao sobarica - dodala je.

Pogođena nepravdom, Džoana reče:

- Pa, gospođica Barton je svojevoljno izdala kuću. Prepustila je to agenciji za nekretnine.

- Bila je prisiljena - na to će Florens. - A živela je baš štedljivo i pažljivo. Ali vladi ni to nije bilo dovoljno. Morali su pošto-poto da dobiju svoju funtu mesa.

Tužno odmahnuh glavom.

- Ranije, dok je stara gospođa još bila živa, to je bila bogata kuća - nastavila je Florens. - A onda su poumirale jedna za drugom, sirotice. Gospođica Emili ih je sve negovala. To ju je potpuno iscrplo,

ali uvek je bila strpljiva i nije se žalila. Nikad se nije potpuno oporavila, a sad povrh svega ima i novčanih briga! Kaže da akcije donose mnogo manje nego pre, a mene živo zanima zašto je tako? Sram ih bilo. Da tako upropaste jednu damu koja se ne razume u brojke i ne može da pohvata njihove marifetluke.

- Gotovo svi su slično prošli - rekoh, ali Florens nije popuštala.

- Lako je onima koji mogu sami da se staraju o sebi, ali njoj nije. Treba joj neko ko će se starati o njoj, i sve dok je kod mene, vodiću računa da je niko ne prevari i ne uznemiri ni na koji način. Sve bih učinila za gospođicu Emili.

Nakon što je nekoliko trenutaka oštro piljila u nas kako bi nam to utuвила u glavu, neustrašiva Florens izađe iz sobe tiho zatvorivši vrata.

- Osećaš li se kao krvopija, Džeri? - upitala me je Džoana. - Ja se, svega mi, osećam. Šta se to događa s nama?

- Izgleda da nam ne ide baš najbolje - rekoh. - Dosadili smo Megan, Partridžova te ne podnosi, a verna Florens ne podnosi ni tebe ni mene.

- Baš me zanima zašto je zapravo Megan otišla? - promrmlja Džoana.

- Bilo joj je dosadno.

- Ne bih rekla. A možda... Šta misliš, Džeri, da možda nije u pitanju nešto što joj je rekla Eme Grifit?

- Misliš jutros, kad su razgovarale na vratima?

- Da. Naravno, nisu imale mnogo vremena za razgovor, ali...

Dovršio sam rečenicu.

- Ali ta žena gazi kao slonica! Možda je...

Uto se otvoriše vrata i uđe gospođica Emili. Bila je rumena i pomalo zadihana, kao da je uzbuđena. Njene plave oči prosto su sijale.

Odmah je počela da ćereta, pomalo smušeno.

- O bože, izvinite što kasnim. Kupovala sam neke sitnice, a kolači u Plavoj ruži nisu mi izgledali sasvim sveže pa sam zato otišla do gospođe Ligon. Uvek volim da kolače kupim u poslednjem trenutku jer tako dobijete najsvežije, pravo iz rerne, a ne jučerašnje. Strašno mi je krivo što ste morali da me čekate, to je stvarno neoprostivo...

Džoana je prekide.

- Mi smo krivi, gospođice Barton. Poranili smo. Krenuli smo pešice, a Džeri sad već toliko brzo hoda da svuda stignemo pre vremena.

- Nikad nije previše rano, dušo. Nemojte tako da govorite. Znae, dobrih stvari nikad ne može da bude previše.

Zatim je stara dama nežno pogladi po ramenu.

Džoana se ozarila. Konačno joj je nešto pošlo od ruke. Emili Barton proširi svoj osmeh kako bi obuhvatila i mene, mada je to učinila pomalo bojažljivo, kao da se približila krvoločnom tigru za kog joj je neko rekao da je trenutno bezopasan.

- Baš je lepo od vas, gospodine Berton, što ste došli na jedno takvo žensko okupljanje kao što je popodneveni čaj.

Čini mi se da je Emili Barton zamišljala da muškarci jedino piju viski sa sodom i puše cigare, i da povremeno izađu da zavedu nekoliko seljančica ili da se upuste u vezu s nekom udatom ženom.

Kad sam kasnije to pomenuo Džoani, rekla mi je da je sve to najverovatnije njena pusta želja, i da je Emili Barton sigurno nekad čeznula da upozna takvog čoveka ali se, avaj, to nikad nije desilo.

Gospođica Emili se u međuvremenu vrzmala po sobi, stavila je stočiće pred Džoanu i mene i uviđavno prinela pepeljare. Uskoro se otvoriše vrata i Florens uđe noseći poslužavnik s čajem i lepim starinskim šoljama, za koje sam pretpostavio da ih je gospođica Emili ponela od kuće. Čaj je bio odličan, kineski, a uz njega smo dobili i sendviče, tanke kriške hleba namazanog maslacem i obilje sitnih kolača.

Florens je sijala od sreće, a gospođicu Emili je gledala s nekom vrstom majčinskog zadovoljstva, kao da posmatra svoju mezimicu kako pravi čajanku za lutke.

Jeli smo mnogo više nego što smo hteli, pošto nas je domaćica neprestano usrdno nutkala. Staričica je očigledno uživala u čajanci, i tad shvatih da za nju Džoana i ja predstavljamo veliki doživljaj, dvoje ljudi iz tajanstvenog i prefinjenog Londona.

Prirodno, razgovor je uskoro skrenuo u lokalne vode. Gospođica Barton je toplo govorila o doktoru Grifitu, o tome koliko je ljubazan i sposoban lekar. A i gospodin Simington je vrlo sposoban advokat i pomogao joj je da ostvari povraćaj dela novca od poreza, što ona sama nikad ne bi uspela. I veoma je dobar prema svojoj deci, predan otac i suprug... Tu je začutala. - Jadna gospođa Simington, sve je to

strašno tužno, da dečica tako ostanu bez majke. Nikad nije bila jaka žena, a u poslednje vreme joj je zdravlje popustilo. Sigurno joj se pomutio um. Čitala sam o tom u novinama. Kad se to desi, ljudi stvarno ne znaju šta rade. I ona sigurno nije znala šta radi, jer bi u suprotnom pomislila na gospodina Simingtona i decu.

- Sigurno ju je mnogo potreslo to anonimno pismo - reče Džoana.

Gospođica Barton pocrvene, pa pomalo prekorno reče:

- To nije lepa tema za razgovor, zar ne, dušo? Znam da je bilo tih... hm... pisama, ali hajde da ne pričamo o njima. Odvratno. Mislim da je najbolje ne obraćati pažnju na njih.

Pa, možda gospođica Barton može da se pretvara kako ništa ne primećuje, ali neki ljudi ne mogu. Ipak sam poslušno promenio temu i povedosmo razgovor o Eme Grifit.

- Divna je, zaista divna - reče Emili Barton. - Čudesno je koliko je neumorna i koliko ima dara za organizaciju. I ume s devojkama. Praktična je i moderna u svakom pogledu. Ne znam šta bi ovo mesto bez nje. Osim toga, potpuno je odana svom bratu. Lepo je videti toliku ljubav između brata i sestre.

- Zar njemu nikad ne zasmeta to njeno tiranisanje? - upita Džoana.

Emili Barton je zgranuto pogleda.

- Ona je mnogo žrtvovala zbog njega - rekla je dostojanstveno, s blago prekornim prizvukom.

Primetio sam Džoanin pogled u stilu „Ma šta mi napriča“, te zato žustro skrenuh razgovor na gospodina Paja.

Emili Barton je tu bila vrlo neodređena.

Sve što nam je rekla bilo je prilično neuverljivo ponavljanje činjenice da je on veoma ljubazan - da, veoma ljubazan. A i veoma imućan i velikodušan. Ponekad mu dolaze veoma čudni gosti, ali to je razumljivo, naravno, pošto je proputovao čitav svet.

Složili smo se da na putovanjima čovek ne samo da širi vidike nego neretko ima i priliku da sklopi neobična poznanstva.

- I sama sam mnogo puta poželela da odem na neko krstarenje - čežnjivo reče Emili Barton. - Kad čitate o tome u novinama, sve izgleda veoma privlačno.

- Pa zašto ne odete? - upita Džoana.

Ovaj povratak iz sna u stvarnost kao da je prepao gospođicu Emili.

- O, ne, nipošto, to nikako nije moguće.

- Ali zašto? Krstarenja su prilično jeftina.

- O, ne mislim samo na trošak. Ne bih volela da putujem sama. Zar se ne slažete da prilično čudno izgleda kad neko putuje sâm?

- Ne - reče Džoana.

Gospođica Emili je zbunjeno pogleda.

- A i ne znam kako bih se snašla s prtljagom... pa iskrčavanje u stranim lukama... sve te različite valute...

Pred očima male stare dame počеше da iskršavaju kojekakve zamke, pa Džoana požuri da je umiri pitanjima o predstojećoj zabavi u dobrotvorne svrhe. A to nas je neminovno dovelo i do gospođe Dejn Kaltrop.

Na licu gospođice Barton na trenutak se pojavio jedva primetan grč.

- Znae, dušo, ona je zaista vrlo čudna žena. Ponekad govori čudne stvari.

Upitah je kako to misli.

- O, ne znam. Potpuno neočekivane stvari. I kad vas onako pogleda, kao da uopšte ne priča s vama nego s nekim drugim... Ne umem lepo da se izrazim, ali strašno je teško opisati to osećanje. Osim toga, ona uopšte neće... pa, neće da se meša. Ima toliko situacija u kojima vikareva žena može da pruži savet... možda čak i da opomene. Znae, da osokoli ljude i navede ih da se poprave. Sigurna sam da bi nju svako poslušao. Ovde svi prema njoj osećaju strahopoštovanje. Ali ona se uporno trudi da bude po strani, uvek je zamišljena i ima tu čudnu naviku da sažaljeva one koji to najmanje zaslužuju.

- To je zanimljivo - rekoh, razmenivši brz pogled sa Džoanom.

- A opet, ona je vrlo otmena žena. Potiče od Farovejevih iz Belpata. To je veoma dobra porodica, mada verujem da te stare loze ponekad umeju da budu pomalo čudne. Ali odana je mužu, koji je izuzetno obrazovan čovek i za koga mi se ponekad čini da traći vreme u ovoj našoj zabit. Veoma je dobar i pošten, mada baš i ne razumem tu njegovu naviku da citira latinske izreke.

- Bravo! - rekoh veselo.

- Džeri je išao u jednu vrlo skupu državnu školu, tako da ne razume ni reč latinskog - reče Džoana.

To je gospođicu Barton navelo na novu temu.

- Ovdašnja učiteljica je jedna veoma neprijatna mlada žena - reče nam. - Bojim se da pripada crvenima. - Poslednju reč izgovorila je u pola glasa.

Kasnije, dok smo se uz brežuljak peli ka kući, Džoana mi reče:

- Ona je slatka kô šećer.

V

Dok smo večerali, Džoana reče Partridžovoj da se nada da je njena čajanka bila uspešna, na šta ova pocrvene i još više se ukruti.

- Hvala, gospođice, ali Agnes se uopšte nije pojavila.

- O, žao mi je.

- Meni je svejedno - reče Partridžova.

Bila je toliko ozlojeđena da se udostojila da to podeli s nama.

- Ne bi mi ni palo na pamet da je pozovem! Sama se javila telefonom i rekla da je nešto muči, a onda je pitala može li da navrati pošto ima slobodan dan. A ja joj rekoh da može, ali tek nakon što sam od vas zatražila odobrenje. I ona se posle toga uopšte ne pojavi! I ni reči izvinjenja, mada se nadam da ću sutra ujutru dobiti dopisnicu od nje. Te današnje devojke... stvarno ne znaju gde im je mesto... pojma nemaju o ponašanju.

Džoana je pokušala da umiri njena povređena osećanja.

- Možda joj nije bilo dobro. Jeste li je pozvali da pitate zašto nije došla?

Partridžova se ponovo ukoči.

- Ne, nisam, gospođice. Naravno da nisam. Ako Agnes hoće da se ponaša kao prostakuša, to je njena stvar, ali čim je budem videla, reći ću joj reč-dve o tome.

Partridžova izađe, još uvek sva ukručena od besa, a Džoana i ja prasnusmo u smeh.

- Ovo je verovatno slučaj u stilu rubrike Draga tetka Nensi - rekoh. - Dečko je veoma hladan prema meni. Šta da radim? Pošto joj tetka Nensi nije odgovorila, Agnes je htela da zatraži savet od Partridžove, ali u međuvremenu se pomirila s dečkom, tako da su sad sigurno jedan od onih nemih, grčevito zagrljenih parova na koje slučajno naletiš u mraku iza neke ograde. I onda tebi bude strašno neprijatno zbog njih, ali zato njima nije nimalo neprijatno zbog tebe.

Džoana se nasmeja i reče kako sam verovatno u pravu.

Potom smo se setili anonimnih pisama i zapitali se dokle li su stigli Neš i žalobni Grejvs.

- Danas je tačno nedelju dana - reče Džoana - od samoubistva gospođe Simington. Pretpostavljam da su dosad već nešto otkrili. Otiske prstiju, rukopis, bar nešto.

Rasejano sam se složio. Negde u mojoj podsvesti počela je da se javlja neobična zebnja. Nešto u vezi sa Džoaninim rečima „tačno nedelju dana“.

Mislim da je trebalo mnogo ranije da saberem dva i dva. Verovatno je moj mozak nesvesno već gajio izvesne sumnje.

Bilo kako bilo, testo je počelo da se diže. Zebnja je rasla i počela je da mi prodire u svest.

Džoana je u jednom trenutku primetila da uopšte ne slušam njen nadahnuti izveštaj o nekom razgovoru koji je vodila u selu.

- Džeri, šta ti je?

Nisam joj odgovorio jer sam u mislima sastavljao deliće slagalice.

Samoubistvo gospođe Simington... Tog poslepodneva je bila sama kod kuće... A bila je sama jer je posluga imala slobodan dan... Pre tačno nedelju dana...

- Džeri, šta...

Prekinuo sam je.

- Džoana, služavke imaju slobodan dan jednom nedeljno, zar ne?

- I svaku drugu nedelju - reče ona. - Zašto...

- Ne zanimaju me nedelje. Da li imaju slobodno uvek istog dana?

- Da, obično je tako.

Džoana me je ljubopitljivo gledala. Njene misli nisu krenule u istom pravcu kao moje.

Otišao sam na drugi kraj sobe i pozvonio. Partridžova uđe.

- Kažite mi - rekoh - da li ta Agnes Vodel radi kod nekog?

- Da, gospodine. Kod gospođe Simington. U stvari, sada kod gospodina Simingtona.

Duboko sam uzdahnuo. Pogledao sam na sat. Bilo je pola jedanaest.

- Šta mislite, da li se dosad vratila?

Partridžova me prekorno pogleda.

- Da, gospodine. Tamo služavke moraju da se vrate do deset. Oni su staromodni.

Rekoh: - Pozvaću da pitam.

Izašao sam u predvorje. Džoana i Partridžova pođoše za mnom. Partridžova je očigledno bila van sebe od besa. Džoana je bila zbunjena. Dok sam pokušavao da dobijem broj, upitala me:

- Šta to radiš, Džeri?

- Hoću da se uverim da je devojka stigla kući.

Partridžova šmrknu. Samo to i ništa više. Ali mario sam za njeno šmrktanje koliko za lanjski sneg.

S druge strane se javila Elsi Holand.

- Izvinite što vas uznemiravam - rekoh. - Ovde Džeri Berton. Da li... da li se... vaša služavka Agnes vratila kući?

Tek kad sam to izgovorio, najednom se osetih kao budala. Jer ako se devojka vratila i sve je u redu, kako ću, dođavola, da objasnim zašto to pitam? Bilo bi mnogo bolje da sam pustio Džoanu da pozove, mada bi čak i tad trebalo izmisliti nekakvo objašnjenje. Već sam mogao da vidim kako se po Limstoku širi novi talas glasina, u kojima smo u glavnim ulogama Agnes Vodel i ja, koju čak i ne poznajem.

Elsi Holand je zvučala kao da je iskreno iznenađena, što je i prirodno.

- Agnes? O, sigurno se dosad vratila.

Osećao sam se kao budala, ali ipak nastavih.

- Gospođice Holand, da li biste mogli samo da proverite da li je tu?

O guvernantama se može reći jedno, a to je da su naučene da rade ono što im se kaže. Nije na njima da pitaju zašto! Elsi Holand spusti slušalicu i poslušno ode.

Dva minuta kasnije, ponovo začuh njen glas.

- Gospodine Bertone, jeste li tu?

- Jesam.

- Istini za volju, Agnes se još nije vratila.

Odmah sam znao da je moja slutnja opravdana.

S druge strane se začuše neki nejasni glasovi, a onda se javi Simington.

- Halo, Bartone? Šta se to dešava?

- Vaša služavka Agnes se još nije vratila?

- Nije. Gospođica Holand je maločas išla da proveriti. Šta je bilo? Nije se valjda desio neki nesrećan slučaj?

- Nije nesrećan slučaj - rekoh.

- Hoćete da kažete kako imate razloga da verujete da se devojci nešto desilo?

- Ne bih se iznenadio - rekoħ turobno.

8. DEO

I

Te noći sam loše spavao. Mislim da su me delići slagalice opsedali čak i u snu. Da sam samo pažljivo razmislio, verujem da sam još tad mogao da pronađem rešenje. Zašto bi me inače ti delići toliko uporno opsedali?

Koliko uopšte znamo u bilo kom trenutku? Mnogo više, verujem, nego što mislimo! Ali ne možemo da prodremo do tog podsvesnog znanja. Ono je tu, ali ne možemo da ga dohvatimo.

Ležao sam u krevetu, nemirno se prevrtao, a nejasni delići slike vraćali su se da me muče.

Postojala je tu nekakva veza, ali ja nikako nisam mogao da je uhvatim. Trebalo bi da znam ko je pisao ta prokleta pisma. Negde postoji neki trag, samo treba da ga pronađem i sledim...

Dok sam tonuo u san, reči su uporno poigravale u mom umornom mozgu.

„Gde ima dima, ima i vatre.“ Gde ima vatre, ima i dima. Dim... Dim? Dimna zavesa... Ne, to je iz rata - ratna fraza. Ceduljica... Papirić. Belgija... Nemačka...

Zaspao sam. Sanjao sam da vodim gospođu Dejn Kaltrop u šetnju, s tim što se ona bila pretvorila u hrta, s ogrlicom i povocem.

II

Probudila me je zvonjava telefona. Uporna zvonjava.

Seo sam u krevetu i pogledao na sat. Bilo je pola osam. Još me niko nije zvao. Telefon je i dalje zvonio dole u predvorju.

Skočio sam iz kreveta, navukao kućni mantil i strčao niza stepenice. Stigao sam za dlaku ispred Partridžove, koja se beše pojavila iz kuhinje. Podigao sam slušalicu.

- Halo?

- Oh... - začuo se uzdah olakšanja. - To ste vi! - Bila je to Megan. Glas joj je zvučao neopisivo tužno i uplašeno. - Oh, molim vas, dođite... molim vas. Oh, molim vas! Hoćete li?

- Dolazim smesta - rekoh. - Čujete li? Smesta.

Ustrčao sam na sprat sve preskačući po dva stepenika i upao kod Džoane.

- Slušaj, Džo, moram do Simingtonovih.

Podigla je kovrdžavu plavu glavu s jastuka i protrljala oči kao malo dete.

- Zašto? Šta se desilo?

- Ne znam. Zvala me je ona mala... Megan. Bila je van sebe.

- Šta misliš, šta je u pitanju?

- Verovatno nešto u vezi s onom devojkom, Agnes.

Dok sam izlazio, Džoana povika za mnom:

- Sačekaj. Ustaću da te odvezem.

- Nema potrebe. Sâm ću.

- Ali još ne možeš da voziš.

- Mogu.

I mogao sam. Bolelo je, mada ne previše. U roku od pola sata uspeo sam da se umijem, obrijem, obučem, izvezem auto i stignem do Simingtonovih. Sasvim dobro prolazno vreme.

Megan me je sigurno iščekivala, pošto je odmah istrčala iz kuće i ščepala me za ruku. Njeno siroto malo lice bilo je bledo i ustreptalo.

- O, došli ste... došli ste!

- Glavu gore, blentavice - rekoh. - Da, došao sam. Šta je bilo?

Počela je da se trese i ja je obgrlih rukom.

- Ja... ja sam je pronašla.

- Pronašli ste Agnes? Gde?

Drhtanje se pojačalo.

- Ispod stepeništa. Tamo je mala ostava. Tamo držimo pribor za pecanje, štapove za golf i tome slično. Znete već.

Klimnuo sam glavom. Takve ostave postoje u mnogim kućama.

Megan je nastavila.

- Bila je tamo... sva sklupčana... i... i hladna... užasno hladna. Bila je... Znete, bila je mrtva!

- Zašto ste tamo zavirivali? - upitah radoznalo.

- Ja... ne znam. Vi ste zvali sinoć. Svi smo počeli da se pitamo gde je Agnes. Čekali smo je neko vreme, ali ona nije došla i na kraju smo otišli na spavanje. Loše sam spavala i ustala sam rano. Bila je budna još jedino Rouz, naša kuvarica. Silno se ljutila na Agnes jer se nije vratila. Rekla mi je da je već radila u jednoj kući gde je neka služavka isto tako pobegla. U kuhinji sam pila mleko i jela hleb s maslacem, a onda je ušla Rouz, sva zbunjena, i rekla mi da je Agnesina odeća za izlazak, ono najbolje što ima, još u njenoj sobi. Zapitala sam se da li je... da li je ona uopšte izašla iz kuće, i počela sam da je tražim. Kad sam otvorila ostavu ispod stepeništa... ona je bila tamo...

- Da li je neko pozvao policiju?

- Da, unutra su. Moj očuh ih je odmah pozvao. I onda... Prosto nisam mogla to da podnesem, pa sam pozvala vas. Ne ljutite se?

- Ne - rekoh. - Ne ljutim se.

Pogledah je radoznalo.

- Da li vam je neko dao malo konjaka, ili kafe, čaja, nakon... nakon što ste je pronašli?

Odmahnula je glavom.

U sebi sam opsovao celo Simingtonovo domaćinstvo. Tom uštirkanku bilo je jedino važno da pozove policiju. Ni Elsi Holand ni kuvarica nisu ni pomislile kako je to jezivo otkriće moglo da utiče na jedno osetljivo dete.

- Hajdemo, budalice - rekoh. - Idemo u kuhinju.

Otišli smo iza kuće i u kuhinju ušli sa zadnje strane. Rouz, punačka žena od četrdesetak godina, s licem nalik puding, pila je jak čaj

pored šporeta. Pozdravila nas je bujicom reči, sve vreme držeći ruku na srcu.

Objasnila mi je da je celog jutra potpuno van sebe i da srce hoće da joj iskoči iz grudi. Kad samo pomisli da je neko mogao nju, ili bilo koga drugog da ubije na spavanju...

- Dajte i gospođici Megan veliku šolju tog jakog čaja - rekoh. - Zna, pretrpela je šok. Ne zaboravite da je ipak ona pronašla telo.

I sâm pomen tela bio je dovoljan da Rouz ponovo počne, ali ja je ućutkah strogim pogledom. Nalila je punu šolju čaja crnog kao mastilo.

- Izvolite, devojko - rekoh Megan. - Popijte to. Rouz, da nemate možda malo konjaka?

Kuvarica nesigurno reče da je ostalo nekoliko kapi od kuvanja božićnog pudinga.

- Poslužiće - rekoh i usuh malo u Meganinu šolju. Po Rouzinom pogledu video sam da odobrava moj postupak.

Rekao sam Megan da ostane u kuhinji.

- Mogu li da vam poverum brigu o gospođici Megan? - upitao sam Rouz, na šta ona zdušno odgovori: - O, da, gospodine.

Pođoh kroz kuću. Koliko sam poznavao Rouz i njoj slične, moglo se očekivati da će uskoro da zaključi kako bi joj trebalo malo hrane da povрати snagu, a to će biti dobro i za Megan. Dođavola svi u ovoj kući, zar niko ne može da povede računa o tom detetu?

Cepteći u sebi od besa, u predvorju naleteh na Elsi Holand. Nije izgledala iznenađeno što me vidi. Pretpostavio sam da u pometnji zbog jezivog otkrića više niko nije primećivao ko dolazi a ko odlazi. Pozornik Bert Rendl stajao je kraj ulaznih vrata.

- O, gospodine Bertone, zar to nije užasno? - s uzdahnom reče Elsi Holand. - Ko je mogao da uradi nešto toliko strašno?

- Dakle, u pitanju je ubistvo?

- O, da. Neko ju je udario u potiljak. Kosa ulepljena krvlju... Oh, strašno... Nagurao ju je u ostavu. Ko je mogao da bude toliko zao? I zašto? Jadna Agnes, sigurna sam da nikad nikom nije naudila.

- Nije - rekoh. - Neko se na vreme za to postarao.

Buljila je u mene. Nije, pomislih, preterano bistra. Ali ima jake živce. Bila je, kao i obično, blago rumena od uzbuđenja, tako da mi se čak

pričinilo da uprkos svom dobrom srcu na neki jeziv način uživa u celoj toj drami.

- Moram gore da vidim kako su dečaci - objasnila mi je. - Gospodin Simington se plaši da bi mogli da dožive šok. Tražio je da ih držim podalje od svega.

- Čuo sam da je Megan pronašla telo - rekoh. - Nadam se da se neko brine i o njoj.

Moram priznati da je Elsi Holand izgledala kao da je grize savest.

- Zaboga - reče. - Potpuno sam zaboravila na nju. Nadam se da je dobro. Zna, bila sam u strašnoj gužvi, policija i sve ostalo... ali to je svakako moj propust. Sirota devojka, sigurno je potresena. Iz ovih stopa idem da je potražim.

Odlučih da popustim.

- Ona je dobro - rekoh. - Rouz se stara o njoj. Slobodno se posvetite deci.

Zahvalila mi je bleskom onih svojih belih zuba nalik nadgrobnim pločama i odjurila uza stepenice. Ipak su njen posao bili dečaci, a ne Megan. Megan se nikog nije ticala. Elsi je primala platu da vodi računa o Simingtonovoj čkiljavoju dečurliji, i niko ne bi mogao da joj zamere što to i radi.

Dok je trčala uza stepenice, meni zastade dah. Na trenutak mi se učinilo da umesto savesne guvernante vidim obrise Nike sa Samotrake, Krilate pobede, besmrtni i neverovatno lepe.

Uto se otvoriše jedna vrata i inspektor Neš izađe u predvorje, a Simington za njim.

- O, gospodine Berton - reče on - baš sam hteo da vas pozovem. Drago mi je što ste tu.

Ali nije me upitao - tada - zašto sam tu.

Osvrnuo se ka Simingtonu i rekao:

- Koristiću ovu sobu, ako nemate ništa protiv.

Mislio je na mali salon u prednjem delu kuće.

- Svakako, svakako.

Simington se držao dosta dobro, ali izgledao je kao da je izmožden od umora. Neš mu blago reče:

- Da sam na vašem mestu, gospodine, doručkovao bih nešto. Vi, gospođica Holand i gospođica Megan osećaćete se mnogo bolje posle kafe i jaja sa slaninom. Ubistvo teško pada na prazan stomak.

Govorio je umirujućim glasom porodičnog lekara.

Simington pokuša da se slabašno osmehne i reče:

- Hvala vam, inspektore. Poslušaću vaš savet.

Uđoh za Nešom u mali salon i on zatvori vrata, pa reče:

- Brzo ste stigli ovamo. Kako ste čuli?

Objasnio sam mu da me je Megan pozvala telefonom. Osećao sam blagonaklonost prema Nešu. On bar nije zaboravio da i Megan treba da doručkuje.

- Čuo sam da ste sinoć zvali da pitate za tu devojkju, gospodine Bertone. Zašto?

Pomislio sam da mu to sigurno izgleda čudno. Ispričao sam kako je Agnes zvala Partridžovu telefonom i kako se posle nije pojavila.

- Da, shvatam... - reče on, zamišljeno se gladeći po bradi.

Zatim uzdahnu, pa reče:

- Ovog puta je sasvim sigurno ubistvo. Otvoren fizički napad. Pitanje je: šta je ta devojkja znala? Da li je išta rekla toj Partridžovoj? Bilo šta određeno?

- Mislim da nije. Ali možete da je pitate.

- Da. Doći ću da porazgovaram s njom čim ovde završimo.

- Šta se tačno desilo? - upitao sam ga. - Ili možda to još ne znate?

- Znam otprilike. Služavke su imale slobodan dan.

- Obe?

- Da. Izgleda da su ovde ranije radile dve sestre, koje su volele da izlaze zajedno, pa je gospođa Simington tako i udesila. Zadržala je isti običaj i kad su došle ove dve. Ostavljale su hladnu večeru u trpezariji, a za čaj bi se postarala gospođica Holand.

- Shvatam.

- Sve izgleda prilično jasno. Kuvarica Rouz je iz Neter Mikforda, i da bi stigla tamo kad ima slobodan dan, mora da hvata autobus koji polazi u pola tri. Zato je Agnes uvek morala da raspredi sto posle ručka, a Rouz je zauzvrat ostalim danima prala sudove posle večere.

- Tako je bilo i juče. Rouz je izašla u dva i dvadeset pet kako bi stigla na autobus, a Simington je otišao u kancelariju u dvadeset pet do tri. Elsi Holand je izašla s decom u petnaest do tri. Megan Hanter se odvezla biciklom otprilike pet minuta kasnije. Agnes je tad ostala sama kod kuće. Ako sam dobro razumeo, obično je izlazila između tri i pola četiri.

- Kuća je tad ostajala prazna?
- O, ovde ljudi ne vode računa o tome. Gotovo niko ne zaključava. Elem, Agnes je u deset do tri ostala sama. Jasno je da uopšte nije ni izašla jer je, kad su je pronašli, na sebi još imala kapicu i kecelju.
- Možete li da makar grubo odredite vreme smrti?
- Doktor Grifit ne želi ništa da tvrdi, tako da njegova službena izjava glasi: između dva i pola pet.
- Kako je ubijena?
- Neko ju je prvo onesvestio udarcem u potiljak, a zatim joj je odmah ispod lobanje zario naoštren kuhinjski ražnjić, što je dovelo do trenutne smrti.
- Zapalio sam cigaretu. To sigurno nije bio lep prizor.
- Prilično hladnokrvno - rekoh.
- O da, to je očigledno.
- Duboko uvukoh dim.
- Ko je to uradio? - rekoh. I zašto?
- Ne verujem - polako reče Neš - da ćemo to ikad saznati. Ali možemo da nagađamo.
- Nešto je znala?
- Nešto je znala.
- Da li je išta nagovestila nekom u kući?
- Koliko sam mogao da zaključim, nije. Po kuvaričnim rečima, bila je uznemirena nakon smrti gospođe Simington, i to se s vremenom pogoršavalo. Neprestano je ponavljala kako ne zna šta da radi.
- Umorno je uzdahnuo.
- Uvek ista priča. Ljudi neće da nam se obrate. Imaju tu uvreženu predrasudu o 'petljanju s policijom'. Da je lepo došla kod nas i rekla šta je muči, sad bi bila živa.
- Zar baš ništa nije nagovestila drugoj služavki?
- Nije, ili bar ova tako tvrdi, a sklon sam da joj verujem. Jer da jeste, Rouz bi to smesta izbrbljala, ne propustivši da malo nakiti priču.
- Najgore je kad se tapka u mraku - rekoh.
- Možemo makar da nagađamo, gospodine Bertone. Kao prvo, to sigurno nije nešto očigledno, već nešto što vam ne dâ mira, i što više o tome razmišljate, više vas obuzima nelagoda. Da li me razumete?
- Da.
- U stvari, mislim da znam šta se desilo.

Pogledah ga s poštovanjem.

- Svaka čast, inspektore.

- Vidite, gospodine Bertone, ja znam nešto što vi ne znate. Onog poslepodneva kad je gospođa Simington izvršila samoubistvo, trebalo je da obe služavke budu van kuće, pošto im je to bio slobodan dan. Međutim, Agnes se vratila ranije.

- Jeste li sigurni?

- Da. Bila je u vezi s Rendelom iz ribarnice. Oni sredom zatvaraju ranije, tako da se on sastajao s njom kako bi išli u šetnju, ili u bioskop, ako pada kiša. Te srede su se posvađali takoreći čim su se našli. Naš tajanstveni pisac nije bio lenj i napisao je da Agnes prži drugu ribu, pa je mladi Fred Rendel zato bio veoma ljut. Žestoko su se posvađali i Agnes se odmah vratila kući rekavši mu da neće da izađe sve dok joj se on ne izvini.

- Pa?

- Pa, gospodine Bertone, kuhinja se nalazi u zadnjem delu kuće, ali ostava gleda na ulicu, isto kao i ovaj salon u kom smo sad. Postoji samo jedna kapija. Tek kad prođete kroz nju možete da birate hoćete li da idete na glavni ulaz ili ćete stazom pored kuće do zadnjih vrata.

Zastao je.

- Sad ću nešto da vam kažem. Pismo koje je gospođa Simington primila tog poslepodneva nije stiglo poštom. Na njemu se nalazila poništena poštanska marka, a žig je vrlo dobro falsifikovan kako bi izgledalo kao da ga je poštar doneo s poslepodnevnom poštom. Međutim, ono nikad nije bilo poslato. Shvatate li šta to znači?

Polako rekoh:

- To znači da ga je neko lično doneo i ubacio u sanduče malo pre isporuke poslepodnevne pošte, tako da izgleda kao da je stiglo s ostalim pismima.

- Tačno. Poslepodnevna pošta stiže oko petnaest do četiri. Evo moje teorije. Devojka je bila u ostavi i gledala kroz prozor (koji je zaklonjen žbunjem ali se kroz njega sasvim lepo vidi) čekajući da njen momak dođe i izvini se.

- I tako je videla ko je doneo ono pismo - rekoh.

- Tako bar ja mislim, gospodine Bertone. Naravno, možda grešim.

- Mislim da ne grešite... Jednostavno je i ubedljivo... A to znači da je Agnes znala ko piše anonimna pisma.

- Da.

- Ali zašto onda nije...?

Začutao sam i namrštio se.

Neš na to reče:

- Mislim da devojka uopšte nije shvatila šta je videla. Ili bar ne odmah. Da, neko je došao i ostavio pismo... ali to je bio neko koga ona ni u snu ne bi povezala s anonimnim pismima. Drugim rečima, neko ko je van svake sumnje.

- Ali što je više razmišljala o tome, osećala se sve nelagodnije. Treba li nekom da kaže? U toj svojoj zbunjenosti setila se služavke gospođice Barton, Partridž, koja je, rekao bih, vrlo snažna ličnost i Agnes bi bez oklevanja prihvatila njen sud. Zato je odlučila da pita Partridžovu šta da radi.

- Da - rekoh zamišljeno. - Sve se uklapa. A Zlokobni prst je to nekako saznao. Šta mislite, inspektore, kako?

- Vi ne poznajete život na selu, gospodine Bertone. Prosto je čudesno kako se ovde sve pročuje. Za početak, tu je telefonski poziv. Ko ga je čuo s vaše strane?

Zamislio sam se.

- Ja sam se javio na telefon. A onda sam otišao do stepeništa i pozvao Partridžovu.

- Pomenuli ste devojčino ime?

- Da... Da, jesam.

- Da li je neko mogao da vas čuje?

- Moja sestra i gospođica Grifit.

- O, gospođica Grifit. Otkud ona tamo?

Objasnio sam mu.

- Da li se posle toga vratila u selo?

- Prvo je otišla kod gospodina Paja.

Neš uzdahnu.

- Eto vam dve mogućnosti kako je sve moglo da se pročuje.

Nisam mogao da dođem sebi od zaprepašćenja.

- Zar zaista mislite da bi gospođica Grifit ili gospodin Paj gubili vreme na prepričavanje toliko beznačajne sitnice?

- U ovakvom mestu sve je novost. Iznenadili biste se. Ako krojačevu majku muče kurje oči, svi to znaju! A tu je i druga strana telefonske linije. Gospođica Holand i Rouz takođe su mogle da čuju

šta je Agnes rekla. Zatim, Fred Rendel. Od njega je moglo da se sazna da se Agnes tog poslepodneva vratila kući.

Stresao sam se od jeze. Pogledao sam kroz prozor. Preda mnom se pružao pogled na uredan travnjak, stazu i nisku kapiju.

Neko je otvorio tu kapiju, sasvim mirno i staloženo prišao kući i ubacio pismo u sanduče. U mašti sam video nejasne obrise te žene. Lice je bilo zamagljeno, ali to je sigurno bilo neko lice koje znam...

Neš reče:

- Sve u svemu, krug se ipak sužava. Tako na kraju uvek dođemo do krivca. Upornom i strpljivom eliminacijom. Sad više nema tako mnogo onih koji dolaze u obzir.

- Hoćete da kažete...?

- Otpadaju sve činovnice koje su juče poslepodne radile. Otpada i učiteljica. Bila je na času. I okružna bolničarka. Znam gde je juče bila. Ne kažem da sam sumnjao u neku od njih, ali sada smo sigurni. Vidite, gospodine Bertone, sad imamo dve vremenske odrednice na koje ćemo da se usredsredimo: jučerašnje poslepodne i prošla sreda. Na dan smrti gospođe Simington, od, recimo, tri i petnaest (najranije što je Agnes mogla da stigne kući posle svađe) i četiri, kad se isporučuje poslepodnevna pošta (ali to mogu da utvrdim tačnije s poštarom). A juče, od deset do tri (kad je gospođica Megan Hanter izašla iz kuće), do pola četiri, ili čak tri i petnaest, pošto Agnes još nije ni počela da se presvlači.

- Šta mislite, šta se juče dogodilo?

Neš se namršti.

- Šta mislim? Mislim da je izvesna dama došla na ulazna vrata i zazvonila, potpuno mirna i nasmešena, kao neko ko je došao u poslepodnevnu posetu. Možda je pitala za gospođicu Holand, ili za gospođicu Megan, ili je možda donela neki paket. Bilo kako bilo, kad se Agnes okrenula da uzme poslužavnik za posetnice ili da unese paket, naša posetiteljka ju je neočekivano udarila u potiljak.

- Čime?

- Ovdašnje žene uglavnom nose povelike tašne. Ko zna šta sve može da se stavi unutra.

- A onda ju je ubola u potiljak i nagurala je ispod stepeništa? Zar to ne bi bilo previše teško za jednu ženu?

Neš me čudno pogleda.

- Žena koju tražimo nije normalna - ni izdaleka nije normalana - a uz takav mentalni poremećaj obično ide i iznenađujuća snaga. Agnes je bila sitna devojka.

Zastao je, a zatim me upitao: - Šta je navelo gospođicu Megan da zaviri ispod stepeništa?

- Čist instinkt - rekoh, pa upitah: - A zašto je ta žena nagurala Agnes u ostavu? Šta je time dobila?

- Što se kasnije pronađe telo, to je teže utvrditi tačno vreme smrti. Na primer, da se gospođica Holand saplela o telo čim se vratila kući, doktor bi mogao da odredi vreme smrti do tačnosti od desetak minuta, a to bi za našu nepoznatu prijateljicu bilo vrlo nezgodno.

Namrštivši se, rekoh:

- Ali ako je Agnes sumnjala na tu osobu...

Neš me prekide:

- Nije sumnjala. Još nije bila došla dotle. Samo joj je bilo 'čudno'. Pretpostavljam da je bila priglupa devojka i samo je neodređeno naslućivala da nešto nije u redu. Verovatno nije ni pomislila da stoji pred ženom koja je sposobna da počini ubistvo.

- Da li ste to očekivali? - upitah ga.

Odmahnuo je glavom, pa ljutito reče:

- Trebalo je da znam. Ono samoubistvo je Zlokobnom prstu uteralo strah u kosti. Izbezumila se. Strah je, gospodine Bertone, nepredvidiva stvar.

- Da, strah. Trebalo je da to predvidimo. Strah... u mozgu ludaka...

- Znete - reče Neš, a njegove reči nekako učiniše sve to još strašnijim - mi ovde imamo posla s nekim ko je uvažen i veoma cenjen, možda čak i na važnom položaju.

III

Neš potom reče da će još jednom da porazgovara s Rouz. Bojažljivo ga upitah mogu li da pođem i ja. Iznenadio sam se kad je oberučke prihvatio.

- Pravo da vam kažem, baš mi je drago što saradujete s nama, gospodine Bertone.

- To zvuči sumnjivo - rekoh. - Kad u knjigama detektiv prihvati nečiju pomoć, obično je ta osoba ubica.

Neš se nasmeja, pa reče: - Niste vi tip za anonimna pisma.

Potom je dodao: - Da budem iskren, mogli biste da nam budete od koristi.

- Drago mi je, mada ne vidim kako.

- Zato što niste meštanin. Nemate nikakva predubeđenja o ljudima ovde. A istovremeno ste u mogućnosti da štošta saznate, kako bih rekao, društvenim putem.

- Ubica je uvažen u društvu - promrmljao sam.

- Baš tako.

- Treba da budem ubačeni špijun?

- Imate li nešto protiv?

Malo sam razmislio.

- Ne - rekoh - zaista nemam. Ako ovde postoji opasna ludača koja tera bespomoćne žene na samoubistvo i udara sirote služavke u glavu, onda se ne ustežem da, ako treba, malo isprljam ruke kako bismo je strpali u zatvor.

- Vrlo razborito od vas, gospodine. Verujte mi na reč, osoba koju tražimo jeste opasna. Opasna je kao zvečarka, kobra i crna mamba zajedno.

Stresao sam se. Rekoh:

- Zar onda ne bi trebalo da požurimo?

- Tako je. Nemojte misliti da mi ništa ne radimo. Radimo. I to na nekoliko različitih koloseka.

Rekao je to vrlo ozbiljno. Zamislio sam finu, lepo razapetu paukovu mrežu...

Objasnio mi je da želi ponovo da razgovara s Rouz zato što mu je već bila ispričala dve različite verzije, a što više njenih priča bude čuo, pre će uspeti da iz njih izdvoji nekoliko zrna istine.

Pronašli smo je kako pere sudove od doručka. Odmah je prestala s poslom, prevrnula očima i uhvatila se za srce, a zatim još jednom objasnila kako je celog jutra van sebe.

Neš je prema njoj bio strpljiv, ali nepopustljiv. Rekao mi je da je u prvom razgovoru bio saosećajan, a u drugom strog, tako da je sad bio odlučio da pomeša oba pristupa.

Rouz je s uživanjem raspredala o svim pojedinostima protekle nedelje, o tome kako je Agnes bila van sebe od straha, kako je drhtala i govorila „Ništa nemoj da me pitaš“ kad god bi je Rouz pitala šta joj je. „Rekla je da bi sebi potpisala smrtnu presudu ako bi mi rekla“, završila je priču, ushićeno prevrnuvši očima.

Da li je Agnes dala bilo kakav nagoveštaj šta je muči?

Nije, osim što se plašila za svoj život.

Inspektor Neš je s uzdahom digao ruke od te teme i zadovoljio se detaljnim izveštajem o Rouzinom kretanju prethodnog poslepodneva.

A to se svodilo na sledeće: uhvatila je autobus u pola tri i provela poslepodne i večer s porodicom, a vratila se autobusom koji polazi iz Neter Mikforda u dvadeset do devet. Sve je obilno začinila napomenama o lošem predosećanju koje ju je progonilo celog dana, o tome šta je njena sestra rekla i kako nije mogla ni da okusi kolač s makom.

Izašli smo iz kuhinje i pošli da potražimo Elsi Holand, koja je pomagala dečacima u učenju. Sposobna i uslužna kao i uvek, odmah je ustala i rekla:

- A sada, Koline i Brajane, uradite ova tri zadatka dok se ne vratim.

Odvela nas je u dečju spavaću sobu.

- Možemo li ovde? Mislím da je bolje da ne razgovaramo pred decom.

- Hvala, gospođice Holand. Molim vas, recite mi još jednom jeste li potpuno sigurni da vam Agnes nijednom posle smrti gospođe Simington nije pomenula kako se brine zbog nečeg?

- Ne, ništa mi nije rekla. Bila je veoma povučena i nije mnogo govorila.

- Dakle, sušta suprotnost onoj drugoj.
- Da, Rouz zaista previše priča. Ponekad moram da je opominjem da ne bude drska.
- Možete li da mi sad opišete jučerašnje poslepodne? Recite sve čega se sećate.
- Pa, ručali smo u jedan, kao i obično, s tim što smo malo požurili. Ne dozvoljavam dečacima da mrljave. Da razmislim. Gospodin Simington se vratio u kancelariju, a ja sam pomogla Agnes da postavi sto za večeru. Dečaci su se igrali u vrtu dok nisam došla po njih.
- Gde ste išli?
- Prema Kombekru, stazom kroz polja. Dečaci su hteli da idu na pecanje. Zaboravila sam mamce pa sam morala da se vratim po njih.
- U koliko je sati to bilo?
- Da vidim... Pošli smo oko dvadeset do tri, ili malo kasnije. Trebalo je da i Megan ide s nama ali se predomislila. Otišla je da vozi bicikl. To prosto obožava.
- Zanima me koliko je sati bilo kad ste se vratili po mamce. Jeste li ulazili u kuću?
- Nisam. Bila sam ih ostavila u šupi iza kuće. Ne znam koliko je bilo sati, možda deset do tri.
- Jeste li videli Megan ili Agnes?
- Mislim da je Megan otišla malo pre toga, a Agnes nisam videla. Nikog nisam videla.
- I onda ste otišli na pecanje?
- Da, išli smo obalom. Ništa nismo upecali. Gotovo nikad ništa ne upecamo ali dečaci uživaju u tome. Brajan se sav bio iskvasio. Morala sam da ga presvučem čim smo došli.
- Sredom vi poslužujete čaj?
- Da. Sve stoji spremno u salonu, a ja samo skuvam čaj kad gospodin Simington dođe. Dečaci i ja pijemo čaj u učionici. I Megan, naravno. Tamo imam sav pribor u ormanu.
- Kada ste se vratili?
- U deset do pet. Odvela sam dečake gore i počela da spremam čaj. Gospodin Simington je došao u pet i onda sam sišla da spremim i za njega, ali on je rekao da će nam se pridružiti u učionici. Dečaci

su se silno obradovali. Posle smo se malo igrali. Strašno mi je kad pomislim da je ona sirota devojka sve vreme bila u ostavi.

- Da li se ta ostava često koristi?

- O, ne, uglavnom služi za odlaganje starudije. Šeširi i kaputi su u maloj garderobi desno od ulaznih vrata. Moguće je da tu ostavu niko nije otvarao mesecima.

- Shvatam. A da li ste primetili nešto neobično kad ste se vratili?

Njene plave oči se razrogačiše.

- O, ne, inspektore, ama baš ništa. Sve je bilo kao i obično. To je ono najstrašnije.

- A pre nedelju dana?

- Mislite, onog dana kad je gospođa Simington...

- Da.

- O, to je bilo užasno. Užasno.

- Da, da, znam. Jeste li i tada celo poslepodne bili napolju?

- O da, uvek izvodim dečake poslepodne ako je lepo vreme. Časove držimo ujutru. Sećam se da smo tada išli do vresišta, što je dosta daleko. Kad smo se vratili, uplašila sam se da smo zakasnili, pošto sam videla gospodina Simingtona kako nam dolazi u susret a ja još nisam bila ni pristavila vodu, ali zapravo je bilo tek deset do pet.

- Niste ulazili kod gospođe Simington?

- O, ne. Nikad to nisam radila. Imala je običaj da malo prilegne posle ručka. Često je posle jela imala napade neuralgije. Doktor Grifit joj je prepisao neke pilule. Odlazila bi u sobu da pokuša da odspava.

Neš je uzgred upita:

- Dakle, niko joj nije odnosio poslepodnevnu poštu?

- Poslepodnevnu poštu? Ne, pogledam u sanduče kad se vratim i ostavim pisma na sto. Ali često bi i gospođa Simington sišla i sama ih uzela. Nije spavala celo po podne. Ustajala je oko četiri.

- Niste posumnjali da nešto nije u redu kad tog dana nije ustala?

- O, ne, nije mi bilo ni na kraj pameti. Gospodin Simington je obesio kaput u predvorju, a ja sam rekla: 'Čaj još nije gotov, ali voda samo što nije provrila'. On je klimnuo glavom i pozvao: 'Mona, Mona!' Pošto se gospođa Simington nije odazivala, popeo se u njenu sobu. To je sigurno bio strašan udarac za njega. Pozvao me je, i kad sam

otišla gore, rekao je: 'Sklonite decu', a zatim je telefonirao doktoru Grifitu. Potpuno smo bili zaboravili na čajnik i dno mu je progorelo! O, bože, bilo je strašno. A za ručkom je bila tako srećna i vesela.

Neš iznenada reče:

- Gospođice Holand, šta vi mislite o onom pismu koje je primila?

Ona ogorčeno reče:

- O, to je tako pokvareno. Pokvareno!

- Da, da. Nisam mislio na to. Zanima me da li je ono što je u njemu pisalo istina.

Elsi Holand odlučno reče:

- Ne, sigurna sam da nije. Gospođa Simington je bila osetljiva... veoma osetljiva. Morala je da pije kojekakve lekove za živce. A bila je i vrlo... pa, posebna. - Elsi pocrvene. - Bilo šta što je toliko... toliko ružno... predstavljalo bi gadan udarac za nju.

Neš je ćutao nekoliko trenutaka, a zatim upita:

- Gospođice Holand, jeste li i vi dobili neko anonimno pismo?

- Ne, nijedno.

- Jeste li sigurni? Molim vas - podigao je ruku - ne žurite s odgovorom. Znam da je to vrlo neprijatno. Ljudi ponekad ne žele da priznaju da se i njima to desilo. Ali izuzetno je važno da mi znamo. Sigurni smo da su sve to najobičnije laži, tako da nema potrebe da se stidite.

- Ali, inspektore, ja stvarno nisam primila nijedno pismo. Stvarno nisam. Niti bilo šta slično.

Bila je ozlojeđena, gotovo na ivici suza, a njeno poricanje zvučalo je zaista iskreno.

Kad se vratila deci, Neš se zagleda kroz prozor.

- Pa - reče - to je to! Tvrdi da nije dobila nijedno anonimno pismo. I pri tom zvuči kao da govori istinu.

- Govorila je istinu. Siguran sam u to.

- Hm - na to će Neš. - Ako je tako, onda me zanima zašto, dođavola, nije i ona dobila neko pismo.

Nastavio je da govori, a ja sam ga netremice gledao.

- Lepa je, zar ne?

- I više nego lepa.

- Tačno. Štaviše, izuzetno je privlačna. A i mlada. Ona je zapravo savršena žrtva za pisca anonimnih pisama. Zašto je onda

pošteđena?

Odmahnuh glavom.

- To je zanimljivo. Moram da kažem Grejvsu. Tražio je da mu kažemo ako znamo nekog ko nije primio nijedno pismo.

- Onda je ona druga osoba - rekoh. - Ne zaboravite Emili Barton.

Neš se tiho zakikota.

- Ne verujte u sve što vam kažu, gospodine Berton. Gospođica Emili je primila pismo. I to ne jedno.

- Otkud znate?

- Rekla mi je ona odana aždaja kod koje boravi - njena bivša sobarica ili kuvarica. Florens Elford. Bila je vrlo ogorčena zbog toga. Htela je da lično ubije pisca.

- Zašto je onda gospođica Emili rekla da nije primila nijedno pismo?

- Zbog finoće. Jezik u pismima nije bio lep. Mala gospođica Barton je celog života izbegavala sve što je grubo i neotesano.

- Šta je u njima pisalo?

- Kao i obično. A u ovom slučaju i potpuno smešno. Pisalo je da je ona otrovala majku i većinu svojih sestara!

Zaprepašćeno rekoh:

- Hoćete da kažete da se ta ozbiljno opasna ludača šetka unaokolo a da mi ne možemo da je pronađemo?

- Pronaći ćemo je - turobno reče Neš. - Jedno pismo će joj doći glave.

- Ali za ime boga, čoveče, pa neće valjda i posle ovog nastaviti da piše ta pisma?

On me pogleda.

- O, da, hoće. Vidite, sad više ne može da se zaustavi. To je bolesna potreba. Pazite šta vam kažem: biće još pisama.

9. DEO

I

Pre nego što sam krenuo kući, otišao sam da pronađem Megan. Bila je u vrtu i izgledala je kao da se gotovo potpuno oporavila. Veselo me je pozdravila.

Pozvao sam je da ponovo dođe kod nas na neko vreme, ali ona je posle kratkog oklevanja odmahнула glavom.

- To je lepo od vas, ali mislim da ću ostati ovde. Na kraju krajeva, ovo je... pa, da, ipak je ovo moja kuća. Verovatno ću moći da pomognem oko dečaka.

- Dobro - rekoh. - Kako god želite.

- Onda ću da ostanem. Mogu li... Mogu li...

- Da? - hrabrio sam je.

- Ako... ako se dogodi nešto strašno, mogu da vas pozovem telefonom i vi ćete doći, zar ne?

Bio sam dirnut.

- Svakako. Ali šta bi strašno moglo da se desi?

- O, ne znam - neodređeno reče ona. - Sad sve tako nekako izgleda, zar ne?

- Pobogu - rekoh. - Samo nemojte više da pronalazite nikakva tela! To nije dobro za vas.

Osmehnula mi se.

- Stvarno nije. Uopšte mi nije bilo dobro.

Nije mi se dopadalo što je ostavljam tu, ali na kraju krajeva, kao što je i sama rekla, ipak je to njena kuća. A verovao sam i da će sad Elsi Holand da oseća veću odgovornost prema njoj.

Neš i ja smo zajedno otišli u Litl Fers. Dok sam ja Džoani podnosio izveštaj o jutarnjim zbivanjima, Neš je ispitivao Partridžovu. Izgledao je prilično obeshrabreno kad nam se pridružio.

- Takoreći ništa. Po njenim rečima, devojka je jedino rekla da je zabrinuta zbog nečeg i da ne zna šta da radi, pa je zato htela da zatraži savet od gospođice Partridž.

- Da li je Partridžova ikom pomenula taj razgovor? - upitala ga je Džoana.

Neš namršteno klimnu glavom.

- Da. Ako sam dobro razumeo, rekla je gospođi Emori, vašoj pomoćnoj služavci, kako još ima mladih žena koje su spremne da poslušaju savet od starijih i koje ne misle kako mogu sve same da reše na brzinu. I da Agnes možda nije preterano bistra, ali je učtiva devojka koja zna šta je red.

- Partridžova je zapravo sebe dizala u nebesa - promrmlja Džoana.

- A gospođa Emori je to mogla da raspriča celom selu.

- Baš tako, gospođice Berton.

- Nešto mi nikako nije jasno - reko. - Zašto smo moja sestra i ja dospeli među primaocce anonimnih pisama? Mi smo ovde stranci i niko nije imao nikakvog razloga da nas mrzi.

- Zaboravljate mentalitet Zlokobnog prsta. U njen mlin dolazi sve što može da se melje. Moglo bi se reći da je tu reč o mržnji prema celom ljudskom rodu.

- Verovatno je gospođa Dejn Kaltrop na to mislila - zamišljeno reče Džoana.

Neš je upitno pogleda, ali ona nije bila voljna da mu objašnjava, te on zato reče:

- Gospođice Berton, jeste li kojim slučajem pogledali malo bolje koverat u kom je stiglo vaše pismo? Ako jeste, onda ste mogli da uočite da je ono zapravo bilo namenjeno gospođici Barton, a da je neko naknadno promenio slovo a u e.

Da smo dobro protumačili taj podatak, dobili bismo rešenje celog slučaja. Međutim, nijedno od nas nije tome pridavalo nikakvu važnost.

Neš ode i ostavi me s Džoanom. Ona tad reče:

- Ne veruješ da je to pismo zaista bilo namenjeno gospođici Emili, zar ne?

- Mislim da u tom slučaju ne bi počinjalo s 'Nafrakana droljo' - napomenuo sam, a Džoana se složila.

Predložila mi je da siđem do sela.

- Slušaj malo šta se priča. Ubistvo će sigurno biti tema dana.

Pozvao sam je da i ona pođe, ali Džoana je, na moje veliko iznenađenje, to odbila rekavši da će malo da čeprka po vrtu.

Na vratima sam zastao i dodao malo tiše:

- Misliš li da je Partridžova osoba na mestu?

- Partridžova?

Začuđenost u njenom glasu navela me da se postidim te pomisli. Skrušeno reko: - Samo mi je palo na pamet. Ona je prilično čudna na neki način. Namrgođena usedelica. Osoba koja bi mogla da pati od verskog ludila.

- Ovde nije u pitanju versko ludilo. Ili si mi bar rekao da je tako kazao Grejvs.

- Onda seksualno ludilo. Ako se ne varam, jedno nije daleko od drugog. Sva je stisnuta i uštogljena, a godinama je ovde bila zatočena s mnoštvom starih žena.

- Kako ti je to palo na pamet?

Počeh polako da objašnjavam.

- Pa, imamo samo njenu reč o onom što joj je Agnes rekla, zar ne? Možda ju je devojka pitala zašto je dolazila onog dana i ostavila pismo, a Partridž joj je rekla da će da navrati tog poslepodneva i da joj objasni.

- A onda je sve zabašurila tako što je došla da nas pita može li devojka da dođe ovamo?

- Da.

- Ali Partridžova tog poslepodneva uopšte nije izlazila.

- To ne znamo. Ne zaboravi da nismo bili kod kuće.

- Da, tačno. Nije nemoguće. - Džoana je malo razmislila. - Ali ipak mislim da nije ona. Rekla bih da Partridžova nije dovoljno pametna da onako prikrije tragove. Da obriše otiske prstiju i sve ostalo. Tu ti ne treba samo lukavstvo, nego i znanje. A mislim da ona to nema. A šta ako... - tu je zastala, pa zamišljeno upitala: - Jesu li sigurni da je u pitanju žena?

- Ne misliš valjda da je muškarac? - zaprepastih se.

- Ne... ne običan muškarac... nego određena vrsta muškarca. U stvari, pomislila sam na gospodina Paja.

- Dakle, ti tipuješ na njega?

- Zar nemaš utisak da bi to bilo moguće? On je upravo osoba koja bi mogla da bude usamljena... nesrećna... ogorčena. Svi ga ismevaju. Zar ne možeš da ga zamisliš kako mrzi sve normalne, srećne ljude i nalazi izopačeno, bolesno, umetničko zadovoljstvo u tome što radi?

- Grejvs je rekao da je u pitanju sredovečna usedelica.

- Gospodin Paj jeste sredovečna usedelica.

- Čudak - rekoh zamišljeno.
- Tako je. Bogat je, ali novac tu ne pomaže. Osim toga, čini mi se da bi mogao da bude neuravnotežen. On je zapravo jedan zastrašujući čovečuljak.
- Ne zaboravi da je i on dobio pismo.
- To ne znamo - napomenula je Džoana. - Samo tako mislimo. Uostalom, možda je sve to bila predstava.
- Za nas?
- Da. Dovoljno je pametan da se toga doseti, a da ne pretera.
- Onda je prvorazredan glumac.
- Pa naravno. Džeri, onaj ko radi sve ovo mora da bude prvorazredan glumac. Deo zadovoljstva leži upravo u tome.
- Za ime božje, Džoana, ne budi toliko samouverena! Na kraju ću da pomislim da se ti... da se razumeš u ljudsku narav.
- Mislim da se razumem. Nekako... umem da se uživim u ulogu. Da nisam Džoana Berton, da nisam mlada i umereno privlačna, da ne umem da se zabavljam, nego da... kako to da objasnim... da stojim iza rešetaka i posmatram druge kako uživaju u životu, da li bi me preplavila plima crnog zla koja bi me navela da povređujem, da mučim, pa čak i da uništavam?
- Džoana! - Zgrabio sam je za ramena i prodrmao. Ona ispusti tih uzdah, a onda se stresla i nasmešila mi se.
- Uplašila sam te, zar ne, Džeri? Znaš, osećam da je ovo pravi način za rešavanje problema. Moraš da se poistovetiš s tom osobom, da znaš kako se oseća i šta je nagoni da to radi. A onda... onda ćeš možda shvatiti koji joj je sledeći korak.
- Ma nek ide sve dođavola! - rekoh. - A došao sam ovamo da živim kao povrće i da se zanimam malim seoskim skandalima. Mali seoski skandali? Klevete, uvrede, prostakluci i ubistvo!

II

Džoana je i te kako bila u pravu. Haj strit je vrveo od grupica znatiželjnika. Bio sam rešen da saznam svačije mišljenje.

Prvo sam naleteo na Grifita. Izgledao je užasno umorno i bolesno, čak toliko da sam se začudio. Ubistvo svakako nije deo lekarske svakodnevice, ali očekivalo bi se da bude spreman za susret s koječime, uključujući patnju, ružniju stranu ljudske prirode, ali i smrt kao činjenicu.

- Loše izgledate - rekoh mu.

- Stvarno? - rasejano će on. - Ma, imao sam nekoliko teških slučajeva u poslednje vreme.

- Uključujući i našu ludaču na slobodi?

- Svakako. - Osvrnuo se i pogledao niz ulicu. Primetio sam da mu očni kapak podrhtava.

- Ne nagađate ko bi to mogao bude?

- Ne. Ne. Sve bih dao da znam.

Iznenada me upita kako je Džoana, pa neodlučno dodade kako ima neke fotografije koje bi hteo da joj pokaže.

Ponudio sam se da joj ih odnesem.

- O, ma nije važno. Ionako kasnije moram tuda da prođem.

Počeo sam da se pribojavam da se Grifit i te kako zagrejao. Prokleta Džaoana! Grifit je previše dobar momak da bi landarao za nečijim pojasom kao skalp.

Pustih ga da ide jer sam video da dolazi njegova sestra, a hteo sam da popričam s njom.

Kao i obično, Eme Grifit poče razgovor od sredine.

- Potpuno šokantno! - zagrmela je. - Čujem da ste i vi rano jutros bili tamo.

U rečima se čuo prizvuk pitanja, a oči joj zasijaše kad je naglašeno izgovorila „rano“. Nisam hteo da joj kažem da me je Megan pozvala, te zato rekoh:

- Da, sinoć su me proganjale neke mračne slutnje. Trebalo je da ta devojka juče dođe u našu kuću na čaj, ali nije se pojavila.

- I tako ste se uplašili najgoreg. Đavolski pametno s vaše strane!

- Da - reko. - Ja sam vam policijski pas u ljudskom obliku.

- Ovo nam je prvo ubistvo u Limstoku. Svi su strašno uzbuđeni. Nadam se da policija drži sve konce u rukama.

- Nema razloga za brigu - reko. - Sposobni su to ljudi.

- Ne mogu da se setim čak ni kako je ta devojka izgledala, iako mi je sigurno otvorila vrata ko zna koliko puta. Neko tiho, bezlično stvorenje. Oven mi reče da ju je neko odalamio po glavi, a onda ubô u potiljak. Verujem da je ubica njen dečko. Šta vi mislite?

- To je vaša procena?

- To mi zvuči najverovatnije. Možda su se posvađali. Ljudi su ovde vrlo zatucani. Većina ih ima loše gene. - Zastala je, pa nastavila: - Nego, čujem da je telo pronašla Megan Hanter. Sigurno se strašno potresla.

- Jeste - odvratih kratko.

- Pretpostavljam da to nije dobro za nju. Mislim da joj ionako fali neka daska u glavi, a ovo bi moglo potpuno da je izbezumi.

Iznenada sam doneo jednu odluku. Morao sam nešto da saznam.

- Recite mi, gospođice Grifit: jeste li vi juče ubedili Megan da se vrati kući?

- Pa. Ne bih baš rekla da sam je ubeđivala.

Nisam odustajao.

- Ali nešto ste joj ipak rekli?

Eme Grifit stade čvrsto na obe noge i pogleda me pravo u oči, zauzimajući pomalo odbramben stav. Rekla je:

- Nije dobro da žena izbegava odgovornosti. Ona je još mlada i ne zna šta zli jezici govore, pa sam zato smatrala svojom dužnošću da joj to natuknem.

- Zli jezici...? - Začutao sam jer sam bio previše ljut da nastavim.

Eme Grifit nastavi da objašnjava s onim svojim izluđujućim samopouzdanjem, koje je bilo glavna crta njene ličnosti:

- O, vi sigurno ne čujete sve što se priča po selu. Ali ja čujem. Da se razumemo, ni na trenutak nisam pomislila da tu nečeg ima - ni na trenutak! Ali znate već kakvi su ljudi. Ako mogu da kažu nešto zlonamerno, oni će to i reći! A to je neprijatno za devojku koja mora sama da zarađuje za hleb.

- Sama da zarađuje? - upitah.

Eme je nastavila:

- Naravno, ona je sad u nezgodnom položaju. Mislim da je ispravno postupila. Ipak nije mogla tek tako da ode i ostavi decu bez ikog ko bi pazio na njih. Ona je divna, zaista divna. Svima to ponavljam! Ali, eto, našla se u nezavidnom položaju i ljudi će svašta da pričaju.

- O kome vi govorite? - upitah je.

- O Elsi Holand, naravno - nestrpljivo će Eme. - Mislim da je ona devojka na mestu i da samo vrši svoju dužnost.

- A šta se priča po selu?

Eme Grifit se nasmeja. Pomislih kako je to vrlo neprijatan smeh.

- Priča se da ona već razmišlja o mogućnosti da postane nova gospođa Simington i da će tešiti ucveljenog udovca sve dok ne postane nezamenljiva.

- Gospode bože - rekoh zgranuto. - Pa gospođa Simington je mrtva tek nedelju dana!

Eme Grifit sleže ramenima.

- Svakako. Sve je to sumanuto. Ali znate već kakvi su ljudi! Holandova je mlada i privlačna - i to je dovoljno. I da znate: posao guvernante baš i nije obećavajuća budućnost za devojku. Ne bih joj zamerala ako igra neku svoju igru jer želi da se uda i skući.

- Naravno - nastavila je - jadni Dik Simington o svemu tome nema pojma! Još uvek je potpuno izgubljen zbog Monine smrti. Ali znate već kakvi su muškarci. Ako je devojka uvek u blizini, ako mu ugađa i stara se o njemu, ako je posvećena deci - pa, onda će on početi da zavisi od nje.

- Dakle, vi mislite - rekoh tiho - da je Elsi Holand proračunata devojčura?

Eme Grifit se ljutnu.

- Ma kakvi. Žao mi je te devojke. Ljudi baš svašta pričaju! Zato sam manje-više rekla Megan da treba da se vrati. To će ipak izgledati mnogo bolje nego da je Dik Simington sâm u kući s guvernantom.

Počelo je da mi se razdanjuje.

Eme Grifit se veselo nasmeja.

- Zaprepastilo vas je šta sve mogu da pomisle ljudi u ovom našem tračerskom gradiću, gospodine Berton. A da vam kažem i ovo: uvek pomisle ono najgore!

Nasmejala se, klimnula glavom i produžila svojim putem.

III

Kod crkve naiđoh na gospodina Paja. Razgovarao je s Emili Barton, koja bila sva rumena i usplahirena.

Gospodin Paj me pozdravi s neskrivenim oduševljenjem.

- O, dobro jutro, Bertone, dobro jutro! Kako je vaša ljupka sestrice? Rekoh mu da je Džoana dobro.

- Ali neće da se pridruži ovoj našoj seoskoj skupštini? Svi smo silno uzbuđeni zbog novosti. Ubistvo! Sad i mi imamo pravo ubistvo, kao ona iz novina! Doduše, nije baš ne znam koliko zanimljiv zločin. Nekako je gnusno. Okrutno ubistvo male služavke. Nema prefinjenih nijansi, ali ipak je novost.

Gospođica Barton drhtavim glasom reče:

- To je strašno. Potpuno strašno.

Gospodin Paj se okrete ka njoj.

- Ali vi uživate u tome, draga moja, i te kako uživate. Slobodno priznajte. Ne odobravate to, gnušate se, ali je i uzbudljivo. Ja otvoreno kažem: ovo jeste uzbudljivo!

- Tako dobra devojka! - reče Emili Barton. - Kod mene je došla iz sirotišta Sveta Klotlanda. Bila je vrlo prosta. Ali brzo je učila. Izrasla je u dobru služavku. Partridžova je bila veoma zadovoljna njom.

Ja se nadovezah:

- Trebalo je da juče poslepodne dođe kod Partridžove na čaj. - Onda se okretoh ka Paju. - Verujem da ste vi to verovatno već čuli od Eme Grifit.

Pomenuo sam to tobože uzgred, tako da mi je Paj odgovorio bez ikakvog znaka podozrenja: - Da, pomenula mi je to. Sećam se da je rekla kako je to novina da posluga koristi telefon svojih poslodavaca.

- Partridžova nikad ne bi ništa slično ni pomislila - reče gospođica Emili - a zaista me čudi i što je Agnes to uradila.

- Kaskate za vremenom, draga moja - reče gospodin Paj. - Ona moja dva čudovišta ne silaze s telefona, a pušili su po celoj kući sve dok ih nisam opomenuo. Ali čovek ne sme mnogo da se buni. Preskot je vrhunski kuvar, mada prilično plahovite naravi, a gospođa Preskot je savršena sobarica.

- Da, svi smatramo da ste zaista imali sreće.

Umešao sam se, pošto nisam želeo da razgovor skrene na kućevne teme.

- Vest o ubistvu proširila se zaista brzo - rekoh.

- Pa naravno - reče gospodin Paj. - Mesar, pekar, voskar. Glasine se šire kô pošast! Limstok je, avaj, otišao dođavola! Anonimna pisma, ubistva, sve što vam padne na pamet!

Emil Barton uznemireno reče:

- Ne misle valjda... nema razloga... da... da postoji nekakva veza.

Gospodinu Paju se dopala ova ideja.

- Zanimljiva pretpostavka. Devojka je nešto znala i zato je nastradala. Da, da, to zvuči veoma obećavajuće. Baš ste se lepo toga setili!

- Ja... ja ovo ne mogu više da podnesem.

Iznenada izjavivši ovo, Emili Barton se okrete i žurno ode.

Paj je gledao za njom. Njegova heruvimska ustašca zbunjeno su se napućila. Zatim se okrenuo ka meni i odmahnuo glavom.

- Osetljiva duša. Ljupko stvorenje, zar ne? Pravi stilski primerak. Znae, ona nije predstavnik svoje generacije, nego one generacije pre njene. Majka je verovatno bila izuzetno snažna ličnost. Rekao bih da je zaustavila njihov porodični sat još pre sedamdeset godina. Sve ih je čuvala pod staklenim zvonom. Volim kad naiđem na tako nešto.

Nije mi bilo do razgovora o stilskim primercima.

- A šta vi lično mislite o svemu ovom? - upitao sam ga.

- O čemu?

- A anonimnim pismima, ubistvu...

- O našem malom talasu zločina? A vi?

- Prvi sam pitao - rekoh ljubazno.

Gospodin Paj blago reče:

- Znae, ja proučavam abnormalnosti. To me zanima. Ljudi od kojih to nikad ne biste očekivali mogu da urade najneverovatnije stvari. Pogledajte samo slučaj Lizi Borden. Tu zaista ne postoji nikakvo razumno objašnjenje. A u ovom našem slučaju, savetovao bih policiji: proučavajte ličnost! Manite se otisaka prstiju, proučavanja rukopisa, mikroskopa. Bolje posmatrajte šta ljudi rade rukama,

osobene pokrete, način na koji jedu, da li se ponekad smeju bez razloga.

Izvih obrve. - Mislite da je to neko lud? - upitah.

- Potpuno lud - reče gospodin Paj, pa dodade: - Ali nikad nećete pogoditi!

- Ko?

Pogledi nam se sretoše. Nasmehio se.

- Ne, ne, Bertone, to bi bila kleveta. Ne možemo na sve ostalo da dodamo još i klevetu.

Veselo je otišao niz ulicu.

IV

Dok sam stajao i gledao za njim, crkvena vrata se otvoriše i velečasni Kejleb Dejn Kaltrop izađe na ulicu.

Smušeno mi se osmehnuo.

- Dobro... dobro jutro, gospodine... hm...

- Berton - podsetih ga.

- Naravno, naravno, nemojte da mislite da sam vas zaboravio. Samo na trenutak nisam mogao da se setim kako se zovete. Baš lep dan.

- Da - rekoh kratko.

On se zagledao u mene.

- Ali nešto... nešto... a da, ono jadno, nesrećno dete koje je radilo kod Simingtonovih. Zaista mi je teško da poverujem da ovde imamo ubicu, gospodine... Berton.

- Stvarno zvuči pomalo neverovatno - rekoh.

- A maločas sam čuo još nešto. - Nagnuo se ka meni. - Čuo sam da po mestu kruže nekakva anonimna pisma. Jeste li i vi čuli takve glasine?

- Jesam - rekoh.

- To je kukavički i podlo. - Zastao je, pa izdeklamovao neverovatan niz reči na latinskom. - Ove Horacijeve reči sasvim lepo to opisuju, zar ne? - upitao me.

- Svakako - rekoh.

V

Zaključio sam da više nemam s kim da razgovaram, te zato pođoh kući. Usput sam svratio da kupim duvan i bocu šerija ne bih li čuo i poneko prizemnije mišljenje.

Opšta presuda je glasila: „Neka pogana skitnica.“

„Dođu ti na vrata, nego šta, bogorade i traže pare, a ako je devojka sama u kući, onda postanu gadni. Moja sestra Dora, tamo iz Kombekra, pre neki dan je zamalo nagrajisala. Dolazio joj jedan pijan, tobože prodavô one štampane pesmice...“

Priča se potom nastavila, završivši se time kako je neustrašiva Dora hrabro zalupila vrata neznancu ispred nosa i zabarikadirala se u nekom neodređenom skrovištu, mada sam po obzirnom izbegavanju detaljnijeg opisa zaključio da je u pitanju klozet. „I tamo je ostala sve dok joj se gazdarica nije vratila kući.“

U Litl Fers sam stigao baš pred ručak. Džoana je potpuno nepokretno stajala kraj prozora u dnevnoj sobi. Izgledala je kao da su joj misli miljama daleko.

- Šta si radila? - upitao sam je.

- O, ne znam. Ništa naročito.

Izašao sam na trem. Dve stolice bile su privučene do gvozdеноg stola, na kom su stajale dve prazne čaše za šeri. Na jednoj stolici ugledao sam nešto što me je potpuno zbunilo.

- Šta je ovo, pobogu?

- Oh - na to će Džoana - mislim da je to fotografija obolele slezine, ili tako nešto. Izgleda da je doktor Grifit mislio da će me to zanimati.

Znatiželjno sam pogledao fotografiju. Svaki muškarac ima svoj način udvaranja ženskom svetu. Ja svakako ne bih za to odabrao fotografije slezina, ni bolesnih ni zdravih. Ali Džoana je sama to tražila!

- Izgleda vrlo neprijatno - rekoh.

Džoana se složi.

- Kako je Grifit? - upitao sam.

- Izgledao je umorno i veoma nesrećno. Mislim da ga nešto muči.

- Neka slezina koja se opire lečenju?

- Ne glupiraj se. Mislim da je nešto ozbiljno.
- Mislim da ga ti mučiš, Džoana. Voleo bih da ga ostaviš na miru.
- O, umukni. Ništa nisam uradila.
- Žene uvek to kažu.

Ljutito je izletela iz sobe.

Ona obolela slezina poče da se uvija na suncu. Uhvatio sam fotografiju za ugao i uneo je u sobu. Meni lično se nije sviđala, ali pretpostavio sam da je to jedna od Grifitovih dragocenosti.

Sagnuo sam se i s najniže police uzeo jednu debelu knjigu kako bih ispresovao fotografiju između njenih listova. Bila je to ogromna zbirka nečijih propovedi.

Knjiga mi se u rukama otvorila na pomalo čudan način. Sledećeg trenutka shvatio sam zašto. Neko je iz sredine pažljivo isekao izvestan broj listova.

VI

Stajao sam i buljio. Pogledao sam naslovnu stranu. Knjiga je bila objavljena hiljadu osamsto četrdesete.

Nije bilo mesta sumnji. Preda mnom je bila knjiga iz koje je neko isekao stranice da bi ih iskoristio za anonimna pisma. Ali ko?

Za početak, to je mogla da bude sama gospođica Emili. Doduše, možda je to previše očigledno. A tu je i Partridžova.

Bilo je i drugih mogućnosti. Stranice je mogao da iseče svako ko se zatekao sâm u toj sobi - na primer, neki posetilac koji je sedeo i čekao gospođicu Emili.

Ne, to je malo verovatno. Kad je nekoliko dana ranije službenik iz banke dolazio kod mene, Partridžova ga je prvo uvela u malu radnu sobu u zadnjem delu kuće. To je očigledno bilo pravilo.

Onda ipak neki gost? Neko ko je „uvažen u društvu“. Gospodin Paj? Eme Grifit? Gospođa Dejn Kaltrop?

VII

Gong je zazvonio i ja odoh na ručak. Posle sam u dnevnoj sobi pokazao Džoani šta sam pronašao. Nakon što smo razmotrili moje otkriće sa svih strana, odneo sam knjigu u policijsku stanicu. Svi su se oduševili i silno su me hvalili i čestitali mi za nešto što je zapravo bila čista slučajnost.

Grejvs nije bio tamo, ali zatekao sam Neša, koji odmah telefonom pozva još jednog kolegu. Prionuli su na traženje otisaka prstiju, mada Neš nije gajio velike nade da će išta naći. I bio je u pravu. Jedini otisci pripadali su meni i Partridžovoj, što je samo dokazivalo da ona savesno briše prašinu.

Neš pođe da me isprati. Pitao sam ga kako napreduju.

- Sužavamo krug, gospodine Berton. Eliminirali smo sve koji ne dolaze u obzir.

- Aha - rekoh. - I ko je ostao?

- Gospođica Ginč. Juče poslepodne je išla da nekom kupcu pokaže kuću koja se nalazi na Kombekr roudu, nedaleko od kuće Simingtonovih. Morala je tuda da prođe i u odlasku i u povratku. Prošle srede, onda kad je stiglo anonimno pismo i kad je gospođa Simington izvršila samoubistvo, bio je njen poslednji dan u kancelariji gospodina Simingtona. On je mislio da ona celog tog poslepodneva uopšte nije izlazila iz kancelarije. Ser Henri Lašington je bio kod njega i nekoliko puta su zvonili za gospođicu Ginč. Međutim, utvrdio sam da je izlazila između tri i četiri sata. Išla je da kupi poštanske marke jer im ih je nestalo. To je mogao da obavi i kurir, ali ona je rekla da je boli glava i da bi malo izašla na svež vazduh. Nije se dugo zadržala.

- Ali ipak dovoljno dugo?

- Da, dovoljno dugo da žurno ode na drugi kraj sela, ubaci pismo u sanduče i vrati se. Doduše, moram dodati da nismo uspeli da pronađemo nikog ko ju je video u blizini Simingtonove kuće.

- Da li bi je uopšte iko primetio?

- Možda bi, a možda i ne bi.

- Koga još imate u šeširu?

Neš je zurio pravo preda se.

- Shvatate da ne možemo nikog da isključimo... baš nikog.

- Da - rekoh. - To mi je jasno.

Ozbiljno je nastavio:

- Gospođica Grifit je juče bila na sastanku izviđačica u Brentonu. Vratila se prilično kasno.

- Ne mislite valjda...

- Ne, ne mislim. Ali nisam siguran. Ona izgleda kao potpuno normalna i razborita žena, ali kao što rekoh, ne mogu da budem siguran.

- A šta je s prošlom nedeljom? Da li je mogla da ubaci ono pismo u sanduče?

- Mogla je. Tog poslepodneva je bila u kupovini. - Zastao je. - Isto važi i za gospođicu Barton. Juče posle podne bila je u kupovini, a prošle srede je išla da poseti neke prijatelje koji žive nedaleko od Simingtonovih.

Stadoh da u neverici odmahujem glavom. Nakon što sam pronašao isečenu knjigu u Litl Fersu, znao sam da će to skrenuti pažnju na vlasnicu kuće, ali setio sam se kako je dan ranije gospođica Emili bila kod nas, tako vedra, srećna i uzbuđena...

Dođavola. Uzbuđena... Da, uzbuđena... rumenih obraza... blistavih očiju... sigurno ne zbog... ne zbog...

Muklo rekoh:

- Ovo je nezdravo! Čovek počne da vidi svašta... da umišlja svašta...

- Da, nije nimalo prijatno kad počnete da se pitate jesu li poznanici koje srećete zapravo opasni ludaci. - Zastao je, pa dodao: - A tu je i gospodin Paj.

- I on je sumnjiv? - oštro rekoh.

Neš se nasmeja.

- O, da, i te kako. Vrlo čudan čovek. A i ne liči mi na dobričinu. Nema alibi. Oba puta je bio u svom vrtu.

- Znači, ne sumnjate samo na žene?

- Ne verujem da je muškarac pisao ona pisma - štaviše, siguran sam u to, baš kao i Grejvs - ali tu izuzimam gospodina Paja, koji, ako mogu tako da kažem, ima neku abnormalnu žensku crtu. Međutim, za jučerašnje poslepodne proverili smo ama baš svakog. Ipak je to

ubistvo. Vi ste u redu - tu mi se široko osmehnuo - kao i vaša sestra. Gospodin Simington nije više izlazio po dolasku u kancelariju, a doktor Grifit je obilazio pacijente na drugom kraju sela, što sam proverio.

Začutao je, a onda se ponovo osmehnuo i dodao:

- Eto, vidite da smo temeljni.
- Dakle, eliminacijom ste sveli krug osumnjičenih na četiri osobe: gospođicu Ginč, gospodina Paja, gospođicu Grifit i malu gospođicu Barton?
- O, ne, ne, imamo još dvoje sumnjivih, pored vikareve žene.
- Sumnjate i na nju?
- Sumnjamo na svakog, ali gospođa Dejn Kaltrop je malo isuviše otvoreno luda, ako shvatate šta hoću da kažem. Međutim, mogla je to da uradi. Juče poslepodne je u šumi posmatrala ptice, ali ptice ne mogu to da potvrde.

Naglo se osvrnuo jer je tad u policijsku stanicu ušao Oven Grifit.

- Zdravo, Neše. Čuo sam da ste me tražili jutros. Nešto važno?
- Pretres je u petak, ako vam to odgovara, doktore Grifit.
- U redu. Morsbi i ja ćemo večeras da obavimo autopsiju.

Neš reče:

- Još nešto, doktore Grifit. Gospođa Simington je uzimala neke tablete, praškove ili nešto slično što ste joj vi prepisali...

Zastao je. Oven Grifit oštro reče:

- Da?
- Da li bi prevelika doza tih pilula mogla da bude smrtonosna?

Grifit osorno reče:

- Ni slučajno. Osim ako bi odjednom popila dvadeset pet komada!
- Ali gospođica Holand mi je rekla da ste je jednom opomenuli da ne prekoračuje dozu.
- Da, jesam. Gospođa Simington je bila od onih žena koje će preterati u svemu što im date jer misle da će im od dvostruke doze biti dvostruko bolje, a ja ne želim da neko uzima čak ni previše aspirina - loše je za srce. Uostalom, nema nikakve sumnje u vezi s uzrokom smrti. To je bio cijanid.
- O, znam to. Niste me razumeli. Samo sam hteo da kažem da bi se neko ko želi da izvrši samoubistvo radije nagutao tableta za spavanje nego cijanida.

- Svakako. S druge strane, cijanid je mnogo dramatičniji i ne može da omane, dok kod tableta za spavanje možete da povratite žrtvu ako stignete na vreme.

- Razumem. Hvala vam, doktore.

Grifit ode, a ja se pozdravih s Nešom. Polako odšetah uz breg do kuće. Džoana beše nekud izašla, ili je bar tako izgledalo, a na beležnici kraj telefona bila je naškrabana poruka, verovatno uputstvo za Partridžovu i mene.

Ako se javi doktor Grifit, recite da ne mogu više da čekam, ali ću moći da idem u sredu ili četvrtak.

Izvio sam obrve i otišao u dnevnu sobu. Seo sam u najudobniju fotelju (nijedna nije bila preterano udobna, budući da su imale uspravne naslone i da su verovatno poticale još iz vremena pokojne gospođe Barton), a zatim opružio noge i pokušao da o svemu razmislim.

Ozlojeđeno se setih da je Ovenov dolazak prekinuo moj razgovor s inspektorom, i to baš kad je ovaj pomenuo da još dve osobe dolaze u obzir.

Zapitao sam ko li bi to mogao da bude.

Jedna je Partridžova. Na kraju krajeva, knjigu su pronašli u ovoj kući. A služavku Agnes je lako mogla iznenada da udari njena savetodavka i učiteljica. Ne, Partridžova još ne ispada iz igre.

Ali ko je druga osoba?

Možda neko koga ne poznajem? Gospođa Klit? Večito sumnjivo lice?

Sklopih oči. U mislima sam vrteo u krug četiri osobe, četiri osobe na koje niko ne bi posumnjao. Nežna, krhka, mala Emili Barton? Šta govori protiv nje? Nemaština? Tlačenje i ponižavanje od najranijeg detinjstva? Previše žrtve koju je morala da podnese? Njen neobičan strah od razgovora o svemu što „nije lepo“? Da li je to zapravo znak da je u sebi opsednuta upravo takvim temama? Jesam li ja to postao zagriženi frojdovac? Sećam se da mi je jedan lekar pričao kako mu je buncanje finih starih usedelica dok pod narkozom tonu u san predstavljalo pravo otkrovenje. „Ne bi ni pomislio da znaju takve reči!“

A Eme Grifit?

Nju svakako ništa nije tištilo ili sputavalo. Vesela, muškobanjasta, uspešna. Ispunjen život pun obaveza. A ipak je gospođa Dejn Kaltrop za nju rekla: „Sirotica!“

Ima tu još nešto... nešto... neko je nešto pomenuo... Pa da! Oven Grifit je rekao nešto kao: „Imali smo poplavu anonimnih pisama kad sam službovao gore na severu.“

Da li je i to bilo delo Eme Grifit? Čudna podudarnost. Ista pojava dva puta.

Čekaj malo, autora tih pisama su pronašli. Grifit je i to rekao. Pisala ih je neka učenica.

Najednom mi je postalo hladno... sigurno od prozora vuče promaja. Promeškoljih se od nelagode. Zašto sam se odjednom toliko uznemirio?

Gde sam ono beše stao? Eme Grifit. Možda je to zapravo bila ona, a ne ta druga devojka. A onda je Eme došla ovamo i nastavila po starom. Zato je Oven Grifit izgledao toliko ojađeno i iznureno. On sumnja. Da, on sumnja...

A gospodin Paj? Taj čovečuljak uopšte nije naivan. Tačno sam mogao da ga zamislim kako sve planira... i smeje se...

Ona telefonska poruka u predvorju... Zašto se stalno vraćam na nju? Grifit i Džoana... on se zaljubio u nju... Ne, nije me poruka zato zabrinjavala. Nešto drugo je u pitanju...

Čula su mi se gasila dok sam tonuo u san. Kao budala sam ponavljao u sebi: „Gde ima dima, ima i vatre... Gde ima dima, ima i vatre... Tako je... Sve je povezano...“

A onda sam šetao ulicom s Megan i mimo nas je prošla Elsi Holand. Bila je u venčanici, a ljudi su se sašaptavali: „Konačno će se udati za doktora Grifita. Pa naravno, već godinama su tajno vereni...“

Onda smo bili u crkvi i Dejn Kaltrop je držao službu na latinskom.

Usred mise, gospođa Dejn Kaltrop skoči i povika: „Tome mora da se stane na put. Kažem vam: tome mora da se stane na put!“

Nekoliko trenutaka uopšte nisam znao sanjam li ili sam budan, ali onda mi se um razbistrio i shvatih da sam u dnevnoj sobi u Litl Fersu, a da je gospođa Dejn Kaltrop ušla kroz staklena vrata i sad stoji preda mnom i ljutito tvrdi:

- Kažem vam: tome mora da se stane na put!

Skočih i rekoh:

- Izvinite. Izgleda da sam zaspao. Šta ste rekli?

Besno je pesnicom udarila u dlan.

- Tome mora da se stane na put. Ona pisma! Ubistvo! Pa ne može neko da ubija nedužnu decu kao što je Agnes Vodel.

- Potpuno ste u pravu - rekoh. - Ali kako to da izvedemo?

- Moramo nešto da preduzmemo! - reče gospođa Dejn Kaltrop.

Nasmešio sam joj se, možda čak pomalo snishodljivo.

- A šta vi predlažete da uradimo?

- Da sve isteramo na čistac! Rekla sam da ovo nije pokvareno mesto. Pogrešila sam. Pokvareno je.

Sad je već počela da me nervira, te zato osorno rekoh:

- Da, draga moja, ali šta da radimo?

- Da stanemo tome na put, naravno.

- Policija daje sve od sebe.

- Ako je neko mogao juče da ubije Agnes, onda njihovo sve nije dovoljno.

- Dakle, vi znate bolje od njih?

- Ma kakvi. Ja ne znam ama baš ništa. I zato nameravam da pozovem jednog stručnjaka.

Odmahnuo sam glavom.

- Ne možete to da uradite. Okružni načelnik policije zahtevao je da Skotland jard preuzme slučaj. Već su poslali Grejvsa.

- Nisam mislila na takvog stručnjaka. Ne na nekog ko se razume u anonimna pisma, ili čak ubistva. Mislim na nekog ko se razume u ljude. Zar ne vidite? Nama treba neko ko zna mnogo o pokvarenosti!

Bilo je to čudno gledište, ali je, na neki način, ulivalo nadu.

Pre nego što sam stigao išta da kažem, gospođa Dejn Kaltrop klimnu glavom i reče mi poverljivim tonom:

- Iz ovih stopa idem to da obavim.

I izađe kroz staklena vrata.

10. DEO

I

Mislim da je sledeća nedelja bila najčudnija nedelja u mom životu. Sve je ličilo na uvrnut san. Ništa nije izgledalo stvarno.

Limstočki radoznalci su se masovno okupili na pretresu povodom smrti Agnes Vodel. Ništa novo nije izbilo na videlo i jedina moguća presuda glasila je: „Ubistvo. Nepoznat počinitelj ili počinioci.“

I tako je jedna mala Agnes Vodel imala svojih pet minuta slave, a onda su je sahranili na mirnom starom groblju i život u Limstoku nastavio se istim tokom kao pre.

Ne. To nije tačno. Nije bilo kao pre...

Gotovo svi su u oku imali neki istovremeno uplašen i grozničav sjaj. Sused je motrio suseda. Na pretresu je jedno postalo jasno, a to je da Agnes Vodel gotovo sigurno nije ubio neko nepoznat. U okolini niko nije primetio nikakve skitnice ili neznance. Dakle, negde u Limstoku, šetala je Haj stritom, kupovala i provodila vreme osoba koja je bespomoćnoj devojci razbila lobanju i zarila joj oštar ražnjić pravo u mozak.

A niko nije znao ko je to.

Kao što rekoh, dani su prolazili kao u nekakvom snu. Svakog sam gledao u novom svetlu, kao mogućeg ubicu. To uopšte nije prijatno osećanje!

A uveče, iza navučenih zavesa, Džoana i ja smo sedeli i vodili beskrajne razgovore, raspravljali se, iznova razmatrali sve mogućnosti, koje su i dalje zvučale potpuno nemoguće i neverovatno.

Džoana se i dalje čvrsto držala svoje teorije o gospodinu Paju, a ja sam se, posle malo kolebanja, ipak vratio svom prvom izboru - gospođici Ginč. Ali svejedno smo iznova i iznova razmatrali sve mogućnosti.

Gospodin Paj?

Gospođica Ginč?

Gospođa Dejn Kaltrop?

Eme Grifit?

Emili Barton?

Partridžova?

A sve to vreme, nervozno i sa zebnjom, čekali smo da se još nešto desi.

Ali ništa se više nije dogodilo. Nismo čuli da je iko primio neko novo anonimno pismo. Neš se povremeno pojavljivao u gradu, ali nisam znao šta radi, niti kakve zamke policija postavlja. Grejvs se vratio u London.

Emili Barton je došla na čaj. Megan je došla na ručak. Oven Grifit se bavio svojim bolesnicima. Išli smo kod gospodina Paja na šeri. A otišli smo i u vikariju na čaj.

Laknulo mi je kad sam video da gospođa Dejn Kaltrop više ne pokazuje onaj ratoborni bes kao pri našem poslednjem susretu. Mislim da je to bila potpuno zaboravila.

Sad je uglavnom bila zaokupljena uništavanjem leptirova kupusara kako bi spasla svoj rasad karfiola i kupusa.

To poslepodne u vikariji bilo nam je jedno od najmirnijih koje smo proveli u Limstoku. Bila je to lepa, stara kuća, s velikom i prijatno pohabanom dnevnom sobom s izbledelim ružičastim presvlakama od kretona. Kod Dejn Kaltropovih je trenutno u gostima bila prijatna postarija dama, koja je plela nešto od bele paperjaste vunice. Uz čaj smo dobili odlične vruće pogačice, a u međuvremenu nam se pridružio i vikar, koji nam se ljubazno smešio dok je vodio učeni razgovor. Bilo je izuzetno prijatno.

To ne znači da smo izbegavali da pričamo o ubistvu, pošto nismo.

Njihova gošća, gospođica Marpl, pokazala je iskreno oduševljenje takvim predmetom razgovora. - Na selu takoreći nemate o čemu da razgovarate - rekla je kao da se pravda. Bila je uvtela sebi u glavu da je mrtva devojkica verovatno bila baš kao njena služavka Idit.

- To je tako dobro i predusretljivo devojkice, mada ponekad malčice sporije shvata.

Gospođica Marpl je imala i neku rođaku čija je zaova njene sestričine svojevremeno imala velikih neprijatnosti i muka s anonimnim pismima, tako da je ljupkoj staričici ova tema bila veoma zanimljiva.

- Nego, reci mi, dušo - obratila se gospođi Dejn Kaltrop - šta se priča po selu... to jest po gradu? Šta ljudi misle?

- Verovatno još uvek sumnjaju na gospođu Klit - reče Džoana.

- O, ne - na to će gospođa Dejn Kaltrop. - Više ne.

Gospođica Marpl upita ko je gospođa Klit, a Džoana joj objasni da je to seoska veštica i dodade:

- Jesam li u pravu, gospođo Dejn Kaltrop?

Vikar je izdeklamovao dug latinski citat o, ako se ne varam, veštičjim zlim moćima, koji smo mi saslušali s mnogo pažnje i bez imalo razumevanja.

- To je veoma glupa žena - reče njegova supruga. - Voli da se pravi važna. Odlazi da bere bilje kad je pun mesec i vodi računa da svi za to čuju.

- I priglupе devojke odlaze kod nje po savet? - reče gospođica Marpl.

Primetio sam da se vikar sprema da ponovo razveze na latinskom, pa brže-bolje upitah:

- Ali zašto niko ne sumnja na nju kad je reč o ubistvu? Svi su čvrsto verovali da su pisma njeno maslo.

Na to gospođica Marpl reče:

- O, ali ako sam dobro razumela, devojku je neko ubio ražnjićem. Vrlo neprijatno! Naravno, to skida svaku sumnju s te gospođe Klit. Jer znate, ona je mogla da je urekne pa da devojka umre prirodnom smrću.

- Čudno je to kako se stara verovanja održavaju - primetio je vikar. - U vreme širenja hrišćanstva, lokalno sujeverje su mudro utapali u hrišćansku doktrinu, tako da su njegovi neprijatni elementi postepeno iščezavali.

- Ovde nemamo posla sa sujeverjem - reče gospođa Dejn Kaltrop - nego sa činjenicama.

- I to vrlo neprijatnim činjenicama - dodao sam.

- Slažem se s vama, gospodine Bertone - reče gospođica Marpl. - A sad mi oprostite ako ću biti previše lična, ali vi ste ovde stranac, pri čemu imate široko obrazovanje i poznajete život. Rekla bih da biste vi mogli da pronađete rešenje ovog groznog problema.

Nasmešio sam se. - Najbolje rešenje do kog sam došao bilo je u snu. Sve se lepo uklapalo i srećno se završilo, ali onda sam se probudio i shvatio da je sve bila glupost!

- Ipak je zanimljivo. Molim vas, ispričajte mi tu glupost.

- O, sve je počelo onom glupom izrekom 'Gde ima dima, ima i vatre'. Svi su to toliko ponavljali da mi se smučilo. A onda sam je ja pomešao s ratnim frazama. Dimna zavesa, ceduljica, poruka pored telefona... Ne, to je bilo u drugom snu.

- A kakav je bio taj drugi san?

Stara dama je pokazivala toliko zanimanja da sam pomislio kako sigurno potajno čita Napoleonov sanovnik, koji je mojoj staroj dadilji bio velika podrška u životu.

- Ma, sanjao sam da se Elsi Holand, guvernanta Simingtonove dece, udaje za doktora Grifita, a da vikar drži službu na latinskom. - („Vrlo primereno, dragi“, promrmljala je gospođa Dejn Kaltrop svom suprugu.) - A onda je gospođa Dejn Kaltrop ustala i zahtevala da se obred prekine i rekla da tome mora da se stane na put!

- Ali taj deo - dodao sam s osmehom - nije bio san. Probudio sam se i ugledao vas kako stojite ispred mene i izgovarate te reči.

- I bila sam potpuno u pravu - reče gospođa Dejn Kaltrop, ali ovog puta sasvim smireno, na moje veliko zadovoljstvo.

- Ali gde je tu ona poruka? - namršteno upita gospođica Marpl.

- Bojim se da sam ispao glup. To uopšte nije bilo u snu, nego malo pre nego što sam zaspao. Kad sam prolazio koz predvorje, primetio sam da je Džoana ostavila poruku za slučaj da je neko traži.

Gospođica Marpl se nagnu napred. Obrazi su joj se bili zarumeneli.

- Da li ćete me smatrati mnogo radoznom i mnogo prostom ako vas pitam kako je tačno glasila ta poruka? - Pogledala je Džoanu. - Zaista vam se izvinjavam, dušo.

Ali Džoanu je sve to silno zabavljalo.

- O, ne smeta mi - umirila je staricu. - Uopšte ne mogu da se setim šta je tačno pisalo, ali možda Džeri može. Sigurno je bilo nešto sasvim obično.

Ozbiljno sam ponovio tekst poruke što sam tačnije mogao, zagolican iznenadnim zanimanjem stare dame.

Pribojavao sam se da će se razočarati kad čuje, ali verovatno je imala neke pretpostavke o romansi u povelju, pošto je klimnula glavom i zadovoljno se nasmešila.

- Dobro - reče. - Očekivala sam da će biti nešto takvo.

Gospođa Dejn Kaltrop oštro upita:

- Nešto kakvo, Džejn?

- Nešto sasvim obično - reče gospođica Marpl.

Zamišljeno je zurila u mene nekoliko sekundi, a onda iznenada reče:

- Vidim da ste vrlo pametan mladić, ali da nemate dovoljno samopouzdanja. A trebalo bi da imate.

Džoana poče glasno da negoduje.

- Tako vam svega, nemojte da ga ohrabrujete. Ionako već ima dovoljno visoko mišljenje o sebi.

- Umukni, Džoana - rekoh. - Gospođica Marpl me razume.

Gospođica Marpl se vratila svom paperjastom pletivu.

- Znae - primetila je zamišljeno - uspešno izvedeno ubistvo verovatno veoma podseća na dobar mađioničarski trik.

- Ruka brža od oka?

- Ne samo to. Morate da navedete ljude da gledaju na pogrešnu stranu. Mislim da se to zove odvlačenje pažnje.

- Pa - primetih - izgleda da su dosad svi tražili tu ludaču na pogrešnom mestu.

- Ako mene pitate - na to će gospođica Marpl - ja bih tražila nekog ko je i te kako normalan.

- Da - rekoh zamišljeno. - To je i Neš rekao. Sećam se da je naglasio i da je to neka 'uvažena ličnost'.

- Tačno - složila se gospođica Marpl. - To je veoma bitno.

Pa, izgledalo je da svi slično razmišljamo.

Potom se obratih gospođi Dejn Kaltrop. - Neš smatra - rekoh - da će biti još anonimnih pisama. Šta vi mislite?

- Nije nemoguće - zamišljeno reče ona.

- Ako policija tako kaže, onda će ih sigurno biti - reče gospođica Marpl.

Tvrdoglavo se ponovo obratih gospođi Dejn Kaltrop.

- Da li vam je još uvek žao onog ko ih je pisao?

Ona pocrvene.

- Zašto da mi ne bude žao?

- Mislim da se ne slažem s vama, draga moja - reče gospođica Marpl. - Ne u ovom slučaju.

Ljutito nastavih:

- Ta pisma su navela jednu ženu na samoubistvo i izazvala neizreciv bol i patnju!

- Jeste li i vi dobili neko, gospođice Berton - upitala je gospođica Marpl Džoanu.

- O, da! - procvrkuta moja sestra. - Bilo je zaista odvratno.

- Bojim se - reče gospođica Marpl - da su mladi i lepi ljudi prvi na udaru.

- Baš zato mi je čudno što gospođica Elsi Holand nije primila nijedno.

- Čekajte malo - reče gospođica Marpl. - To beše ona Simingtonova guvernanta, ona iz vašeg sna, gospodine Berton?

- Da.

- Verovatno je i ona dobila ali neće da prizna - reče Džoana.

- Ne - rekoh. - Verujem joj, baš kao i Neš.

- Vidi, vidi - na to će gospođica Marpl. - E, to je veoma zanimljivo. Najzanimljivije od svega što sam čula.

II

Na povratku kući, Džoana mi reče da nije trebalo da kažem ono što mi je Neš rekao, da će biti još anonimnih pisama.

- Zašto?

- Zato što bi to mogla da bude i gospođa Dejn Kaltrop.

- Ne veruješ valjda u to?

- Nisam sigurna. Čudna je to žena.

Ponovo se upustismo u raspravu o mogućim krivcima.

Dve večeri kasnije, vraćao sam se autom iz Ekshemptonu, gde sam bio na večeri. Mrak me je uhvatio pre nego što sam stigao do Limstoka.

Nešto nije bilo u redu s farovima, pa zato stadoh i nekoliko puta ih upalih i ugasih. Na kraju izađoh iz automobila da vidim šta mogu da uradim. Neko vreme sam čeprkao i nekako ipak uspeo da otklonim kvar.

Drum je bio potpuno pust. U Limstoku niko ne izlazi kad padne mrak. Nalazio sam se nadomak prvih kuća, među kojima se nalazila i ružna zgrada sa zabatima, sedište Ženskog instituta. Kad sam se našao nadomak njenog tamnog obličja što se uzdizalo u tmuni, nešto me navede da se zaustavim i pogledam malo bolje. Ne znam da li sam primetio obris neke tamne prilike kako žurno prolazi kroz kapiju, ali čak i ako jesam, to je bilo toliko neodređeno da mi uopšte nije doprlo do svesnog dela uma, nego je iznenada izazvalo napad neodoljive radoznalosti u vezi s tim mestom.

Kapija je bila odškrinuta i ja je otvorih i prođoh. Kratka staza i četiri stepenika vodili su do vrata.

Zastao sam, oklevajući. Šta ja to uopšte radim? Nisam znao, ali uto nešto šušnu nedaleko od mene. Zvučalo je kao šuštanje ženske haljine. Okrenuh se i pođoh iza ugla zgrade, odakle se čuo onaj zvuk.

Nigde nikog. Produžio sam dalje i ponovo skrenuo iza ugla, našavši se sa zadnje strane zgrade. Odjednom, na svega dva koraka od sebe, ugledah otvoren prozor.

Prikrao sam se i oslušnuo. Nije se čulo ništa, ali prosto sam mogao da se zakunem da unutra ima nekog.

Leđa mi još nisu bila dovoljno jaka za akrobacije, ali uspeo sam da se izdignem i uvučem se kroz prozor. Nažalost, nisam uspeo to da izvedem nečujno.

Stajao sam kraj prozora i osluškivao. Zatim pružih ruke preda se i pođoh napred. Uto sa svoje desne strane začuh tih šum.

Izvadio sam baterijsku lampu iz džepa i upalio je.

Istog trenutka neko oštro prosikta: - Ugasite to!

Odmah sam poslušao, pošto sam u tom deliću sekunde prepoznao inspektora Neša.

Uhvatio me je za ruku i ugurao kroz vrata u neki hodnik. Kako tu nije bilo prozora koji bi odao naše prisustvo nekom napolju, Neš upali baterijsku lampu i uputi mi više tužan nego ljutit pogled.

- Baš ste sad morali da se pojavite, gospodine Berton.

- Izvinite - rekoh. - Imao sam predosećanje da sam na pravom tragu.

- A najverovatnije ste i bili. Jeste li videli nekog?

Oklevao sam.

- Nisam siguran - rekoh oprezno. - Učinilo mi se da se neko ušunjaio kroz kapiju, ali nikog nisam video. A onda sam čuo šuškanje iza ugla.

Neš klimnu glavom.

- Tačno. Neko je pre vas došao ovamo. Prišao je prozoru, ali je onda brzo produžio dalje, verovatno kad je čuo vas.

Izvinih se još jednom.

- Imate li neko objašnjenje?

- Čvrsto verujem da autorka anonimnih pisama prosto ne može da se obuzda. Čak i ako je svesna koliko je to opasno, nastaviće da ih šalje. To vam je kao neutaživa potreba za pićem ili drogom.

Klimnuh glavom.

- Znaite, gospodine Bertone, mislim da će ta osoba koja je slala pisma želeći da ona i dalje izgledaju kao pre. Ima stranice iz one knjige i može da nastavi da iseca slova i reči, ali koverte će joj predstavljati problem. Želeće da otkuca adrese na istoj onoj mašini jer ne sme da rizikuje da upotrebi neku drugu ili da piše rukom.

- Zar stvarno mislite da će nastaviti po starom? - upitah s nevericom.

- Da, mislim. I kladim se u šta god hoćete da je vrlo samouverena. Takvi su uvek đavolski sujetni! Eto, tako sam zaključio da će čekati da padne mrak pa da dođe u Ženski institut i posluži se mašinom.

- Gospođica Ginč - rekoh.

- Možda.

- Još uvek ne znate?

- Nisam siguran.

- Ali sumnjate?

- Da. To je neko ko je veoma lukav, gospodine Berton. Neko ko zna sve trikove.

Sada sam mogao da zamislim deo mreže koju je Neš razapeo. Nisam ni sumnjao da svako pismo koje neko od osumnjičenih pošalje ili lično preda odmah ide na proveru. Zločinac će pre ili kasnije da popusti, da postane nepažljiv.

I treći put se izvinih zbog svoje predanosti i upada u nezgodnom trenutku.

- Pa, šta je tu je - filozofski reče Neš. - Drugi put ćemo imati više sreće.

Izađoh u noć. Kraj mog automobila stajala je neka nejasna prilika. Zaprepastih se kad shvatih da je to Megan.

- Zdravo! - rekla je. - Pretpostavila sam da je ovo vaš auto. Šta radite?

- Bolje je pitanje šta vi radite - rekoh.

- Izašla sam da prošetam. Volim da šetam noću. Niko vas ne zaustavlja da vam priča gluposti. A volim i zvezde. I sve lepše miriše, a svakodnevne stvari izgledaju potpuno tajanstveno.

- U svemu se slažem s vama - rekoh - ali samo mačke i veštice šetaju po mraku. Vaši će se brinuti.

- Ne, neće. Nikad ih ne zanima ni gde sam, ni šta radim.

- Kako ste? - upitah.

- Pa, dobro.

- Da li se gospođica Holand brine o vama?

- Elsi je dobra. Nije ona kriva što je potpuna budala.

- To nije lepo, mada je verovatno tačno - rekoh. - Uskačite da vas odvezem kući.

Ispostavilo se da nije sasvim tačno da se niko nikad ne brine za Megan.

Dok smo se približavali kući, videli smo Simingtona kako stoji na vratima.

Začkiljio je ka nama.

- Zdravo, da li je Megan s vama?
- Jeste - rekoh. - Dovezao sam je kući.

Simington oštro reče:

- Ne smeš tako da odeš a da se nikom ne javiš, Megan. Gospođica Holand se strašno zabrinula.

Megan promrmlja nešto i uđe u kuću. Simington uzdahnu. - Teško je starati se o odrasloj devojci koja nema majku. Pretpostavljam da je previše stara za internat.

Potom me sumnjičavo pogleda.

- Jeste li je vi pozvali da se provozate?

Pomislih da je najbolje da i dalje veruje u to.

11. DEO

I

Narednog dana sam sišao s uma. Kad se sada setim toga, zaista nemam nikakvo drugo objašnjenje.

Bilo je vreme za mesečnu kontrolu kod Markusa Kenta. Pošao sam vozom. Na moje veliko iznenađenje, Džoana je odlučila da ne pođe sa mnom, iako se inače veoma radovala našim odlascima u London, pošto smo obično ostajali po dva-tri dana.

Doduše, činjenica je da sam ovog puta predložio da se vratimo istog dana večernjim vozom, ali njena odluka me je svejedno zapanjila. Džoana je zagonetno rekla kako ima štošta da obavi i dodala da joj je mnogo draže da tako lep dan provede u prirodi nego da se satima gužva u štrokavom vozu.

Sve je to bilo tačno, ali uopšte nije ličilo na Džoanu.

Rekla je da joj auto neće trebati, pa sam zato odlučio da se odvezem do železničke stanice i ostavim ga tamo dok se ne vratim.

Iz nekog čudnog razloga poznatog samo železničkoj kompaniji, limstočka stanica nalazi se dobrih pola milje od samog mesta. Na pola puta donde sustigoh Megan, koja je besciljno tuda šetala. Zaustavio sam auto.

- Zdravo. Šta radite?

- Pošla sam da malo protegnem noge.

- Koliko vidim, ne ubijate se baš od hodanja. Vučete se kô prebijena mačka.

- Pa, ionako nisam pošla nigde određeno.

- Hajdete onda sa mnom na stanicu da me ispratite. - Otvorio sam vrata i Megan uskoči u auto.

- Gde ste pošli?

- U London. Kod lekara.

- Jesu li vam leđa dobro?

- Da, još malo pa ću biti kao nov. Pretpostavljam da će on biti vrlo zadovoljan.

Megan klimnu glavom.

Stigli smo do stanice. Parkirao sam auto i ušao da na blagajni kupim kartu. Na peronu je bilo samo nekoliko ljudi, od kojih nikog

nisam poznavao.

- Da nemate možda jedan peni na zajam? - upita Megan. - Treba mi za čokoladu iz automata.

- Evo, bebice - rekoh pružajući joj novčić. - Jeste li sigurni da nećete žvake ili bombone?

- Više volim čokolade - reče Megan, ne primetivši sarkazam.

Dok sam je gledao kako odlazi ka automatu, u meni poče da ključa bes.

Nosila je iznošene cipele i debele, ružne čarape, a uz to potpuno bezobličan džemper i suknju. Ne znam zašto me je sve to toliko razbesnelo, ali tako je bilo.

Kad se vratila, ljutito joj rekoh:

- Zašto nosite te ogavne čarape?

Megan ih iznenađeno pogleda.

- Šta im fali?

- Sve im fali. Odvratne su. A taj džemper liči na truo kupus.

- Pa, sasvim je dobar. Nosim ga već godinama.

- Tako i izgleda. I zašto...

Uto voz uđe u stanicu i prekide moju pridiku.

Ušao sam u prazan kupe prve klase, spustio prozor i nagnuo se da nastavim razgovor. Megan je stajala na peronu i gledala me. Upitala me zašto sam toliko ljut.

- Nisam ljut - rekoh neiskreno. - Samo me izbezumljuje to što ste toliko aljkavi i što uopšte ne izgledate onako kako biste mogli.

- Kakve veze ima? Ionako ne mogu lepo da izgledam.

- Gospode bože - rekoh. - Voleo bih da vas vidim obučenu kako treba. Najradije bih vas poveo u London i obukao vas od glave do pete.

- Volela bih kad biste to mogli - reče Megan.

Voz poče da se kreće. Pogledah dole, u njeno čežnjivo lice.

A onda me, kao što rekoh, obuze nekakvo ludilo.

Otvorio sam vrata, jednom rukom ščepao Megan i doslovno je uvukao u vagon.

Železničar poče besno da viče, ali sve što je mogao da učini bilo je da ponovo zalupi vrata. Podigoh Megan s poda, gde je završila nakon mog neočekivanog poteza.

- Šta vam bi, pobogu? - upitala me, trljajući koleno.

- Umuknite - rekoh. - Idete sa mnom u London, a kad budem završio s vama, nećete moći da se prepoznate. Pokazaću vam kako biste mogli da izgledate kad biste hteli. Dojadilo mi je da vas gledam tako zarozanu.

- O! - ushićeno je prošaptala Megan.

Naišao je kondukter i ja kupih povratnu kartu za nju. Sedela je u uglu i gledala me sa strahopoštovanjem.

- A vi - rekla je kad je kondukter otišao - vi ste neki nagao čovek, zar ne?

- Veoma - rekoh. - To nam je porodična crta.

Kako da joj objasnim šta me je spopalo? Ličila mi je na bezvoljno, napušteno pseto. Sad je na licu imala izraz radosne neverice, kao pas koga su ipak povelili u šetnju.

- Pretpostavljam da slabo poznajete London - rekoh.

- Poznajem ga - reče Megan. - Uvek sam na putu do škole prolazila kroz grad, a bila sam tamo i kod zubara, i na pantomimi.

- Ovo će - rekoh mračno - biti potpuno drugačiji London.

Stigli smo pola sata pre mog zakazanog pregleda u Harli stritu.

Uzeo sam taksu i otišli smo pravo do Miroten, Džoanine modiskinje. Iza tog imena zapravo se krije Meri Grej, neposredna i živahna žena od četrdeset pet godina, pametna i veoma zabavna. Oduvek mi se dopadala.

- Vi ste moja rođaka - rekoh Megan.

- Zašto?

- Ne raspravljajte se - rekoh.

Meri Grej je bila zauzeta oko jedne krupne Jevrejke, koja je bila očarana veoma uskom bledoplavom večernjom haljinom. Prekinuo sam je i poveo je u stranu.

- Slušajte - rekoh. - Doveo sam vam svoju malu rođaku. Džoana nije mogla da stigne, ali rekla mi je da sve prepustim vama. Vidite li kako izgleda?

- I te kako vidim - sažaljivo reče Meri Grej.

- E pa, želim da odavde izađe doterana od glave do pete. Imate odrešene ruke. Čarape, cipele, veš, sve! Uzgred, Džoanin frizer je takođe u ovom kraju, zar ne?

- Antoan? Odmah iza ugla. Postaraću se i za to.

- Vi ste jedna žena u hiljadu.

- O, biće mi zadovoljstvo, bez obzira na novac, mada u današnje vreme ni to nije zanemarljiva stavka. Polovina ovih mojih prokletih prostakuša uopšte ne plaća račune. Ali, kao što rekoh, biće mi zadovoljstvo. - Brzim pogledom je stručno odmerila Megan, koja je stajala malo dalje. - Ima divnu figuru.

- Sigurno imate rendgenski vid - rekoh. - Meni izgleda potpuno bezoblično.

Meri Grej se nasmeja.

- Takve su vam naše škole - reče. - Izgleda da se ponose time što liferuju devojke koje se trude da ne liče ni na šta. I još kažu da su 'slatke i prirodne'. Ponekad treba da prođe i cela sezona dok se takva devojka ne prizove pameti i ne počne da izgleda kao ljudsko biće. Ne brinite. Sve prepustite meni.

- U redu - rekoh. - Doći ću po nju oko šest.

II

Markus Kent je bio vrlo zadovoljan. Rekao je da sam prevazišao i njegova najsmelija očekivanja.

- Verovatno ste jaki kô slon kad ste se ovoliko oporavili - rekao mi je. - Pa, čudesno je koliko seoski vazduh, dovoljno sna i mir mogu da prijaju čoveku, samo ako može na to da se navikne.

- Za prve dve stavke mogu da jemčim - rekoš - ali nemojte se zavaravati da je život na selu miran. Imali smo i te kakva uzbuđenja.

- Kakvih to uzbuđenja?

- Ubistvo - rekoš.

Markus Kent napući usne i zazvižda.

- Pastoralna ljubavna tragedija? Seoski junoša ubio draganu?

- Ma kakvi. Ubica je lukav i odlučan ludak.

- Nisam ništa čitao u novinama. Kad su ga uhvatili?

- Još uvek nisu. Osim toga, nije 'on' nego 'ona'!

- Au! Nisam siguran da je Limstok dobro mesto za vas, stari moj.

- O, jeste - rekoš odlučno. - Nećete me ubediti da odem odande.

Markus Kent je u suštini bio prostak, te odmah reče:

- Dakle, to je u pitanju! Našli ste neku plavušu?

- Nisam - rekoš, postideno se setivši Elsi Holand. - Prosto me veoma zanima psihologija ubistva.

- Ah, u redu. Očigledno vam dosad nije škodilo, ali povedite računa da ta ludača ne smrsi i vama konce.

- Toga se ne bojim - rekoš.

- Hoćete li sa mnom na večeru? Mogli biste da mi ispričate sve o tom odvratnom ubistvu.

- Žao mi je, zauzet sam.

- Sastanak s damom, a? Da, zaista ste se oporavili.

- Verovatno bi moglo i tako da se kaže - rekoš, pitajući se kako bi se Megan snašla u toj ulozi.

U Miroten sam ušao u šest, neposredno pre zatvaranja. Meri Grej izađe iz sobe za probanje i sačeka me na vrhu stepeništa. Prinela je prst usnama.

- Nećete verovati sopstvenim očima! Moram priznati da sam odlično obavila posao.

Ušao sam u veliku sobu za probanje. Megan je stajala i odmeravala se u velikom ogledalu. Časna reč, jedva sam je prepoznao! Na trenutak sam ostao bez daha. Visoka i vitka kao vrba, nežnih gležnjeva i stopala naglašenih prozirnim svilenim čarapama i dobro odabranim cipelama. Da, ljupka stopala i šake, sitne kosti - sve na njoj odisalo je kvalitetom i prefinjenošću. Kosa, sjajna kao uglačani kesten, bila joj je skraćena i prilagođena obliku glave. Bili su dovoljno pametni da joj ne diraju lice. Nije bila našminkana, a čak i ako jeste, to je bilo toliko nezatno i nežno da se nije primećivalo. Njenim usnama ruž nije bio potreban.

Ali bilo je tu i nečeg što ranije nisam primetio, nekog nevinog ponosa u držanju glave. Ozbiljno me je pogledala i stidljivo se nasmešila.

- Izgledam... prilično lepo, zar ne? - upitala me je.

- Lepo? - na to ću ja. - Lepo nije prava reč! Vodim vas na večeru, i silno ću se iznenaditi ako se svaki drugi muškarac ne osvrne za vama. Bacićete sve ostale devojke u zasenak.

Megan nije bila lepotica, ali bila je neobična i upečatljiva. Imala je ličnost. Ušla je u restoran ispred mene, i dok je glavni konobar žurio ka nama, osećao sam onaj budalasti ponos koji čovek oseća kad je u društvu izuzetne osobe.

Naručili smo koktele i ćaskali pijuckajući ih. Zatim smo večerali. Megan reče da bi plesala a ja nisam hteo da je razočaram, mada sam iz nekog razloga mislio da ona to ne ume. Ali umela je. U mojim rukama je bila laka kao pero, a telom i nogama je savršeno pratila ritam.

- Blagi bože - rekoh. - Vi i te kako ume da plešete!

Ovo kao da ju je pomalo iznenadilo. - Pa, naravno da umem. U školi smo svake nedelje imali časove plesa.

- Da bi neko dobro plesao, nisu dovoljni časovi - rekoh.

Vratili smo se za sto.

- Zar hrana nije božanstvena? - reče Megan. - I sve ostalo!

Presrećno je uzdahnula.

- Potpuno se slažem - rekoh.

Veče je proteklo kao u nekom zanosu. Ludilo me je još držalo. Vratio sam se na zemlju tek kad me je Megan zabrinuto upitala:

- Zar ne bi trebalo da pođemo kući?

Zinuo sam od zaprepašćenja. Da, zaista sam bio sišao s uma. Sve sam zaboravio! Bio sam u svom svetu, daleko od stvarnosti, sâm sa stvorenjem koje sam lično stvorio.

- Gospode bože! - rekoh.

Shvatio sam da smo propustili poslednji voz.

- Ostanite ovde - rekoh. - Idem da telefoniram.

Pozvao sam agenciju za iznajmljivanje automobila i naručio da nam što pre pošalju najveće i najbrže vozilo.

Vratio sam se za sto. - Poslednji voz je već otišao - rekoh joj - tako da ćemo kući autom.

- Stvarno? Ala je to zabavno!

Kako je divno to dete, pomislio sam. Sve joj je dobro, ne postavlja pitanja, prihvata sve moje predloge bez drame i prigovora.

Automobil je stigao, i bio je i veliki i brz, ali ipak je bilo već kasno kad smo stigli u Limstok.

Iznenada, u naletu griže savesti, rekoh: - Verovatno su dosad organizovali potragu za vama!

Ali Megan je izgledala sasvim spokojno. Odsutno je rekla:

- O, ne verujem. Često odem od kuće i ne vratim se za ručak.

Međutim, njena srećna zvezda bila je u usponu. Kuća je bila mračna i tiha. Na Meganin predlog, otišli smo sa zadnje strane i počeli kamenčićima da gađamo Rouzin prozor. Ova se uskoro pojavi i posle mnogo prigušenih uzvika i hvatanja za srce siđe da nas pusti unutra.

- Eto, a ja sam rekla da ste u krevetu. Gospodin i gospođica Holand - (šmrktanje na pomen gospođice Holand) - rano su večerali i otišli su da se provozaju. Rekla sam im da ću ja da pripazim na dečake. Učinilo mi se da vas čujem da ulazite dok sam gore u dečjoj sobi umirivala Kolina, koji se bio razigrao, ali kad sam sišla, videla sam da vas nema pa sam pomislila da ste otišli na spavanje. A to sam rekla i gospodinu kad se vratio i pitao za vas.

Prekinuo sam razgovor rekavši da bi bilo najbolje da Megan sad zaista pođe na spavanje.

- Laku noć - reče Megan - i mnogo vam hvala. Ovo mi je bio najlepší dan u životu.

Još uvek ošamućen, odvezao sam se do kuće i dao šoferu bogatu napojnicu, ponudivši mu da prespava kod nas, ali on je ipak odlučio da se odmah vrati.

Dok sam razgovarao s njim, ulazna vrata su bila odškrinuta, a sad se širom otvoriše i Džoana reče:

- Pa, najzad si stigao.

- Jesi li brinula za mene? - upitao sam je, ulazeći i zatvarajući vrata.

Džoana uđe u dnevnu sobu, a ja za njom. Na poslužavniku je stajao lončić kafe i ona sebi nali jednu šolju, a ja se poslužih viskijem sa sodom.

- Brinula? Ne, naravno da nisam. Mislila sam da si odlučio da ostaneš u gradu i malo se provedeš.

- Pa, nije da se nisam proveo.

Široko se osmehnuh, a onda prasnuh u smeh.

Džoana me upita šta mi je, i ja joj sve ispričah.

- Ali, Džeri, sigurno si poludeo... potpuno poludeo!

- Izgleda da jesam.

- Ali, dragi moj mladiću, ne možeš to da radiš... ne u mestu kao što je ovo. Sutra će ceo Limstok da priča.

- Verujem da hoće. Ali Megan je ipak samo dete.

- Nije. Ima dvadeset godina. Ne možeš da odvedeš dvadesetogodišnjakinju u London i kupiš joj haljine a da se to ne pretvori u strašan skandal. Pobogu, Džeri, verovatno ćeš morati da se oženiš tom devojkom.

Džoana je to rekla pola u šali, a pola ozbiljno.

Tog trenutka shvatio sam nešto veoma važno. - Dodavola - rekoh. - Nemam ništa protiv. U stvari, sviđa mi se ta ideja.

Na Džoaninom licu pojavi se vrlo čudan izraz. Ustala je i pošla ka vratima, jetko dobacivši:

- Da, znala sam to već izvesno vreme...

A onda me je ostavila da stojim s čašom u ruci, zaprepašćen svojom spoznajom.

12. DEO

Ne znam kako treba da se oseća muškarac kad pođe u prosidbu.

U romanima mu je grlo suvo, okovratnik ga steže, a on sâm je van sebe od nervoze.

Ja se uopšte nisam tako osećao. Pala mi je na pamet odlična ideja i želeo sam da je što pre sprovedem u delo. Nisam video neki poseban razlog da mi bude neprijatno.

Oko jedanaest sam stigao kod Simingtonovih. Zazvonio sam, i kad mi je Rouz otvorila zatražio sam gospođicu Megan. Tek me je kuvaričin lukav pogled naterao da se malo postidim.

Odvela me je u mali salon. Dok sam čekao, sa zebnjom sam se nadao da se nisu mnogo ljutili na Megan.

Ali kad sam se osvrnuo čuvši kako se otvaraju vrata, video sam da ona nije ni uznemirena ni zbunjena. Glava joj je još uvek ličila na sjajni kesten i još uvek je zračila onim ponosom i samopoštovanjem što ih je stekla prethodnog dana. Ponovo je bila u svojoj staroj odeći, ali sad je sve izgledalo potpuno drugačije. Neverovatno je kako na devojkju utiče svest o sopstvenoj privlačnosti. Odjednom sam shvatio da je Megan odrasla.

Verovatno sam ipak bio prilično nervozan, pošto u suprotnom ne bih razgovor počeo razneženo rekavši: - Zdravo, trapađozo! - U datim okolnostima, to bi se teško moglo smatrati ljubavničkim pozdravom.

Međutim, njoj se to, izgleda, dopalo. Široko se osmehnula i rekla:

- Zdravo!

- Nadam se da niste imali nikakvih neprijatnosti zbog onog juče - rekoh.

- Ma ne - brzo reče ona, a zatim trepnu i smušeno reče: - U stvari, rekla bih da jesam. Znae, svašta su mi rekli i izgleda da smatraju kako je sve to čudno, ali znate već kakvi su ljudi i koliko prašine dižu ni oko čega.

Laknulo mi je kad sam video da su sve zgrožene zamerke skliznule s Megan kao voda niz pačja leđa.

- Došao sam jutros ovamo - rekoh - jer hoću nešto da vam predložim. Znae, veoma ste mi dragi, a rekao bih da sam i ja vama drag...

- Strahovito - rekla je s gotovo uznemirujućim oduševljenjem.

- I zaista se dobro slažemo, pa sam pomislio da bi bila dobra ideja da se venčamo.

- Oh - izustila je Megan.

Izgledala je iznenađeno. Samo to. Ne začuđeno. Ne zaprepašćeno. Tek blago iznenađeno.

- Hoćete da kažete da stvarno želite da se oženite mnome? - upitala je kao neko ko tačno želi da zna na čemu je.

- Više nego išta na svetu - odgovorio sam, a tako sam zaista i mislio.

- Dakle, vi mene volite?

- Volim vas.

Pogled joj je bio ozbiljan i postojan. Rekla je:

- Mislim da ste vi najbolja osoba na svetu, ali ja vas ne volim.

- Sve ću da učinim da me zavolite.

- Ne ide to tako. Neću da me iko navodi na bilo šta.

Zastala je, pa ozbiljno dodala:

- Nisam ja prava žena za vas. Bolje umem da mrzim nego da volim.

Izgovorila je to s nekom čudnom žestinom.

- Mržnja je prolazna. Ljubav traje - rekoh.

- Da li je to istina?

- Ja u to verujem.

Ponovo je zavladao tišina. A onda rekoh:

- Dakle, to znači ne?

- Da, to znači ne.

- I nećete da mi date makar malo nade?

- Šta bi to vredelo?

- Ama baš ništa - složio sam se. - U stvari, bilo bi nepotrebno, pošto ću se ja ipak nadati, rekli mi vi to ili ne.

II

I to je bilo to. Otišao sam odande pomalo ošamućen, ali neugodno svestan Rouzinog iskreno znatiželjnog pogleda na leđima.

Rouz je imala svašta da mi saopšti pre nego što sam uspeo da se izvučem.

Da nikako ne može da se oporavi od onog strašnog dana! Da je ostala tu jedino zbog dece i iz sažaljenja prema jednom gospodinu Simingtonu. Da će otići ukoliko uskoro ne pronađu novu služavku, ali to im neće poći za rukom jer se u kući desilo ubistvo! Da je lako onoj gospođici Holand da je uverava kako će ona dotle da obavlja kućne poslove. Da je ona sva umilna i usrdna samo zato što se namerila da jednog dana postane gospodarica te kuće! A gospodin Simington, siromašak, ništa ne primećuje, ali svako zna da jedan udovac nije ništa drugo nego jedno i bespomoćno stvorenje koje kao da čeka da postane plen neke proračunate žene. I ako gospođica Holand ipak ne uspe da zauzme mesto svoje mrtve poslodavke, to sigurno neće biti zato što se nije trudila!

Mehanički sam klimao glavom na sve što kaže, žudeći da što pre odem odatle, ali Rouz me je uspešno onemogućavala u tome tako što je neumoljivo držala moj šešir dok je sipala drvlje i kamenje po Holandovoj.

Pitao sam se ima li istine u onome što mi je rekla. Da li se Elsi Holand stvarno nada da će postati nova gospođa Simington? Ili je samo pristojna i dobrodušna devojka koja se od srca trudi da pomogne unesrećenom domaćinstvu?

Ishod bi u oba slučaja verovatno bio isti. A zašto i ne bi? Simingtonovoj deci je potrebna majka, a Elsi je vrlo pristojna devojka - mada takoreći nepristojno lepa - što ume da ceni svaki muškarac, pa čak i onakva kuvana noga kao što je Simington!

Naravno, o svemu tome sam razmišljao samo da bih skrenuo misli s Megan.

Neko bi mogao da kaže da sam otišao da je zaprosim u naletu besmislene samouverenosti i da sam dobio ono što sam zaslužio, ali uopšte nije bilo tako. Učinio sam to jer sam bio toliko uveren, toliko

siguran da joj je mesto uz mene, da mi je suđeno da se staram o njoj, činim je srećnom i štitim od svakog zla, tako da sam prosto očekivao da i ona smatra da smo stvoreni jedno za drugo.

Ali nisam gubio nadu. A, ne! Megan je žena mog života i tačka.

Posle kraćeg razmišljanja otišao sam u Simingtonovu kancelariju. Možda Megan ne vodi računa o svom ponašanju, ali ja volim da sve obavim kako treba.

Rekli su mi da je gospodin Simington trenutno slobodan i uveli me. Po njegovim stisnutim usnama i držanju još ukočenijem nego inače shvatio sam da baš i nisam dobrodošao.

- Dobro jutro - rekoh. - Ovo nije poslovna poseta, nego privatna. Biću otvoren. Sigurno ste приметili da sam zaljubljen u Megan. Pitao sam je da se uda za mene, a ona me je odbila. Ali za mene to još nije konačno.

Video sam kako mu se izraz lica menja, i odmah sam znao o čemu razmišlja. Megan je predstavljala smetnju u kući. Bio sam siguran da je on dobar i pravičan čovek, koji ni za živu glavu ne bi odbio da pruži dom ćerki svoje pokojne žene. Ali njena udaja za mene predstavljala bi pravo olakšanje. Led je počeo da se otapa. Uputio mi je bled, oprezan osmeh.

- Pravo da vam kažem, Bertone, pojma nisam imao o tome. Primetio sam da joj poklanjate mnogo pažnje, ali mi smo je uvek posmatrali kao dete.

- Ona više nije dete - rekoh kratko.

- Ne, nije, već odavno.

- Mogla bi da bude onoliko stara koliko jeste ako joj se to dozvoli - rekoh, još uvek pomalo ljutito. - Znam da još nema dvadeset jednu godinu, ali će napuniti za mesec ili dva. Reći ću vam sve što želite da znate o meni. Dobrog sam materijalnog stanja i vodio sam pristojan život. Vodiću računa o njoj i učiniću sve što mogu da je usrećim.

- Da... da. Ipak, to je isključivo njen izbor.

- Predomisliće se - rekoh. - Samo sam hteo da s vama otvoreno razgovaram o tom.

Rekao mi je da poštuje to, a zatim se prijateljski rastadosmo.

III

Napolju sam naleteo na gospođicu Emili Barton. Nosila je pijačnu torbu preko ruke.

- Dobro jutro, gospodine Bertone, čula sam da ste juče bili u Londonu.

Nego šta nego je čula. Primetio sam da njene ljubazne oči sijaju od radoznalosti.

- Išao sam kod lekara - rekoh.

Nasmešila mi se. Pomalo me je podsetila na Markusa Kenta. Promrmljala je:

- Čula sam da je Megan zamalo zakasnila na voz. Uskočila je unutra kad je već bio pošao.

- Uz moju pomoć - rekoh. - Uvukao sam je u vagon.

- Prava je sreća što ste se zatekli tamo, inače je moglo loše da se završi.

Prosto je neverovatno kako jedna fina i radoznala stara usedelica može da natera čoveka da se oseća kao budala!

Dalje patnje me je poštedeo napad gospođe Dejn Kaltrop. Bila je u pratnji svoje sopstvene postarije usedelice, ali to je nije sprečilo da mi se otvoreno obrati.

- Dobro jutro - rekla mi je. - Čujem da ste naterali Megan da kupi pristojnu odeću. To je veoma pametno od vas. Retko koji muškarac bi se setio nečeg toliko praktičnog. Još odavno se brinem za tu devojkicu. Pametnice vrlo lako mogu da se pretvore u budale, zar ne?

Posle ove mudre izjave ona uđe u ribarnicu.

Gospođica Marpl, koja je ostala sa mnom, zatrepta pa reče:

- Znate, gospođa Dejn Kaltrop je izuzetna žena. Gotovo uvek je u pravu.

- To je čini prilično zastrašujućom - rekoh.

- Iskrenost obično tako deluje na ljude - na to će ona.

Gospođa Dejn Kaltrop izađe iz ribarnice i ponovo nam se pridruži. U rukama je držala velikog crvenog jastoga.

- Da li ste ikad videli nešto što manje liči na gospodina Paja? - reče.

- Pogledajte kako je muževan i zgodan!

IV

Bio sam pomalo nervozan zbog susreta s Džoanom, ali kad sam stigao kući shvatio sam da sam brinuo bez potrebe. Bila je izašla i nije se vratila za ručak. To je silno naljutilo Partridžovu, koja ogorčeno reče kad je iznela dva kotleta: - Gospođica Berton je izričito naglasila da će doći do ručka.

Pojeo sam oba komada mesa ne bih li koliko-toliko ispravio Džoanin propust. Sve vreme sam se pitao gde li je to otišla. U poslednje vreme je bila vrlo tajanstvena.

Bilo je oko pola četiri kad je Džoana upala u dnevnu sobu. Čuo sam da se napolju zaustavlja neki auto i očekivao sam da ugledam Grifita, ali auto je produžio a Džoana je ušla sama.

Bila je veoma crvena u licu i uznemirena. Shvatio sam da se nešto desilo.

- Šta ti je? - upitao sam je.

Otvorila je usta, pa ih zatvorila, a onda se uz uzdah sruči u fotelju i zagleda se preda se.

- Ovo je bio užasan dan - reče.

- Šta se dogodilo?

- Uradila sam nešto neverovatno. Bilo je grozno...

- Ali šta...

- Pošla sam u štenju... najobičniju šetnju. Popela sam se uz breg i krenula ka vresištima. Hodala sam miljama i baš mi je prijalo. A onda sam naišla na jednu dolinu. Tamo ima neka farma, mesto od kog je i bog digao ruke. Bila sam žedna i pomislila sam da bih mogla da ih zamolim za čašu mleka. Kad sam ušla u dvorište, vrata su se otvorila i pojavio se Oven.

- Da?

- Mislio je da je stigla bolničarka. Unutra se porađala jedna žena. Očekivao je sestru jer joj je javio da dođe s još jednim lekarem. Tamo je... nešto krenulo naopako.

- Da?

- I onda mi je rekao: 'Dođite, možete i vi to da uradite. Bolje iko nego niko.' Rekla sam mu da ne mogu, a on me je pitao kako to

mislim. Objasnila sam mu da nikad ranije nisam radila ništa slično, da ne znam ništa o tome...

- Onda me on pitao kakve to veze ima, dođavola. Počeo je da viče na mene. Rekao je: 'Žensko ste, zar ne? Možete makar da mrdnete prstom da pomognete drugoj ženi.' I još me je podsetio da sam rekla kako me zanima medicina i da bih volela da budem bolničarka. 'Verovatno su to bile prazne reči! Tad uopšte niste mislili ozbiljno, ali ovo jeste ozbiljno i zato počnite da se ponašate kao pristojno ljudsko biće, a ne kao beskoristan privezak!'

- Ne bi verovao šta sam radila, Džeri. Pridržavala sam mu instrumente, iskuvavala ih i dodavala mu sve što treba. Toliko sam umorna da jedva stojim. Bilo je strašno. Ali uspeo je da spase tu ženu, a i dete. Rodilo se živo. Uopšte nije očekivao da će mu to poći za rukom. O, bože!

Zarila je lice u šake.

Neko vreme sam je posmatrao s izvesnim zadovoljstvom. U mislima sam Ovenu Grifitu skinuo kapu jer je uspeo da natera Džoanu da se makar jednom suoči sa stvarnošću.

Rekoh: - Stiglo ti je neko pismo. Mislim da je od Pola.

- Molim? - Na trenutak je zastala, pa nastavila: - Džeri, pojma nisam imala šta sve lekari moraju da rade. Ti ljudi imaju čelične živce!

Otišao sam u predvorje i doneo joj pismo. Otvorila ga je, pogledom preletela preko sadržaja i pustila ga da padne na pod.

- Bio je... stvarno divan! Kako se samo borio... nije se predavao! Bio je grub i odvratn prema meni, ali on je bio divan.

Zadovoljno sam pogledao ono pismo na podu. Džoana je očigledno prebolela Pola.

13. DEO

I

Ništa se nikad ne desi onda kad mi to očekujemo.

Bio sam toliko zaokupljen Džoaninim i svojim ličnim problemima da sam se potpuno zbunio kad me je sledećeg jutra Neš pozvao telefonom i rekao: - Imamo je, gospodine Berton!

Toliko sam se bio zaprepastio da sam zamalo ispustio slušalicu.

- Hoćete da kažete...

Prekinuo me je.

- Može li neko da čuje šta pričate?

- Ne, ne bih rekao... mada, u stvari...

Učinilo mi se da su se staklena kuhinjska vrata malo odškrinula.

- Možete li da dođete u stanicu?

- Mogu. Dolazim smesta.

Za tren oka sam se obreo u policijskoj stanici. U kancelariji sam zatekao Neša i narednika Parkinsa. Neš je prosto cvrčao od sreće.

- Bila je ovo duga hajka - rekao je - ali konačno smo uspeali.

Preko stola mi je dobacio jedno pismo, ovog puta celo otkucano na mašini. U poređenju s ostalima bilo je prilično blago.

Badava se nadaš da ćeš zauzeti pokojničko mesto. Smeje ti se ceo grad. Gubi se. Uskoro će biti kasno. Ovo je upozorenje. Ne zaboravi šta se desilo onoj devojci. Idi i ne vraćaj se.

Završavalo se ne preterano prostačkim uvredama.

- Ovo je jutros stiglo gospođici Holand - reče Neš.

- Bilo mi je čudno to što nije već primila neko - reče narednik Parkins.

- Ko ga je napisao? - upitah.

Likovanje iščeze s Nešovog lica. Sad je izgledao umorno i zabrinuto. Ozbiljnim glasom reče:

- Žao mi je što će to biti težak udarac za jednog poštenog čoveka, ali tako je kako je. Možda je i sâm već nešto sumnjao.

- Ko ga je napisao? - ponovih.

- Gospođica Eme Grifit.

II

Neš i Parkins su tog poslepodneva otišli s nalogom za hapšenje u kuću Grifitovih.

Na Nešov poziv i ja pođoh s njima.

- Doktoru ste veoma dragi - rekao mi je. - On ovde nema mnogo prijatelja. Mislim da vam neće pasti previše teško, gospodine Bertone, da mu pomognete da podnese ovaj udarac.

Zazvonili smo i tražili gospođicu Grifit. Uveli su nas u dnevnu sobu, gde zatekosmo Elsi Holand, Megan i Simingtona kako piju čaj.

Neš se ponašao vrlo obazrivo.

Upitao je Eme može li da porazgovara s njom nasamo.

Ustala je i pošla ka nama. Učinilo mi se da sam u njenom pogledu na trenutak video zebnju. Ako i jesam, to je trajalo vrlo kratko. Eme je bila potpuno prirodna i srdačna.

- Želite da razgovarate sa mnom? Nadam se da nije opet u vezi s mojim farovima.

Izašla je iz dnevne sobe i kroz predvorje nas odvela u malu radnu sobu.

Dok sam zatvarao vrata za sobom, video sam da se Simington naglo trgao. Mislim da ga je njegov poziv često dovodio u dodir s policijom i da je zato uspeo da primeti nešto u Nešovom ponašanju. Pridigao se kao da će ustati iz fotelje.

To je bilo sve što sam video pre nego što sam zatvorio vrata i pridružio se ostalima.

Neš je govorio svoj tekst. Bio je vrlo blag i učtiv. Rekao joj je zašto je tu i objasnio joj da mora da je zamoli da pođe s njim. Izvadio je nalog za hapšenje i pročitao joj optužbu...

Zaboravio sam kako glasi tačan pravni izraz. Optužba je bila za pisma, ali ne i za ubistvo.

Eme Grifit zabaci glavu i prasnu u smeh. Zagrmela je:

- Kakva smešna glupost! Kao da bih ja napisala takvu gomilu prostakluka. Pa vi ste poludeli! Nikad u životu nisam napisala nijednu takvu reč.

Neš izvadi ono pismo koje je dobila Elsi Holand i reče:

- Poričete li da ste vi ovo napisali, gospođice Grifit?
Ako je i oklevala, onda je to bilo samo u deliću sekunde.

- Naravno da poričem. Nikad nisam videla ovo pismo.

Neš tiho reče:

- Gospođice Grifit, moram da vam kažem da ste viđeni kako kucate to pismo na pisaćoj mašini u Ženskom institutu preksinoć između jedanaest i pola dvanaest. Juče ste ušli u poštu sa svežnjem pisama u ruci...

- Ja nisam poslala to pismo.

- Ne, vi niste. Dok ste čekali u redu da kupite marke, neprimetno ste ga ispustili na pod, tako da ga neko primeti u prolazu, podigne ga i pošalje.

- Nisam...

Vrata se otvoriše i uđe Simington. Oštro je rekao:

- Šta se to dešava? Eme, ako nešto nije u redu, treba da uzmeš zastupnika. Hoćeš li da ja...

Tek tad se slomila. Zarila je lice u šake i zateturala se ka fotelji.

- Odlazi, Dik. Odlazi! Ne ti! Ne ti!

- Draga moja, trebaće ti advokat.

- Ne ti. Ja... ja to ne bih mogla da podnesem. Neću da ti saznaš... sve ovo!

Verovatno je onda shvatio, jer tiho reče:

- Dovešću Mildmeja iz Ekshemptona. Može?

Ona klimnu glavom. Sad je već ridala.

Simington izađe. Na vratima se sudario s Ovenom Grifitom.

- Šta ovo treba da znači? - ljutito reče Oven. - Moja sestra...

- Žao mi je, doktore Grifit. Veoma mi je žao, ali nemamo izbora.

- Mislite da je ona... odgovorna za ona pisma?

- Bojim se da u to nema sumnje, gospodine - reče Neš, pa se okrete ka Eme. - Gospođice Grifit, sad morate da pođete s nama. Imaćete mogućnost da se viđate s advokatom.

Oven kriknu:

- Eme?

Izašli su. Oven je ostao da stoji kao omamljen.

Malo sam sačekao, pa mu priđoh.

- Grifite, ako mogu bilo šta da učinim, samo kažite.

Odvratio je kao u snu:

- Eme? Ne verujem.

- Možda je neka greška - rekoh neubedljivo.

On polako reče: - Onda se ne bi ovako ponašala. Ali nikad ne bih ni pomislio... Ne mogu da verujem.

Sručio se na fotelju. Brzo sam mu doneo čašu žestokog pića. Iskapio ju je i izgleda da ga je to malo povratilo, jer reče:

- Isprva nisam mogao da poverujem. Sad sam dobro. Hvala vam, Bertone, ali zaista ništa ne možete da učinite. Niko ništa ne može da učini.

Vrata se otvoriše i uđe Džoana. Bila je veoma bleđa.

Prišla je Ovenu i pogledala me.

- Izadi, Džeri - rekla mi je. - Prepusti ovo meni.

Dok sam zatvarao vrata za sobom, video sam je kako kleči kraj njegove fotelje.

III

Ne mogu tačno da opišem sve što se dogodilo tokom naredna dvadeset četiri sata. Svašta se izdešavalo, a događaji nisu imali veze jedni s drugima.

Sećam se kako je Džoana došla kući veoma bleđa i utučena, a ja sam pokušao da je odobrovoljim rekavši:

- O, pa da li je to naš milosrdni anđeo?

Ona se na to tužno i kiselo osmehnula i rekla:

- Rekao je da me neće, Džeri. On je veoma, veoma ponosan i ukočen!

A ja ću na to: - Ni moja devojka neće mene...

Neko vreme smo samo tako sedeli, sve dok Džoana konačno ne reče:

- Porodica Berton trenutno se ne kotira baš visoko.

- Nema veze, dušo moja - rekoh - imamo jedno drugo.

A Džoana će na to:

- Znaš, Džeri, to mi nije neka naročita uteha...

IV

Sutradan je Oven došao kod nas i počeo da kuje Džoanu u zvezde. Ona je divna, ona je veličanstvena! Kako mu je samo pritekla u pomoć, kako je samo izjavila da je voljna da se uda za njega, i to odmah, ako on želi. Ali on neće to da joj dozvoli. Ne, ona je previše dobra, previše fina da bi povezivali njeno ime s tom prljavštinom kad se novine dočepaju priče.

Volim Džoanu i znam da je ona od onih ljudi koji se dobro snalaze kad je teško, ali na kraju mi je dosadilo da slušam taj hvalospev. Prilično razdraženo rekoh Ovenu da ne bude toliko proketo plemenit.

Kad sam se spustio do Haj strita, video sam da jezici rade punom parom. Emili Barton je tvrdila da zapravo nikad nije imala poverenja u Eme Grifit. Piljareva žena je s najvećim zadovoljstvom pričala kako joj se oduvek činilo da gospođica Grifit ima nekako čudan pogled...

Od Neša sam saznao da su završili istragu. Kad su pretraživali kuću, pronašli su stranice isečene iz knjige Emili Berton, i to u ostavi ispod stepeništa, zamotane u stare tapete.

- To je odlično mesto - s poštovanjem je rekao Neš. - Nikad ne možete biti sigurni da neka radoznala služavka neće da vam pretura po fiokama ili ormanima, ali te ostave, pune starih teniskih loptica i tapeta, otvaraju se jedino kad u njih treba ubaciti još nešto.

- Izgleda da gospođica Grifit ima posebnu sklonost prema toj vrsti skrovišta - rekoh.

- Da. Zločinački um retko voli raznovrsnost. Uzgred, kad već govorimo o mrtvoj devojci, imamo još jednu važnu činjenicu. Iz doktorove ordinacije nestao je jedan veliki tučak. Kladim se u šta god hoćete da ju je njime ubila.

- Prilično nezgodno oružje za nošenje unaokolo - primetih.

- Ne i za gospođicu Grifit. Tog poslepodneva je išla na sastanak izviđačica, ali morala je usput da ostavi cveće i povrće na tezgi Crvenog krsta, tako da je sa sobom nosila i ogromnu korpu.

- A raznjić niste pronašli?

- Nisam, niti ću. Ta jadnica možda jeste luda, ali nije toliko luda da sačuva krvavu šipku kako bi nam olakšala posao. Bilo je dovoljno da ga opere i vrati ga u fioku.

- Niste ni vi svemogući - rekoh.

Vikarija je bila jedna od poslednjih kuća do koje je vest stigla. Stara gospođica Marpl bila se veoma potresla zbog toga i zabrinuto je razgovarala mnom.

- To nije istina, gospodine Bertone. Sigurna sam da to nije istina.

- Bojim se da jeste. Znete, čekali su u zasedi i doslovno su je gledali kako piše to pismo.

- Da, da, sasvim moguće. Da, to mogu da shvatim.

- A u njenoj kući pronašli su stranice iz kojih je isecala slova.

Gospođica Marpl se zagleda u mene, a zatim vrlo tiho reče:

- Ali to je strašno... To je tako pokvareno.

Gospođa Dejn Kaltrop nam se žurno pridruži i reče:

- Šta je bilo, Džejn?

Gospođica Marpl ojađeno promrmlja:

- O bože, bože, šta bi tu moglo da se uradi?

- Džejn, šta vas je toliko uznemirilo?

- Mora da postoji nešto - reče gospođica Marpl. - Ali ja sam tako stara i neuka, a bojim se i da sam prilično glupa.

Bilo mi je veoma neprijatno, tako da mi je laknulo kad je gospođa Dejn Kaltrop konačno odvela svoju prijateljicu.

Međutim, bilo mi je suđeno da tog poslepodneva ponovo sretnem gospođicu Marpl. Bilo je to mnogo kasnije, kad sam pošao kući.

Stajala je kraj mostića na kraju sela, nedaleko od kuće gospođe Klit, i razgovarala ni sa kim drugim nego s Megan. Pružih korak. Ali kad sam im prišao, Megan se samo okrete i ode na drugu stranu.

To me je naljutilo i hteo sam da pođem za njom, ali mi gospođica Marpl prepreči put.

- Htela sam da porazgovaram s vama. Ne, nemojte sad da idete za njom. Ne bi bilo pametno.

Hteo sam da joj odbrusim, ali ona me razoruža rekavši:

- Ta devojka je hrabra. Izuzetno hrabra.

I dalje sam želeo da krenem za Megan, ali gospođica Marpl reče:

- Nemojte da pokušavate da je sad vidite. Znam šta govorim. Sad joj je potrebna sva hrabrost koju ima.

Bilo je nečeg u izjavi stare dame od čega me je podišla jeza. Kao da je znala nešto što ja ne znam.

Uplašio sam se, a nisam znao čega se plašim.

Nisam otišao kući. Vratio sam se u Haj strit i počeo besciljno da šetkam gore-dole. Nisam znao šta čekam, niti o čemu razmišljam...

A onda me je uhvatio onaj strašni stari dosadnjaković, pukovnik Eplton. Kao i uvek, prvo me je pitao za moju lepu sestru, a onda nastavio:

- Šta to čujem, da je Grifitova potpuno pošandrcala? Priča se da je ona bila iza onih anonimnih pisama koja su svima izazvala toliko nevolje. Isprva nisam mogao da poverujem, ali kažu da je sve istina.

Potvrdio sam da je to istina.

- Vidi, vidi. Moram priznati da je naša policija sve u svemu prilično dobra. Dajte im vremena, to je sve, samo im dajte vremena. A i ta glupost s anonimnim pismima, time se uvek bave sparušene stare usedelice, mada Grifitova ne izgleda loše iako nije baš u cvetu mladosti. Ali u ovom kraju zapravo i nema lepih devojaka osim one guvernante Simingtonovih. Ta je dobra. A i prijatna je. Zahvalna je i za najmanju uslugu. Jednom sam naleteo na nju kad je povela dečake na izlet. Oni su divljali oko jednog vresa, a ona je štrikala i bila se silno ozlojedila što je ostala bez vunice. 'Pa', rekoh ja njoj, 'hoćete li da vas odvezem do Limstoka? Ionako moram tamo po štap. Neću se zadržati duže od deset minuta, a onda ću vas vratiti.' Malo se nećkala da li da ostavi dečake. 'Ništa im neće biti', rekoh joj. 'Šta može da im fali?' Naravno, nisam hteo i njih da vodim! I tako sam je povezao, ostavio je ispred prodavnice, posle došao po nju i to je to. Nije prestajala da mi zahvaljuje. Fino devojče.

Uspeo sam da ga se otarasim.

A onda sam i treći put video gospođicu Marpl. Izlazila je iz policijske stanice.

V

Odakle potiču naši strahovi? Gde se uobličavaju? Gde se kriju pre nego što izbiju na površinu?

Samo jedna kratka rečenica. Čuo sam je jednom, upamtio, i nikad je nisam potpuno smetnuo s uma.

„Vodite me odavde... Strašno je biti ovde, osećati se toliko grešnom...”

Zašto je Megan to rekla? Zašto se osećala grešnom?

Nije bilo ničega u vezi sa smrću gospođe Simington zbog čega bi se Megan tako osećala.

Zašto se to dete tako osećalo? Zašto? Zašto?

Da li se možda osećala odgovornom na neki način?

Megan? Nemoguće! Ona nije mogla da ima ništa s tim pismima, tim odvratnim, izopačenim pismima.

Oven Grifit se sećao jednog slučaja na severu... neka učenica...

Šta je ono rekao inspektor Grejvs?

Nešto o mladalačkom umu...

Nedužne bakice koje na operacionim stolovima blebeću reči čije značenje jedva i da znaju. Dečaci crtaju kredom po zidu.

Ne, ne, nije Megan.

Nasleđe? Nečista krv? Nesvesno nasleđe nečeg nenormalnog? Njena nesreća, a ne njena greška, prokletstvo što ga je na nju bacilo prethodno pokolenje?

„Ja nisam žena za vas. Bolje umem da mrzim nego da volim.”

O, moja Megan, milo moje. Nije tako! Sve samo ne to.

A ona matora tračara ti je za petama, sumnja nešto. Kaže da si hrabra. Hrabra za... šta?

Sve je to bilo samo pomračenje svesti. I prošlo je. Ali želeo sam da vidim Megan. Očajnički sam želeo da je vidim.

Te večeri sam u pola deset izašao iz kuće i spustio se do grada, a onda pošao ka kući Simingtonovih.

Tad mi je na pamet pala potpuno nova pomisao.

Pomisao o ženskoj osobi na koju niko ni na trenutak nije pomislio.

(Ili je možda Neš sumnjao i na nju?)

Krajnje neverovatno, krajnje neočekivano, a do tog trenutka bih tvrdio i da je nemoguće. Ali nije tako. Nije nemoguće.

Ubrzao sam korak. Sad je bilo još važnije da što pre vidim Megan.

Prošao sam kroz kapiju Simingtonovih i prišao kući. Noć je bila oblačna, bez mesečine. Počinjala je da promiče kiša. Nije se video ni prst pred okom.

Video sam da je jedan prozor osvetljen. Beše li to mali jutarnji salon?

Oklevao sam trenutak-dva, a onda, umesto da odem na glavni ulaz, ja skrenuh i tiho se prikradoh prozoru, pognuto obišavši oko velikog žbuna.

Svetlost se probijala kroz zazor između zavesa, koje nisu bile navučene do kraja, tako da sam lako mogao da vidim unutrašnjost salona.

Bio je to neobično miran, porodičan prizor. Simington je sedeo u velikoj fotelji, dok je Elsi Holand, pognute glave, vredno krpila pocepanu košulju jednog od dečaka.

Gornji deo prozora bio je otvoren, pa sam mogao sasvim jasno i da ih čujem.

Elsi Holand je upravo govorila:

- Ali, gospodine Simingtone, zaista mislim da su dečaci dovoljno veliki da idu u internat. Ne mogu da kažem da mi neće biti žao što ih ostavljam. Obojicu sam ih mnogo zavolela.

Simington reče:

- Mislim da ste u pravu što se tiče Brajana, gospođice Holand. Odlučio sam da ga sledećeg polugodišta upišem u Vinhejs - to je moja stara škola. Ali Kolin je još mali. Više bih voleo da sačeka još godinu dana.

- Naravno, potpuno vas razumem. Osim toga, Kolin je pomalo nezreo za svoje godine...

Miran porodični razgovor... miran porodični prizor... zlatokosa glava nagnuta nad ručnim radom.

A onda se vrata otvoriše i uđe Megan.

Stajala je vrlo uspravno na pragu, i ja odjednom primetih da je napeta i ukočena. Lice joj je bilo zategnuto i ozbiljno, a oči sjajne i usredsređene. Te večeri u njoj nije bilo ni neodlučnosti, niti ičeg detinjastog.

Obratila se Simingtonu, s tim što ga uopšte nije oslovila (i ja tek tad shvatih kako je nikad nisam čuo da ga je ikako nazvala. Da li mu se obraćala sa „oče“, ili „Dik“, ili kako već?).

- Želela bih da razgovaram s vama. Nasamo.

Simington je izgledao iznenađeno i, rekao bih, ne baš zadovoljno. Namrštio se, ali Megan se držala vrlo odlučno, što je za nju bilo neobično.

Okrenula se ka Elsi Holand i rekla:

- Izvinite, Elsi.

- Ništa, ništa - reče Elsi i skoči. Bila je zbunjena i pomalo pometena. Pošla je ka vratima, a Megan uđe kako bi je propustila.

Elsi je na trenutak zastala na pragu i osvrnula se preko ramena.

Stisnutih usana, stajala je potpuno mirno, s jednom rukom ispruženom a drugom privijajući ručni rad uza se.

Od njene lepote zastao mi je dah.

Kad sada razmišljam o njoj, uvek je se setim kako je izgledala u tom trenutku, zaustavljena u pokretu, s neuporedivom besmrtnom lepotom starogrčkih kipova.

A onda je izašla i zatvorila vrata.

Simington prilično zlovoljno reče:

- Pa, Megan, šta je bilo? Šta hoćeš?

Megan odlučno priđe stolu. Zaustavila se i pogledala Simingtona pravo u oči. Ponovo sam ostao zatečen tim izrazom nepopustljive odlučnosti na njenom licu, ali i još nečim - nekom grubošću, koju kod nje nikad nisam video.

- Hoću novac - rekla je.

Ovaj zahtev nije nimalo popravio Simingtonovo raspoloženje. Oštro joj je odgovorio:

- Zar nisi mogla da sačekaš do sutra ujutru? U čemu je problem? Smatraš li da ti ne dajemo dovoljno novca?

Pošten čovek, pomislilih čak i tada, ne preterano osećajan ali razborit.

Megan reče: - Hoću mnogo novca.

Simington se uspravi u fotelji, pa hladno reče:

- Za nekoliko meseci bićeš punoletna. Onda ćeš moći da raspolažeš novcem koji ti je ostavila baba.

- Niste me razumeli - reče Megan. - Hoću da mi vi date novac. - Potom je nastavila, govoreći malo brže: - Niko mi nikad nije mnogo pričao o ocu. Nisu hteli da saznam išta o njemu. Ali znam da je završio u zatvoru, a znam i zašto. Zbog ucene.

Zastala je.

- Pa, ja sam mu ćerka. Možda sam na njega. U svakom slučaju, tražim da mi date novac jer ću u suprotnom - tu je zastala, pa nastavila vrlo sporo i razgovetno - jer ću u suprotnom da ispričam šta ste radili s pululama onog dana u sobi moje majke.

Zavladao je muk. A onda Simington potpuno ravnodušnim glasom reče:

- Ne znam o čemu govoriš.

- Mislim da znate - reče Megan.

I osmehnu se. To nije bio lep osmeh.

Simington ustade i ode do pisaćeg stola. Izvadio je čekovnu knjižicu iz džepa i ispisao ček. Pažljivo ga je osušio upijačem, a onda se vratio i pružio ga Megan.

- Sad si odrasla - rekao joj je. - Pretpostavljam da želiš da kupiš neku posebnu haljinu ili tako nešto. Ne znam o čemu govoriš. Nisam obraćao pažnju. Ali uzmi ovo.

Megan pogleda ček i reče:

- Hvala. Ovo će biti dovoljno.

Okrenula se i izašla iz salona. Simington je isprati pogledom i ostade da gleda u zatvorena vrata. A kad se okrenuo, i kad sam mu ugledao izraz lica, nekonotolisano se trznuh napred.

Međutim, više od tog nisam uspeo da uradim, i to iz najčudnijeg mogućeg razloga. Veliki žbun koji sam primetio kraj zida prestao je da bude žbun. Inspektor Neš me dočepa obema rukama i muklo mi prošaputa na uvo:

- Smirite se, Bertone, ako boga znate!

Potom stade da se beskrajno oprezno povlači, dajući mi rukom znak da ga sledim.

Tek kad smo zamakli iza kuće uspravio se i obrisao čelo.

- Pa da - reče. - Vi prosto morate da se utrpate!

- Ta devojka nije bezbedna - rekoh usplahireno. - Jeste li mu videli lice? Moramo da je izvučemo odande.

Neš me čvrsto uhvati za ruku.

- Gospodine Bertone, morate da me saslušate.

VI

I saslušao sam ga.

Nije mi se dopalo to što sam čuo, ali morao sam da popustim.

Jedino sam zahtevao da i ja budem prisutan i obećao sam da ću slušati naređenja.

I tako sam sa Nešom i Parkinsom ušao u kuću na zadnja vrata, koja je neko ostavio otključana.

Neš i ja smo se popeli na sprat i sakrili se iza somotske zavese koja je zaklanjala prozorsku nišu. Čekali smo tamo sve dok satovi u kući nisu odbili dva, a onda se vrata Simingtonove sobe otvoriše i on izađe u hodnik i ode pravo u Meganinu sobu.

Nisam se ni pomerio jer sam znao da je narednik Parkins već tamo, sakriven iza otvorenih vrata. Isto tako sam znao da je Parkins dobar čovek i da zna svoj posao, baš kao što sam znao da ne bih smeo da se zakunem da bih ja ostao miran i da ne bih nasrnuo.

Dok sam stajao tamo osećajući kako mi srce lupa, gledao sam Simingtona kako izlazi noseći Megan u naručju i odnosi je dole. Neš i ja sačekasmo malo pa pođosmo za njim.

Odneo ju je u kuhinju i baš ju je bio namestio tako da joj glava bude u rerni šporeta na gas, kad Neš i ja banusmo unutra u upalismo svetlo.

I to je bio kraj Ričarda Simingtona. Klonuo je. Čak i dok sam izvlačio Megan i gasio plin, video sam njegov pad. Nije čak ni pokušao da se bori. Znao je da je igra gotova i da je izgubio.

VII

Sedeo sam kraj Meganinog kreveta čekajući da se ona osvesti i povremeno se brecao na Neša.

- Otkud znate da joj neće biti ništa? To je bio preveliki rizik.

Neš je bio pun razumevanja.

- To je samo uspavljujuće sredstvo u čaši mleka koju je uvek držala kraj kreveta. Ništa više. A i smisljeno je, pošto nije smeo i nju da otruje. Što se njega tiče, sve se završilo hapšenjem gospođice Grifit. Nije smeo da dozvoli još jednu nerazjašnjenu smrt. Nikakvo nasilje, nikakav otrov. Ali ako jedna nesrećna devojka ne može da prežali smrt svoje majke i na kraju stavi glavu u šporet na gas - pa, svi će reći kako ona nikad nije bila baš sasvim svoja i da ju je majčina smrt dotukla.

Posmatrajući Megan, rekoh:

- Treba joj mnogo vremena da se povrati.

- Jeste li čuli šta je rekao doktor Grifit? Srce i puls su u najboljem redu. Odspavaće malo i probudiće se. To je sredstvo za spavanje koje on daje mnogim svojim pacijentima.

Megan se promeškolljila i promrmljala nešto.

Neš nenametljivo izađe iz sobe.

Megan konačno otvori oči.

- Džeri.

- Zdravo, dušo.

- Jesam li bila dobra?

- Bila si kao rođeni ucenjivač!

Ponovo je sklopila oči, pa poče da mrmlja:

- Sinoć sam počela... da ti pišem pismo... za slučaj da nešto... pođe naopako. Ali spavalo mi se i nisam ga dovršila. Eno ga tamo.

Otišao sam do pisaćeg stola. U maloj iskrzanoj mapi s upijačem pronašao sam njeno nedovršeno pismo.

„Dragi moj Džeri“, počinjalo je.

„Pronašla sam u čitanci jedan Šekspirov sonet koji počinje ovako:

Mojoj si misli što životu jelo,

Što zemlji pljûska proljetnoga snaga.

i sad vidim da te ipak volim, jer je upravo to ono što osećam...”

14. DEO

I

Eto vidite - reče gospođa Dejn Kaltrop - da sam bila u pravu kad sam pozvala stručnjaka.

Zbunjeno je pogledah. Svi smo se bili okupili u vikariji. Napolju je padala kiša, unutra je gorela vatra, a gospođa Dejn Kaltrop se vrzmala unaokolo. Rastresla je jedno jastuče sa sofe i iz samo njoj znanih razloga spustila ga na veliki klavir.

- Stvarno ste pozvali nekog? - upitah iznenađeno. - Ko je to bio? Šta je uradio?

- Nije bio 'on' - reče gospođa Dejn Kaltrop.

Teatralnim pokretom je pokazala ka gospođici Marpl, koja je bila završila ono paperjasto pletivo i sad se zanimala heklicom i klupkom pamučnog konca.

- Ovo je moj stručnjak - reče gospođa Dejn Kaltrop. - Džejn Marpl. Dobro je pogledajte. Verujte mi, ta žena zna više o različitim vrstama ljudske pokvarenosti nego iko koga sam ikad upoznala u životu.

- Mislim da ne bi trebalo baš tako to da kažete, draga - promrmijala je gospođica Marpl.

- Ali tako je.

- Živeći na selu, čovek može da sazna mnogo o ljudskoj prirodi - spokojno reče gospođica Marpl.

A zatim, kao da je osetila šta se od nje očekuje, spustila je hekleraj i ljubazno nam održala jedno usedeličko predavanje o ubistvu.

- Kod ovakvih slučajeva najvažnije je da potpuno otvorite um. Znate, većina zločina je zapravo smešno jednostavna. Takav je bio i ovaj. Potpuno razuman, smislen, a i prilično razumljiv, na neprijatan način, naravno.

- I te kako neprijatan!

- Istina je zapravo bila očigledna. Znate, gospodine Bertone, vi ste je videli.

- Ma kakvi.

- Jeste, jeste. Vi ste mi ukazali na rešenje. Savršeno ste uočili veze između pojedinosti, ali prosto niste imali dovoljno samopouzdanja da uvidite šta ta vaša osećanja znače. Počnimo od one dosadne izreke

'Gde ima dima, ima i vatre'. Nervirala vas je, ali potpuno ispravno ste protumačili da je u pitanju dimna zavesa. Znae, skretanje pažnje, navođenje ljudi da gledaju na pogrešnu stranu, to jest u anonimna pisma. A zapravo nije bilo nikakvih anonimnih pisama.

- Ali, draga moja gospođice Marpl, verujte mi da ih je i te kako bilo. I sâm sam dobio jedno.

- O da, ali ona uopšte nisu bila prava. Moja draga Mod je to naslutila. Čak i u mirnom Limstoku ima skandala koliko hoćete, a verujte mi da bi svaka žena koja živi ovde znala za njih i iskoristila ih. Ali muškarca ogovaranja ne zanimaju na isti način. Pogotovo ne povučenog i razumnog muškarca kao što je gospodin Simington. Prava žena bi pisala mnogo tačnija pisma.

- I tako, ako zanemarite dimnu zavesu i dođete do same vatre, odmah znate na čemu ste. Sve se svede na činjenice. Ako ostavite pisma po strani, jedino što se dogodilo bila je smrt gospođe Simington.

Prirodno, čovek se odmah zapita ko bi mogao da poželi njenu smrt, a bojim se da je u ovakvim slučajevima prva osoba na koju pomislite - muž. Onda se zapitate da li tu postoji neki razlog... neki motiv? Na primer, neka druga žena?

- Prvo što sam čula o svemu ovome bilo je da u toj kući postoji veoma privlačna mlada guvernanta. Očigledno je, zar ne? Gospodin Simington, prilično suvoparan, potišten i ne baš osećajan, živi vezan za svadljivu i živčanu ženu, a onda se iznenada pojavi to predivno mlado stvorenje.

- Bojim se da gospodi koja se zaljube u određenim godinama to ume da udari u glavu. Da preraste u ludilo. Koliko sam mogla da primetim, gospodin Simington nikada nije ni bio dobar čovek - nije bio ni ljubazan, ni nežan, ni saosećajan, sve njegove osobine bile su negativne - tako da nije ni imao snage da se izbori s tim ludilom. A u mestu kao što je ovo, problem bi se rešio jedino smrću njegove žene. Znae, on je želeo da se oženi tom devojkom, a ona je bila veoma ispravna, baš kao i on. Osim toga, posvećen je deci i nije hteo da ih se odrekne. Hteo je sve: svoj dom, svoju decu, svoj ugled, i Elsi. A cena koju je morao da plati za sve to bila je ubistvo.

- Rekla bih da je odabrao veoma pametan način. Iz iskustva s kriminalnim slučajevima vrlo dobro je znao da, kad žena

neočekivano umre, sumnja ubrzo padne na muža i da često dođe do ekshumacije, za slučaj da je reč o trovanju. Stoga je osmislio smrt koja je posledica nečeg drugog. Stvorio je pisca anonimnih pisama, koji uopšte nije postojao. A pogotovo je pametno bilo to što je naveo policiju da posumnja da je reč o ženi, mada je to zapravo bilo tačno. Sva ta pismu jesu bila ženska, pošto se pametno dosetio da ih preuzme iz prošlogodišnjeg slučaja, za koji je čuo od doktora Grifita. Nije bio toliko glup da ih prepíše od reči do reči, nego je iskoristio fraze i izraze iz njih, pomešao ih i dobio pisma koja su očigledno delo neke žene, i to polulude, otuđene žene.

- Poznavao je sve policijske trikove - analizu rukopisa, ispitivanje pisaće mašine i ostalo. Dugo je pripremao ovaj zločin. Unapred je otkucao sve adrese i tek onda je poklonio pisaću mašinu Ženskom institutu, a listove iz one knjige u Litl Fersu verovatno je isekao još davno, kad je nekom prilikom čekao u dnevnoj sobi. Ljudi ne otvaraju često knjige s propovedima!

- I kad je napokon pripremio teren za svoj lažni Zlokobni prst, mogao je da počne. Odabrao je jedno lepo poslepodne kad su guvernanta, dečaci i njegova pastorka bili napolju, a posluga imala slobodan dan. Nije mogao da predvidi da će mala Agnes da se posvađa s momkom i vrati se kući.

Džoana upita:

- Ali šta je ona zapravo videla? Da li to znate?

- Ne znam. Mogu samo da nagađam. A nagađam da zapravo nije videla ništa.

- Sve je bila izmišljotina?

- Ne, ne, dušo. Htela sam da kažem da je celog poslepodneva stajala kraj prozora u ostavi čekajući da njen momak dođe da se pomire i da doslovno nije videla ništa. Drugim rečima, niko nije prilazio kući, ni poštar, niti bilo ko drugi.

- Kako nije bila previše bistra, trebalo joj je dosta vremena da shvati kako je to čudno, pošto je gospođa Simington tog poslepodneva zaista primila anonimno pismo.

- Pa zar nije? - upitah zbunjeno.

- Naravno da nije! Kao što sam rekla, ovaj zločin je vrlo jednostavan. Njen muž je stavio pilulu s cijanidom na vrh kutije lekova koje je ona uzimala kad je uhvati išijas posle ručka. Sve što je

Simingtonu preostalo da uradi bilo je da se vrati kući u isto vreme kad i Elsi Holand ili malo ranije, da pozove suprugu i da, kad se ona ne odazove, odjuri u njenu sobu, kane malo cijanida u njenu čašu, baci zgužvano anonimno pismo u kamin i pod ruku joj podmetne ceduljicu s rečima 'Ne mogu više'.

Gospođica Marpl se okrenula ka meni.

- I tu ste bili potpuno u pravu, gospodine Bertone. Ceduljica je bila potpuno pogrešna. Samoubice ne ostavljaju oproštajne poruke na pocepanom papiriću. Uzmite list papira, a vrlo često i koverat. Da, ceduljica je bila pogrešna i vi ste to znali.

- Precenjujete me - reko. - Nisam znao ništa.

- Ali znali ste, gospodine Bertone. Zašto bi vam se inače toliko urezala u misli ona poruka koju je vaša sestra ostavila kraj telefona?

Polako sam ponovio:

- 'Ne mogu više da čekam...' - Pa da! Ne mogu više...!

Gospođa Marpl mi se zadovoljno osmehnu.

- Tako je. Gospodin Simington je slučajno pronašao sličnu poruku i shvatio kakvu mu mogućnost ona pruža. Otcepio je reči koje će mu trebati kad za to dođe vreme, jer poruku je zaista bila napisala njegova žena.

- Da li je bilo još mojih svetlih trenutaka? - upitah.

- Znate, vi ste me naveli na pravi put. Sakupili ste umesto mene sve činjenice, složili ih po redu, a povrhu svega ste mi rekli i ono najvažnije - da Elsi Holand nije dobila nijedno anonimno pismo.

- Da budem iskren - reko - sinoć sam pomislio da je ona pisala sva pisma i da zato nije dobila nijedno.

- O, pobogu, ne... Ljudi koji pišu anonimna pisma gotovo uvek pošalju poneko i sebi. Verovatno je i to deo... pa, zadovoljstva. Ne, ne, meni je ta činjenica bila zanimljiva iz potpuno drugog razloga. Naime, to je bila Simingtonova slaba tačka. Nije mogao da se naterati da napiše uvredljivo pismo devojci koju voli. To je vrlo zanimljiva strana ljudske prirode i u neku ruku može da mu služi na čast, ali upravo tako se odao.

Džoana reče:

- Dakle, on je ubio Agnes? Ali zar to nije bilo potpuno nepotrebno?

- Možda i jeste, ali ono što vi ne možete da shvatite, dušo, pošto nikad nikog niste ubili, jeste činjenica da čovek posle toga ima

iskrivljenu sliku i sve vidi preuveličano. Sigurno je čuo kad je devojka u razgovoru s Partridžovom pomenula kako je još od smrti gospođe Simington nešto muči i kako joj nešto nije jasno. Nije smeo ništa da prepusti slučaju, a ta glupa, budalasta devojka očigledno je nešto videla i nešto znala.

- Ali on je navodno celog tog poslepodneva bio u kancelariji.

- Verovatno ju je ubio pre nego što je otišao tamo. Gospođica Holand je imala posla u trpezariji i kuhinji. On je samo došao u predvorje, otvorio i zatvorio vrata kao da izlazi iz kuće, a onda se sakrio u maloj garderobi. Kad je Agnes ostala sama u kući, verovatno je zazvonio na ulaznim vratima i ponovo se sakrio u garderobu. Ona je došla da otvori, a on joj se prikrao s leđa i udario je u glavu, nagurao je u ostavu i požurio u kancelariju. Možda je sasvim malo zakasnio, mada ne verujem da je to iko primetio. Znate, niko nije sumnjao da bi to mogao da bude muškarac.

- Odvratna životinja - reče gospođa Dejn Kaltrop.

- Nije vam ga žao, gospođo? - upitah je.

- Ni najmanje. Zašto pitate?

- Samo mi je drago što to čujem, ništa više.

Džoana reče:

- Ali šta je s Eme Grifit? Znam da je policija pronašla tučak iz Ovenove ordinacije, a i ražnjić. Mislim da jednom muškarcu ne bi bilo toliko lako da prčka po kuhinjskim fiokama. A znate li gde su sve to pronašli? Detektiv Neš mi je to rekao baš kad sam ga srela na putu ovamo. U jednoj staroj i prljavoj kutiji za dokumenta u Simingtonovoj kancelariji. Među papirima pokojnog ser Džaspera Harington-Vesta.

- Jadni Džasper - reče gospođa Dejn Kaltrop. - Bili smo rođaci. Prava poštenjačina. Zbog ovog bi ga sigurno udarila kap!

- Zar nije glupo što je sve to sačuvao? - upitah.

- Verovatno bi bilo još gluplje da je bacio - reče gospođa Dejn Kaltrop. - Na njega niko uopšte nije sumnjao.

- On nije udario Agnes tučkom - reče Džoana. - U kutiji su pronašli i teg iz nekog sata s klatnom, ulepljen krvlju i kosom. Pretpostavljaju da je onog dana kad su uhapsili Eme ukrao tučak i sakrio stranice iz knjige u njenoj kući. A to me vraća na moje prvobitno pitanje. Šta je s Eme Grifit? Policija ju je zaista videla kako kuca ono pismo.

- Da, naravno - na to će gospođica Marpl. - Ona je zaista napisala to pismo.

- Ali zašto?

- O, dušo, pa zar niste shvatili da je celog života bila zaljubljena u Simingtona?

- Sirotica! - po navici reče gospođa Dejn Kaltrop.

- Oduvek su bili dobri prijatelji, i verujem da je posle smrti gospođe Simington pomislila da bi možda jednog dana... hm... - Gospođica Marpl se odmereno nakašlja. - A onda su počele da se šire glasine o Elsi Holand i nju je to sigurno veoma uznemirilo. Smatrala je da je ta devojka proračunata namiguša koja pokušava da pridobije Simingtonovu naklonost iako ga uopšte nije dostojna. I na kraju je podlegla iskušenju. Zašto da ne doda još jedno anonimno pismo kako bi uplašila tu devojku i navela je da pobegne odavde? Verovatno joj se činilo da je to sasvim bezbedan način, a verovala je i da je preduzela sve mere opreza.

- I? - reče Džoana. - Dovršite priču.

- Pretpostavljam - zamišljeno nastavi gospođica Marpl - da je gospođica Holand pokazala to pismo Simingtonu, i da je on odmah shvatio ko ga je napisao. Tu je video mogućnost da jednom za svagda okonča ovaj slučaj i izvuče se. Vrlo ružno. Vrlo, vrlo ružno, ali bio je van sebe od straha. Policija se neće smiriti dok ne otkrije ko je slao anonimna pisma. Kad im je odneo pismo i saznao da su videli Eme dok ga je kucala, pomislio je da je to savršena prilika da završi s ovim.

- Tog poslepodneva je poveo tamo porodicu na čaj, a pošto je došao pravo iz kancelarije, imao je aktovku u koju je lako mogao da stavi isečene stranice iz knjige i da ih sakrije ispod stepeništa. Tako bi sve bilo gotovo. Ostava ispod stepeništa bila je zaista pametan potez. To je podsećalo na sakrivanje Agnesinog tela, a bilo mu je vrlo pogodno i s praktične strane. Kad je pošao za Eme i policijom, trebao mu je samo trenutak da to uradi u prolazu.

- Sve je to lepo, gospođice Marpl - rekoh - ali jedno ne mogu da vam oprostim, a to je što ste upleli Megan.

Gospođica Marpl spusti heklicu, koje se u međuvremenu bila ponovo latila. Ozbiljno me je pogledala preko ruba naočara.

- Dragi moj mladiću, nešto je moralo da se preduzme. Protiv tog izuzetno domišljatog i okrutnog čoveka nije postojao nikakav dokaz. Trebala mi je pomoć nekoga ko je veoma hrabar i pametan. A upravo takvu osobu sam i pronašla.

- To je bilo veoma opasno!

- Da, bilo je opasno, ali, gospodine Bertone, nismo došli na ovaj svet da bismo zazirali od opasnosti kad je u pitanje doveden život drugog ljudskog bića. Da li me razumete?

Razumeo sam.

15. DEO

Jutro u Haj stritu.

Gospođica Emili Barton izlazi iz bakalnice s torbom u ruci. Obrazi su joj rumeni, a oči sijaju.

- O, bože, gospodine Bertone, strašno sam uzbuđena. Kad samo pomislim da ću stvarno konačno da idem na krstarenje!

- Nadam se da ćete uživati.

- O, sigurna sam da hoću. Ali nikad se ne bih usudila da pođem sama. Prosto kao da se sama sudbina umešala da bi sve ispalo kako treba. Već dugo sam osećala da bi trebalo da se rastanem s Litl Fersom i da mi prihodi zaista nisu dovoljni, ali prosto nisam mogla da podnesem pomisao da će tamo da žive neki stranci. Ali sada, pošto ste vi kupili kuću i pošto ćete tu da živite s Megan - to je nešto sasvim drugo. A onda je draga Eme, pošto posle sve one strahote nije znala šta će sa sobom, a i brat joj se ženi (baš je lepo što oboje ostajete s nama!), pristala da pođe sa mnom. Nameravamo da dugo odsustvujemo. Možda ćemo čak - tu je spustila glas - poći na put oko sveta! A Eme je toliko divna i praktična. Zar se ne slažete sa mnom da je zaista sve ispalo da ne može biti bolje?

Na trenutak pomislih na gospođu Simington i Agnes Vodel koje leže na crkvenom groblju i zapitah se da li bi se i one složile, ali onda se setih da Agnesin dečko verovatno neće mnogo patiti za njom a da gospođa Simington uopšte nije bila dobra prema Megan, i da, dođavola, svi moramo pre ili kasnije da umremo! Složio sam se s radosnom gospođicom Emili da je zaista sve najbolje u najboljem od svih svetova.

Produžih do kuće Simingtonovih, a Megan izađe da me dočeka.

To nije bio romantičan susret, pošto je za njom istrčao i ogroman bobtejl, koji je oduševljeno skočio na mene i zamalo me oborio.

- Zar nije božanstven? - upita me Megan.

- Čak i previše. Da li je naš?

- Da, to nam je svadbeni poklon od Džoane. Dobili smo divne poklone, zar ne? Od gospođice Marpl onu paperjastu vunenu stvar

za koju ne znamo čemu služi, od gospodina Paja divan starinski komplet za čaj, a Elsi mi je poslala rešetku za pečenje tosta...

- Kako tipično - ubacih.

- Ona se zaposlila kod nekog zubara i veoma je srećna. Elem, o čemu sam ono pričala?

- Nabrajala si svadbene poklone. Ali pazi, ako se predomisliš, moraćeš sve da ih vratiš.

- Neću se predomisлити. Šta smo još dobili? A da, gospođa Dejn Kaltrop je poslala egipatskog skarabeja.

- Originalna žena - primetih.

- Oh! Oh! Ali ti ne znaš ono najbolje! I Partridžova mi je poslala poklon. Najodvratniji stolnjak koji si ikad video. Ali rekla bih da me sad sigurno voli jer mi je napomenula da ga je sama izvezla.

- Da li je izvezla kiselo grožđe i čkalj?

- Ne, nego ljubavne petlje.

- Oho! - rekoh. - Partridžova je baš smekšala!

Megan me uvuče u kuću, pa reče:

- Ima samo jedna stvar koju ne mogu da shvatim. Osim ogrlice i povoca za psa, Džoana nam je poslala još jednu ogrlicu i povodac. Šta misliš, zašto?

- To je - rekoh - Džoanina mala šala.

Beleška o autoru

Iza imena AGATE MILER, rođene 15. septembra 1890. godine u Torkaju, u Engleskoj, krije se čuvena spisateljica kriminalističkih romana AGATA KRISTI. Prema Ginisovoj knjizi rekorda, ova „kraljica zločina“ nalazi se na prvom mestu najprodavanijih knjiga svih vremena - njeni romani prodati su u tiražu od oko 4 milijarde primeraka - dok je po broju zemalja u kojima je objavljena na trećem mestu, odmah nakon Vilijema Šekspira i Biblije.

Tokom Prvog svetskog rata radila je kao medicinska sestra u bolnici u Torkaju, što je imalo posebnog uticaja na njeno pisanje, jer je radeći u bolničkoj apoteci dolazila u kontakt s mnogim otrovnim supstancama, koje su se kasnije pojavljivale kao sredstvo mnogih ubistava u njenim romanima.

Za pukovnika Arčibalda Kristija udala se 1914. godine i iz tog braka imala je ćerku Rozalind. Nakon jedne svađe koju je par imao decembra 1926, nakon koje je Arčibald Kristi otišao iz njihove kuće u Stajlsu kako bi proveo vikend sa svojom ljubavnicom, Agata je nestala iz svog doma ostavivši poruku svojoj sekretarici u kojoj je pisalo da je otišla u Jorkšir. Njen nestanak je uzburkao javnost i uprkos mahnitoj potrazi u koju je bilo uključeno mnogo ljudi, niko nije mogao da sazna gde se Agata nalazila čitavih 11 dana.

Agata Kristi je tokom svog vrlo produktivnog radnog veka napisala 66 romana i 14 zbirki priča, kao i desetine pozorišnih komada. Mišolovka, prvi put izvedena u Londonu 1952, pozorišno je delo koje se najduže igralo bez prekida.

U njenom prvom romanu Zagonetni slučaj Stajlz (The Mysterious Affair at Styles, Mladinska knjiga, 2011), objavljenom 1920. pojavljuje se kasnije nadaleko čuveni privatni detektiv Herkul Poaro. Nakon što je napisala 33 romana i 54 kratke priče u kojima, koristeći svoje „sive ćelije“, ovaj ekscentrični, ali genijalni Belgijanac razrešava najneverovatnije misterije, spisateljica kao da se umorila od svog lika. U istoj takvoj situaciji, ser Artur Konan Dojl rešava se na književno ubistvo lika Šerloka Holmsa, ali Agata odlučuje da se ipak povinuje publici kojoj je Poaro bio naročito drag. Na scenu tada

dolazi ljupka bakica. Prvi put gospođica Marpl pojavila se u kratkoj priči Klub utorkom uveče (The Tuesday Night Club, 1927), objavljenoj u zbirci priča Trinaest problema (The Thirteen Problems, 1932), a osmišljena je prema liku Agatine bake.

Interesantno je da Kristijeva nikada nije napisala roman ili kratku priču u kojoj se ova dva lika sreću, a razlog za to je bio taj što je smatrala da je Poaro posve egocentričan i da ne bi dozvolio da mu se neko meša u posao i nameće svoje mišljenje, naročito ne neka starija dama usedelica.

Oba lika doživela su nezapamćenu slavu zahvaljujući i ekranizaciji u filmovima i TV serijama, od kojih smo mnoge imali prilike da vidimo i na našim ekranima: Ubistvo u Orijent ekspresu (1974), Smrt na Nilu (1978).

Agata Kristi napisala je i četiri autobiografske knjige, a zabeležila je i dogodovštine s arheoloških ekspedicija na kojima je bila sa svojim drugim mužem.

Pod pseudonimom Meri Vestmakot, Agata 1930. objavljuje prvi od svojih šest ljubavnih, romantičnih drama. Giant's Bread (Divov hleb) bavi se odrastanjem Vernona Dejra, njegovom porodicom, dvema ženama koje je voleo i njegovom opsesijom muzikom. U eseju o romantičnim romanima svoje majke, Rozalind je napisala da je Agata iskoristila svoje muzičko iskustvo iz perioda kada je bila u Parizu i kada je vežbala solo pevanje i klavir. Usledili su i drugi romani Unfinished Portrait, 1934. (Nedovršen portret), Absent in the Spring 1944. (Odsutan u proleće), The Rose and the Yew Tree 1947. (Ruža i tisa), A Daughter's a Daughter 1952. (Ćerkina ćerka), The Burden 1956. (Breme), od kojih je većinu na srpskom jeziku izdala izdavačka kuća Narodna knjiga. Meri Vestmakot nikada nije dobila tako dobre kritike kao Agata Kristi, ali knjige su ipak prošle zapaženo.

Na tavanu kuće njene ćerke 2004. godine pronađena je neobjavljena priča naslovljena The Incident of the Dog's Ball, koja je bila preteča romana Nemi svedok (Dumb Witness, 1937). Objavljena je u Velikoj Britaniji septembra 2009. u knjizi Skrivene beleške Agate Kristi: Pedeset godina misterija, zajedno s takođe nedavno otkrivenom Poaroom pričom pod nazivom The Capture of Cerberus.

Orden Britanskog kraljevstva pripao joj je 1971. godine.
Umrla je 12. januara 1976. godine.

Table of Contents

[Naslovna strana](#)

[Impresum](#)

[Posveta](#)

[1. DEO](#)

I

II

[2. DEO](#)

I

II

[3. DEO](#)

I

II

[4. DEO](#)

I

II

[5. DEO](#)

I

II

[6. DEO](#)

I

II

III

IV

V

[7. DEO](#)

I

II

III

IV

V

[8. DEO](#)

I

II

III

[9. DEO](#)

I

II

III

IV

V

VI

VII

10. DEO

I

II

11. DEO

I

II

12. DEO

I

II

III

IV

13. DEO

I

II

III

IV

V

VI

VII

14. DEO

I

15. DEO

I

Beleska o autoru